

Het zuildenken is terug

Bashing

Het vuur aan de schenen van Siegfried Bracke

Van de redactie / 3

Plakkaat

Bashing / 4

Actua

Het zuildenken is terug / 5

40 jaar UVV / 8

Islamen Marokko / 10

Durven ingaan tegen religieuze eisen / 13

Column

Noveen / 15

Onbekende Geus

Grijze Geuzen en Vermeylenfonds / 16

Poëstille

Taal, teken en transformatie / 19

Forum

Levensbeschouwelijke vakken / 20

Vraagstuk

Interview met Siegfried Bracke / 24

Podium

Vous permettez, monsieur? / 31

De steen in de kikkerpoel

Moet de vrijzinnigheid zich militanter opstellen? / 34

Film

Rimpels met humor én poëzie / 36

Boekenrevue

De ogen van de panda – Een kwarteeuw later. Etienne Vermeersch / 38

Darwin en de evolutietheorie. Johan Braeckman / 40

Cultuur

Retrospectieve Pierre Vlerick / 42

Coda

Trouw / 45

Nieuwsbrief / 46

Colofon / 55

Straffe kost

Beste lezer, Dit maartnummer serveert u straffe kost. Omdat we het in deze tijden van retorische wolligheid en staatkundige uitverkoop aan onze lezers verplicht zijn. Omdat veel blabla en weinig boemboem op het politieke toneel tot niets blijft leiden. Omdat De Geus rebels is in hart en nieren. Omdat we ingesleten patronen willen doorbreken. Omdat u de komende politieke gebeurtenissen maar beter goed geïnformeerd tegemoet kunt gaan.

Het Vraagstuk van dit nummer is gewijd aan Siegfried Bracke, het witte konijn van de N-VA bij de laatste verkiezingen. Met dit interview wil de redactie deze politicus uiteraard niet op het schild verheffen. Zoals steeds wil De Geus u informeren. Prangende thema's voor de voeten gooien. Dilemma's voorleggen. Hoe verenigt Siegfried Bracke zijn vrijzinnigheid met zijn Vlaams-nationalisme? Vindt hij dat de overheid levensbeschouwingen moet financieren? Welke rol ziet hij in ons onderwijslandschap weggelegd voor het katholieke onderwijs? Hoe ranzig is het nationalisme van de N-VA? Het zijn vragen waar u in dit zeer kritische Vraagstuk een antwoord op krijgt. Want een geïnformeerde geus is er twee waard.

Hoe rekbaar is godsdienstvrijheid? In Actua vindt u een duidelijk neen van Ann Brussel aan de bewering dat het christendom het Europese bindmiddel bij uitstek is. Verlichting boven! Ook het zuildenken, het fundament van het huidige cultuurbeleid in Vlaanderen, wordt in deze rubriek aan de schandpaal genageld: Bart Caron meet de schade op van één jaar Joke Schauvliege aan het culturele roer. Verder in Actua biedt Albert Comhaire u een vrijzinnig-humanistisch antwoord op

vreemdelingenhaat en maakt Franky Bussche de balans op van veertig jaar Unie Vrijzinnige Verenigingen.

Veertig jaar UVV, een uitgelezen moment om stil te staan bij de koers van de georganiseerde vrijzinnigheid. Is een militantere houding wenselijk? Over deze vraag buigen Sonja Eggerickx en Freddy Mortier zich in De steen in de kikkerpoel. Ze bewijzen eens te meer dat vrijzinnig humanisme wel degelijk een positief verhaal brengt, wat Siegfried Bracke in Vraagstuk ook moge beweren. Plakkaat sluit hier naadloos op aan met een ijzersterk pleidooi van Frederik Dezutter tegen bashing. En een gepeperd Forum bundelt de reacties van verontruste lezers op Patrick Loobuyck's voorstel de levensbeschouwelijke vakken af te schaffen.

Valt deze brok actualiteit u zwaar op de maag? Laat de grote portie artistieke schoonheid in dit nummer u dan verlichting brengen. Poëzie, 'tuinman van de liefde' Adamo, beeldend schoon van Pierre Vlerick, indringende film: zoals steeds kan elke cultuurminnaar in De Geus zijn gading vinden. Of laat u meevoeren door enkele gouden ouwen in Boekenrevue.

Ook een blik op de welgevulde vrijzinnige agenda in Oost-Vlaanderen stemt optimistisch: de maartmaand gonst van de bedrijvigheid.

Justitie kan de voortrazende maatschappelijke ontwikkelingen niet altijd bijbenen. Op 10 maart geeft Piet Van Eeckhaut, te gast bij HVV Aalst, duiding bij dit fenomeen. Vrijzinnig Ronse wijdt woensdagavond 16 maart aan *Hoe gelijk is het andere*. Tijdens de boekpresentatie, voordracht en vernissage komt u alles te weten over de resultaten van dit onderzoek naar de universaliteit van overgangsrutuelen. Vanaf 31 maart plaatst het Vermeylenfonds het belang van Gent als bakermat van de internationale arbeidersbeweging in de kijker. Joost Vandommele bijt de spits af met een door lichtbeelden ondersteunde voordracht.

Deze maand wordt ook uitgebreid aandacht besteed aan de grote levenseindevragen. In Geraardsbergen wordt dit thema op 8 maart uitgespit door Yanna Van Wesemael, lid van de vakgroep Zorg rond Levenseinde van de VUB. Het Humanistisch Verbond Gent, brandend actueel als altijd, pakt deze maand uit met een avond over het recht op een waardig levenseinde. Wim Distelmans, Marc Cosyns en Jacinta De Roeck debatteren op 28 maart over de uitbreiding van de huidige euthanasiewetgeving en de zin en onzin van euthanasieklinieken. Op 19 maart vergast Feniks u in Eeklo op zijn jaarlijkse lentevoorstelling. Die zaterdagavond staat Hubert 'Witse' Damen erop de planken met de ontroerende muziekvoorstelling *Als de dood voor het leven*.

En het Geuzenhuis duikt rockend de lente in: op 2 april spelen Gentse leerlingen niet-confessionele zedenleer met hun band tijdens Geuzenrock de pannen van het dak.

Dit is slechts een greep uit ons ruime aanbod. Meer in de nieuwsbrief achteraan dit nummer, zoals steeds een handig hebbeding bij het plannen van uw maartagenda. #

Bashing

Engels heeft soms voordelen. Meestal heb je het korter gezegd dan in het Nederlands. Het kan ook hipper of moderner klinken. Daarenboven is het veelal moeilijk om een woord helemaal accuraat te vertalen. Neem nu het scheldwoord 'asshole'. Het is vandaag vooral in Nederland in zwang. Je zou het eenvoudigweg kunnen vertalen als 'domkop' of 'uilskuiken'. Maar de lezer voelt aan dat we zo niet helemaal dezelfde plastische finesses weergeven. Het gebruik van een anderstalige term maakt het voor de gebruiker misschien ook wat exotischer, stoerder of spannender. Goed ingeburgerde voorbeelden daarvan zijn 'fuck you' en 'shit'. Je kan ze misschien wel vertalen, maar dan klinkt het een beetje vreemd of biedt het niet genoeg nuance met de juiste metafoor.

Zo is er ook het woord 'bashen'. Ik denk dat het in Vlaanderen nog niet lang in gebruik is. 'To bash' betekent zoveel als 'rammen'. In het Amerikaans ook wel 'verbaal aanvallen' of 'afzeiken'.

Het woord wordt veel gebruikt in combinatie met een ideologie. Relevante voorbeelden hier zijn 'bashing op de tjeven', 'religiebashing' en 'islambashing'. Religiebashing is in principe helemaal niet nieuw. Ik kan mij goed voorstellen dat reeds in eerdere antikatholieke en antiklerikale tijden zwaar gebasht werd op de kerk.

Islambashing is voor vrijzinnig humanisten een te volgen fenomeen. Ik vrees dat het – zoals in Nederland – stilaan bon ton wordt, ook in vrijzinnige middens. Gevaarlijk, vooral in combinatie met een nefaste populistische politiek. Dit laatste spreekt niet over de hoofdlijnen van een beleid, maar blaast kleine details of

gebruiken van minderheden op om angst en slachtofferdenken te installeren, zogezegd in naam van de gewone man. Zo kweekt men haat.

Het is al duidelijk: ik ben als vrijzinnig humanist geen voorstander van islambashing (en bashing zie ik inderdaad als verbaal agressief inbeuken op een gemeenschap of overtuiging). Volgens mij gaan zowel wij als de gelovigen er niet op vooruit als we gebruiken van een godsdienst in naam van vrijzinnig humanisme gaan 'afzeiken' of 'beledigen', hoezeer ze ons ook tegen de borst kunnen stuiten.

In één adem zeg ik erbij dat men zeker de vrijheid van meningsuiting moet hebben om te 'bashen', zolang het niet oproept tot haat, geweld of de intentie ertoe vergoelijkt. Anders komt men al snel tot blasfemiewetten. *Maar als vrijzinnig humanisten beseffen we dat bashing volstrekt zinloos en contraproductief is.* Het is zoals roepen tegen je kind dat het niet mag roepen of een kind slaan omdat het iemand heeft geslagen. De basher kan wel een overtuigd atheïst of agnost zijn maar ik betwijfel of die ook humanist is.

Moeten we dan onze mond houden als we

samenlevingsproblemen zien met 'afwijken-de' overtuigingen en gebruiken? Betekent dit dat we uitwassen van godsdiensten tolereren of respecteren? Neen, we blijven kritisch, maar er zijn manieren en discours. Laat ons afvragen welke efficiëntere wegen er zijn om onze doelen te bereiken dan enkel tegen iets te zijn en anderen te beledigen. Laat ons voor iets zijn, laat ons durven het 'tegen-iets-zijn' overstijgen!

Dus in plaats van te bashen zou ik oproepen om positief te overtuigen en mensen actief te verbinden met ons vrijzinnig humanisme. Noem het een pleidooi voor constructieve kritiek en het vooruitschuiven van een sterk gemeenschapsgericht vrijzinnig humanisme.

In plaats van: 'Godsdiensten zijn achterlijk', zeg je dan: 'Vrijzinnig humanisme is warm, mensgericht, verdraagzaam en tegelijk kritisch, kom eens luisteren en spreken.'

Zo gaan we bredere groepen aantrekken en leren mensen onze alternatieven kennen. Laat ons dan eindelijk dat antieke anti-taalgebruik achter ons laten en uit de loopgraven komen. #

Frederik Dezutter

Het zuildenken is terug

Het cultuurbeleid anno 2011

Minister van Cultuur Joke Schauvliege oogstte met haar beleidsnota eind 2010 een storm van protest: de cultuursector maakte haar – onder andere met een betoging – duidelijk dat haar besparingen met de botte bijl de artistieke bloei in Vlaanderen dreigen te fnuiken. Bart Caron, Vlaams volksvertegenwoordiger voor Groen!, meet hieronder de schade op.

De komst van Joke Schauvliege

Een artikel schrijven over de cultuurminister is altijd al een hachelijke kwestie gebleken. Cultuur is een beleidsdomein dat geladen en gespannen is. Niet alleen zijn er de vele mensen die dat geld voor kunst en cultuur al helemaal niks vinden, er zijn ook binnen het domein heel wat tegenstellingen. Cultuurbeleid is niet als economie of milieubeleid, het is niet hard, niet (makkelijk) kwantificeerbaar en minutieus meetbaar. Het is daarentegen bijzonder waarden-geladen. Cultuur is zacht, subjectief en ondersteunt niet meteen de groei van de welvaart of de economie. Wel integendeel. Het stelt vragen over die samenleving, schept twijfels, haalt denkpatronen van mensen onderuit.

Het lot van de cultuurminister

Daarom is het in de politiek zo'n omstreken bevoegdheid. Weinig politici staan te dringen om een dergelijke bevoegdheid op te nemen, want je kan er moeilijk iedereen mee tevreden stellen. Zo zijn er altijd al meer subsidievragers geweest dan er subsidies kunnen worden toegekend. En zij die 'in de prijzen' vallen zijn ook nimmer tevreden, want ze hadden méér verwacht. En ondertussen zullen alle betrokkenen

hard om zich heen schoppen, stevige opiniestukken en blogs produceren en de cultuurpagina's van kranten en magazines vol schrijven met geweeklaag. De startpositie is dus niet de simpelste. Dat is het lot geweest van elke cultuurminister van de voorbije decennia. Het lot van Joke Schauvliege was vooraf dus gekend. Akkoord, het is allemaal wat overtrokken beschreven, maar in die arena moet een cultuurminister de liefde van de duizenden toeschouwers weten te veroveren.

Joke wie?

Er viel vorig jaar, bij de voorstelling van de nieuwe Vlaamse regering, een bom. Of liever: er klonken oorverdovende stilte toen de naam van de cultuurminister bekend werd gemaakt. Joke Schauvliege, wie is dat? Zij was door niemand verwacht. Maar goed, daarmee treedt

Vlaanderen in een traditie die het sinds de autonomie van de gemeenschappen opbouwde. Patrick Dewael, Luc Martens, Bert Anciaux... favoriet waren zij evenmin in hun tijd. En dus hoopt iedereen dat er na een korte studietijd een verlichte geest opstaat, een enthousiaste minnaar verschijnt, een bezielde figuur die met flair de deur van het theater open zwaait.

Alras bleek dat echter niet bij het verwachtingspatroon te passen dat de Vlaamse regering zelf voor haar Joke in gedachten had. Er werd duidelijk niet verwacht dat er een bevlogen cultuurminister zou opstaan, een nog te ontdekken maar niettemin onmiskenbaar talent. Men dacht in de omgeving van minister-president Kris Peeters veeleer aan een beheerder die de accenten van de boss zou versterken. Die ook komaf zou maken met de verworvenheden – ze

Bart Caron, Vlaams volksvertegenwoordiger (Groen!) © Sien Verstraeten

denken wellicht eerder in termen van frivoliteiten – van de paars-groene en tripartiete regeringen van de voorbije tien jaar. Dat betekent: besparen in de regeringskas en ondertussen oude cultuurpatronen restaureren.

Klein cultureel onderhoud

De eerste publieke verschijningen van Joke Schauvliege waren al evenmin zegeningen voor de mensheid. We kunnen haar de liefde voor het amateurtoneel niet kwalijk nemen. Er werd geen groot geheim ontsluitend toen bleek dat ze geen 'kenner' was. De meeste voorgangers waren dat ook niet. Toen even later de beleidsnota Cultuur aan de wereld kond werd gemaakt, zakte het al kleine verwachtingspatroon als een pudding ineen. De beleidsnota Cultuur deed me denken aan de oude dorpsgarage. In klein onderhoud zoals olie verversen, lampen bijstellen, was hij goed en goedkoop. Maar als er een structurele breuk aan de wagen kwam, een *joint de culasse* moest vernieuwd worden of de airco defect was, haakte hij af. En nieuwe auto's verkocht hij ook niet, laat staan dat hij de ambitie zou gehad hebben om een grote blinkende garage te bezitten, inclusief een mooie showroom, een grote neon aan de gevel en een kunstwerk, genre *De man die de wolken meet*, op het dak.

Joke Schauvliege verscheen als de dorpsgarage van het Vlaamse cultuurbeleid. Haar beleidsnota bevat geen gedachten die mij zouden verleiden om termen als bevoegenheid, visie en ambitie in de mond te nemen. De nota schetst wel hoe de minister denkt het klein cultureel onderhoud te organiseren. Er ontbreekt

erg veel, maar vooral één frappant punt: liefde voor de kunsten en voor de kunstenaars. Zij zijn het hart van het cultuurbeleid en creëren het erfgoed van de toekomst. We misten vanaf dag één geloof, overtuiging, liefde voor kunst, voor cultuur en voor de sector.

Een balans na anderhalf jaar

De balans na anderhalf jaar oogt niet fraai. Het is duidelijk: de belangstelling voor cultuur in de Vlaamse regering is niet groot. Dat merk je des te meer in tijden van crisis. Dan worden keuzes scherper en dus beter zichtbaar. In het huidige cultuurbeleid worden kwalijke keuzes gemaakt. Daar vallen de zwaarste klappen. In twee jaar tijd zullen artistieke werkingen, sociaal-culturele organisaties, participatieprojecten voor bijzondere doelgroepen, erfgoedwerkingen en steunpunten tussen de 5 en 10 procent inleveren. De volkshogescholen moeten zelfs 25 procent besparen. En er blijft een dreiging over de continuering van de DAC'ers waardoor 400 mensen in de culturele sector hun baan dreigen te verliezen.

Gezocht: m/v met visie

Mag men dan niet besparen? Ja, toch wel. En ook cultuur moet daar ook haar bijdrage in leveren. Maar dan moeten die besparingen inhoudelijk

gekadereerd worden in intenties op middellange termijn. Als men in de kunstenbudgetten structureel 10 of 15 procent wil besparen, dan moet men in de aanvullende criteria voor het Kunstendecreet bijvoorbeeld bepalen dat er in de volgende ronde minder gezelschappen mogen zijn. Is het aanbod te groot, of liever, worden er niet te veel initiatieven gesubsidieerd? Die vragen moeten besproken worden met de sector, aan de hand van een analyse en een gewenste landschapstekening. Men moet durven te zeggen hoeveel orkesten er nodig zijn, hoe ambitieus de opera mag zijn, hoeveel grote musea en kleine musea er in dit land gewenst worden. Eenzelfde visie op lange termijn is nodig voor besparingen in het sociaal-cultureel werk en het erfgoed. Een regering moet de moed hebben om afspraken te maken met de sociaal-culturele sector over zijn opdrachten en taken. Ook onder de vorige ministers zijn er gelijkaardige stappen gezet.

Ongetwijfeld was het in het sociaal-cultureel werk wel beter geweest om een uitvoeringspercentage van de subsidiebedragen te hantieren als techniek om te besparen. Nu snijdt Joke Schauvliege diep in het vlees, wijzigt daarvoor zelfs het decreet en richt onherroepelijke schade aan. Heeft de minister wel van remediëren gehoord? Als ze meent dat een organisatie of een deelsector niet werkt zoals ze meent dat die moet werken, dan moet ze die bijsturen. Als iemand zijn vinger heeft verzwikt, moet je toch niet meteen de hand amputeren? Dat is wat ze

doet bij de volkshogescholen en het internationaal cultuurbeleid. De besparingen zijn zo drastisch dat ze de leefbaarheid ervan bedreigen.

Het ware gelaat

Er zijn drie duidelijke lijnen te ontwaren in de besparingen. Ten eerste zijn er besparingen op pluralistische initiatieven. Daarnaast worden relatief recente vernieuwingen teruggedraaid, bijvoorbeeld de steunpunten en de volkshogescholen. Tot slot is er ook enig revanchisme ten opzichte van de vorige minister van Cultuur. Daarbij bespeur ik een ouderwetse visie op een (vermeende) strijd tussen particulier (verzuild) initiatief enerzijds en openbaar of particulier pluralistisch initiatief anderzijds. In de beleidsbrief trekt de minister de kaart van het eerste, en geeft daarbij de indruk dat ze de achterstelling van filosofisch geïnspireerde initiatieven ongedaan wil maken. Dat is een vooroordeel en is onjuist.

De ware motieven zijn te vinden in een brief die Joke Schauvliege richtte aan de CD&V-mandatarissen in de gemeenten. De brief was gericht aan de burgemeesters en schepenen van Cultuur van CD&V: 'Vermoedelijk werd u reeds aangesproken door de Vormingplus-volkshogeschool in uw regio. Het klopt inderdaad dat ik de moeilijke beslissing nam om hierop extra te besparen. {...} Waarom wordt er net op deze sector meer bespaard? Er moet worden bespaard! We hebben de culturele sector gevraagd zelf voorstellen te doen, maar kregen er geen. {...} Ik heb als minister gerichte keuzes moeten maken en koos er daarbij voor om het middenveld zo veel mogelijk te sparen en meer te besparen op een aantal van boven opgelegde structuren. Als CD&V-minister blijf ik het belangrijk vinden dat initiatieven van onderuit kunnen groeien. Een aantal jaren geleden waren er in Vlaanderen dertien volkshogescholen. Vaak waren dat

toegedwongen fusies of ging dat ten koste van andere organisaties, dit onder impuls van mijn voorganger, minister Anciaux die hiermee voor een stuk de sector wilde rationaliseren en de verzuiling terugdringen. {...}'

De nieuwe bewindsploeg in Nederland noemt cultuur openlijk een linkse hobby. Onze regering Peeters durft dat alleen nog niet hardop te zeggen. En daar werkt een ACW-gezinde minister vlotjes aan mee...

De verenigingen delen echter ook in de brokken. Er is de projectenpot van 500 000 euro voor vernieuwing die wordt geschrapt. Voor de migrantenverenigingen moest in allerijl een oplossing worden gevonden.

En dan zijn er nog de personeelsleden met een DAC-statuuut. In het voorontwerp van programmadecreet stond dat er een uitdoofregeling komt voor de geregulariseerde DAC'ers. Dat wekte veel ongerustheid bij de organisaties. Finaal is dit artikel geschrapt, maar de ongerustheid blijft.

Participatie. Een toverwoord, dat ook in de documenten van de minister geregeld opduikt. Zij vindt dat belangrijk. Alleen, het decreet met die naam ligt onder vuur. Waarom mag Joost weten. Omdat het niet door een CD&V-minister is gemaakt, wellicht. Het decreet heeft het over deelhebben, de minister over deelnemen. Participatie gaat over meer dan publiekscijfers, over meer dan een vrijetijdspas.

En verder komt de aloude vriendjespolitiek terug. 400 000 euro versgeld voor het Brugse Concertgebouw. *Out of the blue*. En dat terwijl vele andere instellingen mensen moeten ontslaan.

Het is hen gegund, maar het is politiek van de oude stempel.

It's oh so quiet...

Besparen, dat moet de belangrijkste of liever de enige realisatie van Joke Schauvliege zijn. Gedreven ambities opgemerkt? Blinkende karossen in de cultuurgarage gespot? Nee toch. Er gebeurt weinig of niets, behalve klein onderhoud, onhandig uitgevoerd, soms met onherstelbare schade tot gevolg. En hier en daar een kwalijke ingreep vanuit ouderwets 'zuildenken'.

Ik merk verminkende besparingen, geamputeerde volkshogescholen, weggehaalde collectiebudgetten, beloftes voor meer project-subsidies maar een feitelijke daling ervan, een 'synergienota' voor de orkesten, ballet en de opera die vooral een onhandig compromis blijkt te zijn en dus gecontesteerd wordt.

Het cultureel erfgoed wordt nog redelijk gespaard, maar daar is ook weinig te halen, het erfgoed is pas begonnen aan een inhaalbeweging.

Van realisaties gehoord? Niks, helemaal niks. Of het moet een sensibiliseringscampagne zijn voor oordopjes op rockfestivals. Die werken blijkbaar het hele jaar door... voor wie niet wil horen. Kortom, er is vooral leegte en stilte.

En dat terwijl we eigenlijk een minister willen die het opneemt voor de kunstenaar, voor al wie met erfgoed of sociaal-cultureel werk bezig is, voor de vrijwilliger en de professioneel.

We willen een minister die tijdens ministerraaden en begrotingsvoorbereiding de kant van het culturele veld kiest, en niet die van de minister-president. #

Bart Caron

40 jaar UVV

De Unie Vrijzinnige Verenigingen (UVV) werd als uzw opgericht op 31 maart 1971. De stichtende leden waren het Humanistisch Verbond, de Oudstudentenbond van de VUB, de Oudervereniging voor de Moraal, de Humanistische Jongeren, de Vereniging voor Nederlandstalig Vrijzinnig Hoger Onderwijs te Brussel, het Willemsfonds, het Fonds Tony Bergmann, de Volksuniversiteit Maurits Sabbe en Humanitas. Samen met de Franstalige tegenhanger Centre d'Action Laïque (CAL) werd op 14 juli 1972 de Centrale Vrijzinnige Raad (CVR) opgericht. Binnen het kader van de actie voor de juridische gelijkberechtiging van de vrijzinnig-humanistische levensbeschouwing moest men beschikken over één instantie als gesprekspartner tegenover het unitaire ministerie van Justitie.

Wettelijk kader

Voor veel mensen zijn er heel wat momenten waarbij zij behoefte hebben aan een gesprek en ondersteuning. Elke erkende godsdienstige levensbeschouwing beschikt hiervoor over door de overheid betaalde krachten. Het was dan ook logisch dat de overheid dezelfde voordelen zou bieden aan de niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschap. In 1980 werd voor het eerst een bedrag van 10 miljoen frank voorzien op de begroting van justitie voor de uitbouw van de vrijzinnigheid. De wet van 23 januari 1981 betreffende de subsidiëring van de niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen in België voorzagen een jaarlijkse subsidie voor de uitbouw van de lekenwerking. Er werd een handvest en organigram uitgewerkt voor de inplanting van de moreel consultants en voor de verdere uitbouw van de niet-confessionele gemeenschap.

De realisatie van de gelijkberechtiging en de inplantingspolitiek van de Centra Morele Dienstverlening steunden hierop. Zo kon een morele dienstverlening georganiseerd worden, die niet betuttelend zou zijn, geen hiërarchie zou kennen en niet in het spoor zou lopen van een of andere doctrine of ideologie. Moreel consultants zouden ter beschikking staan van de gehele bevolking, die er uit eigen bewe-

ging beroep op kon doen voor een gesprek en eventuele hulp in de confrontatie met diverse problemen. Er moest een door de vrijzinnige gemeenschap aanvaarde en herkenbare structuur bestaan, zonder dat deze de structuur van het kerkelijk gezag en haar hiërarchie zou overnemen.

Centra Morele Dienstverlening

Eind 1981 werd een prospectie gestart waarbij gestreefd werd naar een evenwichtige en planmatige spreiding van de werking, ten einde het gehele Nederlandse taalgebied en het tweetalig gebied Brussel Hoofdstad te overspannen. Het uitgangspunt was immers de idee dat de morele dienstverlening van UVV ten dienste moet staan van alle inwoners van de Vlaamse en Brusselse gemeenten.

Eind 1982 en begin 1983 gingen de eerste moreel consultants aan het werk in de Centra Morele Dienstverlening (CMD) te Laken, Gent, Hasselt, Antwerpen, Brugge en Leuven. In elk CMD was er ook een administratieve medewerker, alsook op het Federaal Secretariaat.

De moreel consultants genoten een ruime mate van onafhankelijkheid zodat ze vrij

Klavertje vier

In de beginperiode van de Centra Morele Dienstverlening lag de nadruk op de morele bijstand, de individuele hulpverlening. Al snel werden echter naast de morele bijstand ook andere diensten aangeboden. In dit kader is de morele dienstverlening het geheel van diensten die vanuit vrijzinnig-humanistisch perspectief worden verleend aan de bevolking in het algemeen. Morele dienstverlening is de verzamelnaam van alle activiteiten rond morele bijstand, alle zingevingsactiviteiten die vanuit emancipatorisch-humanistisch perspectief de vrijzinnige gemeenschap ten goede komen en ondersteunen. Deze dienstverlening is een individueel en collectief gegeven.

Het klavertje-viermodel van Leo Ponteur deelt de werking van een CMD op in de volgende vier werkvelden:

- de onthaal- en informatiefunctie;
- de morele en vrijzinnige dienstverlenende functie (ondersteunen plaatselijke of regionale vrijzinnige gemeenschap, verspreiding vrijzinnig gedachtegoed, aanvullende hulp lokale afdelingen lidorganisaties, vrijzinnige plechtigheden);
- de begeleidings- en vormingsfunctie;
- de morele bijstandsfunctie, die bestaat uit een in de tijd beperkte begeleiding van personen die een geestelijke crisisperiode doormaken of het situationeel moeilijk hebben, en dit vanuit een emancipatorisch-humanistische benadering.

konden inspelen op de behoeften in de eigen regio. Dit betekende niet enkel het ingaan op rechtstreekse vragen om morele begeleiding, maar ook het bepleiten van de aanstelling van moreel consultants binnen de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn, het

Franky Bussche, hoofd van dienst Cel Studie en Onderzoek Unie Vrijzinnige Verenigingen
© Isabelle Patteer / Otherweyes

vertegenwoordigen van de vrijzinnige verenigingen, het verzorgen van vrijzinnige plechtigheden, enzovoort. Zo werden contacten gelegd met de leerkrachten niet-confessionele zedenleer en ontstond een gestructureerde samenwerking met de Stichting voor Morele Bijstand (huidige Stuurgroep Morele Bijstand) die actief is in de verzorgingssector.

Grondwettelijke erkenning

Artikel 181 van de Grondwet

Gedurende jaren werd de strijd voor gelijkberechtigting verder gevoerd. Men verliet de idee van een eventuele inpassing in de wet op het tijdelijke der erediensten. De Centrale Vrijzinnige Raad en ook UVV streefden naar het realiseren van de grondwettelijke erkenning via een afzonderlijke paragraaf in het toenmalige artikel 117 van de Grondwet. Dit artikel regelde de betaling van de wedden en pensioenen van de bedienaren der erediensten.

In 1993 werd de grondwettelijke erkenning een feit door toevoeging van een tweede lid: 'De wedden en pensioenen van de afgevaardigden van de door de wet erkende organisaties die morele diensten verlenen op basis van een niet-confessionele levensbeschouwing, komen ten laste van de Staat; de daartoe vereiste bedragen worden jaarlijks op de Rijksbegroting uitgetrokken.' Artikel 117 werd artikel

181 bij de nieuwe nummering van de Grondwet. De volgende opdracht was de voorbereiding van een uitvoeringswet om dit artikel 181 van de Grondwet in de praktijk uit te voeren.

Provinciale Centra Morele Dienstverlening

In 1998 werden zes Provinciale Centra Morele Dienstverlening opgericht in iedere provinciehoofdplaats en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze vervullen een coördinerende rol voor de vrijzinnigen en de lokale Centra Morele Dienstverlening van de betrokken provincie.

Instellingen Morele Dienstverlening

De onderhandelingen van de delegatie van de CVR met het kabinet van het ministerie van Justitie om de uitvoering van artikel 181 § 2 te realiseren verliepen niet gemakkelijk. Eindelijk werd op 21 juni 2002 de wet betreffende de Centrale Raad der niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen van België, de afgevaardigden en de instellingen belast met het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen afgekondigd. Deze afkondiging gebeurde op een symbolische datum, namelijk de Dag van het Humanisme.

Per provincie werd een instelling voor niet-confessionele morele dienstverlening (IMD) opgericht, met rechtspersoonlijkheid, die het beheer van de materiële en financiële belangen van de erkende gemeenschappen de Centra

Verwezenlijkingen

In de loop der jaren was UVV betrokken bij heel wat campagnes en was deze vereniging mede-initiatiefnemer van tal van projecten. Denken we onder andere hierbij aan de problematiek van abortus uit het strafrecht, steun aan het toenmalige rijksonderwijs, acties tegen extreemrechts, de realisatie van beroepskrachten moreel consultants bij de krijgsmacht en in de strafinrichtingen, de oprichting van de Raad voor Inspectie en Begeleiding voor niet-confessionele Zedenleer (RIBZ), de realisatie van de euthanasiewet...

Het principe van vrij onderzoek getrouw liet UVV verschillende studies uitvoeren op levensbeschouwelijk vlak zoals 'De vrijzinnige gepeild', 'Participantenonderzoek' en 'Levensvragenonderzoek' en werden verschillende Staten-Generaal met alle vrijzinnige lidverenigingen georganiseerd om de werking van UVV bij te sturen en te ondersteunen.

Vandaag telt de Unie 36 lidverenigingen en beschikt ze over 32 Centra Morele Dienstverlening en Antennes Morele Dienstverlening (AMD). In deze centra en antennes kunnen mensen terecht voor ondersteuning, informatie, vragen over zingeving en kunnen ze een vertrouwelijk gesprek krijgen. Daarnaast verzorgen de moreel consultants vrijzinnige plechtigheden, werken ze gemeenschapsvormend en bieden ze vorming en ondersteuning aan de talrijke actieve vrijwilligers.

Morele Dienstverlening binnen de gebiedsomschrijving waarneemt. In 2003 vonden de eerste verkiezingen van de leden van de raad van bestuur van de instellingen plaats. Het mandaat duurt drie jaar. #

Franky Bussche

Islam en Marokko

Ik had het geluk Marokko te bezoeken met eminente gidsen. In dit artikel wil ik aantonen dat een humane politieke oplossing kan bieden voor de problemen voortvloeiend uit migratie, met in het bijzonder de vreemdelingenhaat. We hoeven werkelijk niet te schuilen bij extreemrechts.

Opgelet: veralgemeningen!

Ter herinnering: weinig mensen verlaten hun land, vrienden en familie met plezier. Migratie op grote schaal was steeds het gevolg van klimaatwijzigingen en/of ondraaglijke sociaaleconomische

toestanden. Ook vandaag komen veel migranten en asielzoekers uit streken/gewesten met een lage scholingsgraad, hoge werkloosheid, grote nataliteit en een vaak dominante godsdienst.

De armere Arabische landen hebben emigratie dan ook aangemoedigd (zie de VN¹): de druk op de plaatselijke arbeidsmarkt vermindert, deviezen stromen binnen dankzij de steun

van de migranten aan hun familie; de teruggekeerde arbeiders (een kleine minderheid!) zijn ondertussen bijgeschoold, wat een troef is voor de plaatselijke economie. Anderzijds heeft Marokko af te rekenen met een uiteraard ongunstige braindrain, vooral richting Frankrijk.

Wat economie betreft mag herinnerd worden aan het feit dat gastarbeiders uitgenodigd werden, omdat de Europese bedrijven een tekort hadden aan arbeidskrachten. Indien deze mensen – Italianen, Spanjaarden, Turken, Marokkanen, Polen, Portugezen enzo-

voort, genaturaliseerd of niet – plotseling hun koffers zouden pakken, komt onze economie serieus in de problemen. In onze landen vreest men overigens voor een nakend tekort aan personeel in de horeca en de schoonmaak- en verzorgingssector.

Een eerste fout is dan ook te denken dat de migranten en vooral zij die in de schijnwerper lopen – helaas, vaak de criminelen – representatief zijn voor de bevolking van hun land van herkomst. Elke toerist kan zien dat ze dit niet zijn, zeker in Marokko en in het bijzonder zijn steden: veel mensen werken er zoals wij, zijn er gekleed zoals wij, en zijn minder godsdienstig dan we zouden verwachten. Wat mij wel verraste was dat sommige Marokkanen hun landgenoten in het buitenland (ook België) uitspuwen: 'De schande van ons land, meneer.' Met andere woorden, ook deze mensen bezondigen zich aan ongeoorloofde veralgemeningen. Niet wenselijk, maar blijkbaar des mensen.

Groeiende expertise

In de gastlanden doet men er goed aan rekening te houden met de sociale achtergrond van de inwijkelingen. Het is dan ook verkeerd om uit zogenaamde politieke correctheid bepaalde ongunstige fenomenen te negeren. Zoals uit onderzoek blijkt, is er helaas een relatief grote criminaliteit bij sommige Belgen van vreemde origine² en niet in het minst bij de Marokkanen. Storend zijn ook de niet-egalitaire genderverhoudingen; bepaalde godsdienstige gebruiken en dito opvattingen; minder strenge sociale controle op de jongens; moeizame integratie, inclusief het aanvaarden van een seculiere wetgeving. Problematisch te noemen is de geringe doorstroming

Marokko: een land in beweging

Nog belangrijker is de mogelijke dynamiek die kan ontstaan in de landen van herkomst. Dankzij enorme Europese steun en de initiatieven van de huidige eerder westers en democratisch gezinde en hooggeschoolde koning – hij behaalde een doctoraat aan de universiteit van Nice – kent Marokko een belangrijke economische groei (om en bij de 8 procent). Autostrades worden aangelegd, het toerisme aangemoedigd, industrieën aangetrokken. In de woestijn worden ettelijke vierkante kilometers zonnepanelen gebouwd met de bedoeling Noord-Afrika en zelfs een deel van Zuid-Europa van stroom te voorzien.

Maar er zijn niet alleen economische initiatieven, er is ook een politiek gericht op sociale vooruitgang en ecologisch herstel. Mohammed VI gebruikt duidelijk zijn macht om initiatieven te nemen – waaronder zelfs revolutionaire. De exodus naar de steden werd afgeremd door de inbreng van hoogopgeleide agronomen en de introductie van nieuwe landbouwmethoden. Er is ook de financiële aanmoediging om de kinderen, jongens én meisjes, te laten studeren. Op grote schaal worden sociale woningen gebouwd – je ziet trouwens overal bouwvelden. Uitgestrekte waardevolle natuurgebieden werden beschermd.

naar het hoger onderwijs en vaak een slechte studiekeuze.

Maar het zou fout zijn de moed te laten zakken. Onderzoek heeft geleerd dat een expertise tot stand kwam die het mogelijk maakt integratie efficiënt en humaan te laten verlopen, in al haar aspecten: het leren van de taal; het volgen van aangepaste inburgeringscursussen; betrokkenheid van de ouders bij het schoolgebeuren; opname van de ouders in het soci-

Mohammed VI – naar men in Marokko gelooft een nazaat van de Profeet – is de eerste vorst die zijn vrouw voorstelde aan de bevolking, ook op de tv. Ze droeg geen sluier! Hij haalde ook een door zijn vader opgesloten voorvechter van mensenrechten uit de gevangenis en gaf hem de opdracht een dienst te leiden ter bescherming van die rechten.

Een en ander heeft zijn consequenties ook op levensbeschouwelijk vlak. Een land als Marokko keert zich af van de conservatieve, fundamentalistische cultuur. 'Ramadan? Dan mag je tussen zonsopgang en zonsondergang niet eten, niet drinken, niet vrijen en niet ademen, meneer.' Een grapje dat niet overal gesmaakt wordt.

Het mag gezegd worden: de Europese ontwikkelingspolitiek heeft vruchten afgeworpen. Ze heeft aangetoond dat men op een humane manier de migratiestroom kan indijken, en wel door in het land zelf oordeelkundig te investeren. Liever investeren in plaatselijke tewerkstelling dan geld besteden aan werklozenvergoeding enzovoort in het Noorden. Dankzij de gerealiseerde economische groei kon ook de braindrain grotendeels gestelpt worden.

ale weefsel en van de kinderen in de jeugd- en sportverenigingen.

Expertise groeit ook in het bestrijden van de neiging bij sommige autochtonen om mensen te discrimineren. De voorbeelden van Duitsland en de Scandinavische landen leren ten slotte hoe de tewerkstelling kan bevorderd worden. À propos: scholing + job = minder bezoek aan de moskee, een fenomeen dat ook bij ons speelde ten aanzien van de kerk.

© Donar Reiskoffer

De islam

Het is niet omdat extreemrechts zich met zijn eenvoudige 'oplossingen' op de voorgrond dringt en de islam bestrijdt, dat vrijzinnigen uit reactie nu per se deze godsdienst moeten ophefelen.

Zeker, we moeten erkennen dat Europa zich dankzij de Arabische cultuur kon losmaken van zijn donkere, achterlijke middeleeuwen. Contacten van pioniers—zoals een Adelard van Bath—met Arabische geleerden brachten ons het decimaal stelsel, de algebra, meetkunde (de boeken van Euclides), het Grieks humanisme en vooruitgang in de astronomie, geografie, geneeskunde, scheikunde enzovoort³. De moslims geloofden dat Mohammed had gezegd: 'Ga op zoek naar wetenschap, zelfs in China', terwijl in Europa de ideeën van Augustinus overheersten. Hij had kunst en wetenschap afgezworen, God was de enige bepalende kracht. In Europa hadden de christenen bijna de hele Griekse cultuur vernietigd, boeken—want heidens—inbegrepen.

Maar helaas verviel ook de islam tot een dogmatische religie, niet beter of slechter dan de andere. Na enkele eeuwen van grote intellectuele vrijheid, haalden de theologen het op de filosofen en maakten ze een einde aan de ongehinderde discussie en vrij onderzoek. De dynamiek was dood. Stilstand leidde tot achterstand en op den duur achterlijkheid.

Het Marokkaanse model

Men kan kritiek hebben en er zijn alleszins nog veel problemen in Marokko: zo is de werkloosheid er nog steeds immens. Duizenden ongeschoolde jongeren vormen weliswaar een potentieel, maar ook een gevaar, in de eerste plaats voor Marokko zelf. Er zijn verder diverse technische problemen (zoals de stads- en wijk-inrichting); de trage opmars van de geboortebepierking (in tegenstelling tot het Sjiitische Iran bijvoorbeeld); de ontzaglijke instroom van immigranten uit Zwart-Afrika; de corruptie; het autocratische karakter van het bestuur: beperking van de persvrijheid en de manifeste behoefte aan veel politie, zowel in burger als in uniform—de regering wil blijkbaar geen 'avonturen' van fanatiekelingen. Maar belangrijker is dat de Marokkanen hoop kregen: ze zien dat er iets verandert.

Ten slotte mag er herinnerd worden aan 'la critique est aisée, l'art difficile' of 'de beste stuurlii staan aan wal'—waarmee ik ook niet wil zeggen dat we de ogen moeten sluiten. Een heel land de 21ste eeuw inloodsen is geen sinecure. Sociale processen vergen bovendien tijd. Ik meen alleszins dat Marokko op de goede weg is en gerust model kan staan. En wat kritiek betreft: het is niet correct de verantwoordelijkheid bij migranten te leggen voor de gevolgen van een demografisch beleid en een migratiepolitiek die men in ons land om meerdere redenen in vraag kan stellen. #

Noten

- 1 http://www.un.org/esa/population/migration/turin/Symposium_Turin_files/Pog_Fargues.pdf.
- 2 Dit wordt onder meer bevestigd door het onevenredig aantal mensen van vreemde origine in detentie. Marion van San (De Standaard en De Morgen, 08/12/2010,): 'Zo weten we bijvoorbeeld dat criminaliteit onder de Marokkaanse groep vooral een probleem is van de tweede generatie en dat het vooral gaat om jongens in de leeftijdscategorie van pakweg 15 tot 23 jaar. Na de leeftijd van 23 jaar neemt de criminaliteit in die groep spectaculair af, wat onder meer te maken heeft met de gezinsvorming op dat moment.' Marc Hooghe vergeleek gemeenten in België en vond een correlatie tussen werkloosheid en criminaliteit. Allicht zal iemand met een job en een gezin minder risico's nemen. En een strafblad is geen schitterende referentie bij een sollicitatie. Een waarnemer uit de onderwijswereld deelde mee dat allochtone jongeren te vaak beroepen kiezen zonder toekomst. Verder onderzoek naar het gewicht en het mogelijke verband tussen de vermelde factoren is alleszins wenselijk.
- 3 Voor de belangstellenden: Jonathan Lyons, *Het Huis der Wijsheid. Hoe Arabieren de westerse beschaving hebben beïnvloed*, Bulaaq/EPO, 2010, vertaling van *House of Wisdom. How the Arabs Transformed Western Civilization*. Een degelijk onderbouwd en tevens goed leesbaar boek. Aanbevolen.

Albert Comhaire

Durven ingaan tegen religieuze eisen

Uw godsdienstvrijheid eindigt waar mijn recht op een seculiere staat begint. Deze stelling vat de strijd van R.A.P.P.E.L., de vereniging die de scheiding tussen godsdienst en staat bewaakt, in een notendopsamen. In naam van het voltallige R.A.P.P.E.L.-bestuur verkent Ann Brusseel, Vlaams volksvertegenwoordiger voor Open Vld, hieronder de dunne grens tussen godsdienstvrijheid en desecularisering. Liggen de verworvenheden van de Verlichting onder vuur?

In God we trust?!

Bij de bespreking en totstandkoming van een 'Europese Grondwet', barstte de discussie los over de waarden die we als burgers binnen Europese lidstaten gemeenschappelijk hebben. Volgens sommigen moesten het christendom en een verwijzing naar God vermeld worden als de sokkel van gedeelde waarden binnen de Europese Unie. Gelukkig werden de eisen van het Vaticaan en zijn fans niet gevolgd. De geschiedenis van Europa is méér dan die van het christendom.

Het zou desastreus zijn voor de persoonlijke vrijheid van de Europeanen dat plots God weer bovenaan komt te staan terwijl de realisaties van het humanisme en de Verlichting stilletjes onder de mat geveegd worden. Wie zonder oogkleppen naar de sociale ontwikkelingen van de laatste decennia kijkt, weet dondersgoed dat de individuele vrijheden en de relatieve scheiding tussen geloof en staat, die we verworven hebben dankzij de Verlichting, helemaal niet als een evidentie mogen beschouwd worden.

Jammer genoeg heeft de politiek al die tijd wel haar kop in het zand gestoken: migratie, technologische vooruitgang en globalisering brachten veranderingen met zich mee die voor veel Europeanen zwaar te verteren zijn. Met de slogans of maatregelen van extreemrechts en nationalistes kunnen deze samenlevingsproblemen niet op een humane manier opgelost

worden. Centruumpartijen en zogenaamd links wilden zich niet wagen aan de thema's van rechtse conservatieven. Maar de voorbije jaren is de vraag naar specifieke maatregelen voor etnische en religieuze minderheden zo drastisch toegenomen, dat men 'iets' moet doen om de situatie te ontmijnen.

De weg naar emancipatie

Wie nu specifieke rechten en wettelijke aanpassingen eist voor minderheden in de EU vergist zich tweemaal. Ten eerste vergist hij zich van strategie: om minderheden te integreren in de complexe, diverse westerse maatschappij moet je niet focussen op wat ons van elkaar onderscheidt, maar op wat we als mens gemeenschappelijk hebben. Binnen de Europese Unie, ook binnen België, verschillen we met zo veel mensen van taal, culturele tradities en levensbeschouwelijke visies en geloof. Wat ons echter bindt, is een universele seculiere moraal. Elk gezond mens weet intrinsiek wat goed of slecht is, hoe pijn, verdriet of genot voelt, wat nieuwsgierigheid, vreugde en drang naar vrijheid is. Dit is de kern van het mens-zijn, de essentie die ons bindt.

Ten tweede vergist hij zich van strijd. Want in plaats van te ijveren voor een culturele differentiatiepolitiek, moet ingezet worden op emancipatie en armoedebestrijding, om

iedereen zonder onderscheid omhoog te heffen. Er moet gewerkt worden aan stevige economische en fiscale hervormingen, die de organisatie van een sterk verenigd Europa moeten mogelijk maken. Alleen als elk individu kans maakt op een volwassen en zelfredzaam bestaan, kunnen we een open samenleving garanderen waarbinnen elke burger vrijheid en geluk kan genieten. Dan zal verdraagzaamheid een kans krijgen in Europa.

Interculturele Rondetafels

Geloof als handicap

Ondertussen draait het Belgische integratiebeleid aardig in de soep. Minister van Gelijke Kansen Joëlle Milquet poogt dit aan te pakken door vertegenwoordigers van verschillende etnische en religieuze achtergronden bijeen te brengen. Dit doet mij al denken dat de politieke klasse niet over de nodige moed en ideeën beschikt om te trancheren. Deze zogeheten Interculturele Rondetafels (IR) formuleerden tal van aanbevelingen voor het integratiebeleid. Wie ze leest, ziet dat we op de glijbaan zitten.

Het is positief dat men stereotypen wil wegwerken. Dat zal echter niet lukken door allerlei uitzonderingen op de regel te eisen, of 'redelijke aanpassingen' voor mensen van een religieuze of etnische minderheid. De motivering van hun eis tot 'redelijke aanpassingen' getuigt om te beginnen van een zeer verwrongen kijk op diversiteit: aangezien er met de wet van 10 mei 2007 redelijke aanpassingen voorzien worden voor mensen met een handicap, moet dit ook mogelijk zijn voor mensen van een

Ann Brussel © Gerbrich Reynaert

bepaalde religieuze of etnische achtergrond, volgens de IR. De vergelijking tussen mensen met een handicap en gelovigen is misplaatst. De eersten hebben er niet voor gekozen om tot deze 'minderheid' te behoren en kunnen er ook niet uit stappen. Wie echter zijn geloofsovertuiging als een beperking aanziet, kan besluiten om er anders mee om te gaan. De Belgische Grondwet garandeert elk individu die mogelijkheid.

Doktertje spelen

De meeste eisen van de IR zijn absoluut onredelijk. Vrouwen zouden steeds een beroep moeten kunnen doen op een vrouwelijke arts, behalve bij spoedopname. Zo beledigt men artsen, voor wie een vrouw een patiënt is, een mens – net als de mannelijke patiënt – en geen lustobject. Dit zegt veel over de religieuze fanatici: blijkbaar zijn ze blijven steken in de fase waarin doktertje spelen een ware ontdekking was. Misschien zijn sommigen zelf niet in staat naar een vrouw te kijken zonder hierbij gekweld te worden door seksuele fantasieën. Ontvoogding heeft er in de laatste decennia in het Westen voor gezorgd dat naar de vrouw ook anders kan gekeken worden.

Wie halal of koosjer wil eten, mag dieren onverdoofd de keel oversnijden en dat moet volgens de IR zo blijven. Wie niet gelovig is, eet vlees van dieren die verdoofd geslacht werden naar de letter van de Belgische wet (aangezien de wetgever ooit vaststelde dat onverdoofd slachten onnodig leed veroorzaakt).

Bidpauzes en extra feestdagen

Nog volgens de IR moeten het onderwijs en de arbeidsmarkt rekening houden met alle religieuze feestdagen en tal van andere aspecten van religie. Wat bijzonder droevig is in deze discussie over 'redelijke aanpassingen op de

arbeidsmarkt', is dat de moslims die via de IR dergelijke eisen stellen, niet beseffen dat ze zichzelf in de voet schieten. Als de werkgever verplicht wordt tijd en ruimte te voorzien voor het gebed, andere of extra betaalde vakantiedagen, halal maaltijden enzovoort, dan zal hij gemakkelijker kunnen aantonen dat de moslimwerknemers minder presteren, organisatorische problemen stellen en dus duurder zijn dan de niet-moslims. Maar ook de moslims die dergelijke eisen niet stellen, krijgen dit stigma. Was dit de bedoeling?

Verlichting boven alles

In Europa heeft men er eeuwen over gedaan om zich te bevrijden van de dominante rol van godsdienst in het openbaar leven, om zo meer individuele vrijheid te kunnen genieten en om aan elk individu, man of vrouw, gelijke kansen te kunnen bieden.

Nu wordt vrijheid opgeëist als een nieuwe vorm van godsdienstvrijheid en de gelijkheid tussen burgers afgedaan als – ik citeer – 'een principe dat in werkelijkheid niet absoluut is'. Zowel de cultuurrelativisten als de religieuze fanatici beroepen zich te pas en te onpas op de godsdienstvrijheid: om meisjes dezelfde rechten te ontfangen als jongens (de zwemles, schoolreis enzovoort), om vrouwen autonomie af te nemen, om de neutraliteit van de over-

heid in vraag te stellen... Nu worden religieuze redenen ingeroepen om de wetgeving te wijzigen, om voor differentiatie te zorgen en religie en politiek te vermengen.

Volgens zelfverklaard links zijn de tegenstanders van deze 'redelijke aanpassingen' allen op een of andere manier xenofob. Niet akkoord. De verscheidenheid aan talen, tradities en gebruiken is een grote culturele rijkdom. Maar je kan er echt wel van genieten als privépersoon. Het volstaat je diversiteit niet te willen importeren in de school en op het werk, om ze zo aan iedereen op te dringen.

Om in een diverse samenleving harmonieus te leven en om pluralisme, vrijheid en geluk te kunnen garanderen, is het noodzakelijk iedereen gelijk te behandelen. Dit houdt in dat iedereen precies wél absoluut gelijke rechten en plichten geniet, ongeacht zijn of haar geslacht, geloofsovertuiging of afkomst. Voor deze humanistische principes ijvert het R.A.P.P.E.L. (actienetwerk voor de scheiding tussen geloof en staat, origineel *Réseau d'Action Pour la Promotion d'un Etat Laïque*). Wij roepen de politieke vertegenwoordigers op om opnieuw de waarden van de Verlichting te verdedigen. #

Meer info: www.le-rappel.be/NL.

Ann Brussel

Noveen

Beste lezer,
Al jaren ploft het gratis huis-aan-huisweekblad met de fraaie naam 't Fonteintje in mijn bus en dat zal je uiteraard niet interesseren, tenzij je een optrekje hebt in de Gaverse Scheldevallei. Maar ter zake. Al even vele jaren tref je in iedere editie van dit onbesproken blad een resem identieke advertenties aan waarin wordt opgeroepen deel te nemen aan de Noveen Sint-Clara. Ik ben de laatste om ervan verdacht te worden affiniteten te hebben met onze moeder de heilige katholieke kerk, maar ik moet toegeven dat dit fenomeen mij mateloos intrigeert. Voor een goed begrip van mijn vervoering volgt eerst de tekst:

'Vraag alleen positieve dingen, bid negen dagen lang een weesgegroet bij een brandende kaars. Ook als u er geen zin in hebt, vraag twee dingen die vast onmogelijk lijken om verhoord te worden, iets wat u heel te harte ligt. Laat de negende dag de kaars volledig opbranden en publiceer dit bericht. U krijgt wat u vroeg.'

Ziet u wat ik zie? Ook als u er geen zin in hebt... Lange tijd heb ik mij verdiept in wat ik zou kunnen vragen wat vast onmogelijk lijkt en mij uitgerend daarom met diepe lust vervult. Uiteindelijk kwam ik telkens bij twee stereotiepe en zo voorspelbare wensen uit: nog eens goed van bil gaan bij het meisje van mijn dromen en het groot lot winnen. Jammer dat ook een humanistisch-vrijzinnige (en intellectueel!) op zulke platvloerse verlangens uitkomt. Toch besloot ik onlangs de daad bij de gedachte te voegen.

Vooreerst is het moeilijker dan algemeen wordt aangenomen om nog op de markt een kaars te vinden die negen dagen en nachten

© Jacco van der Linden

bereid is om brandend stand te houden. Ten tweede moet je de toch moeilijk te doorgronden en diepzinnige tekst van het Weesgegroet weer eigen maken. Ten derde veronderstelt deze onderneming een onwrikbaar geloof in de heilige Sint-Clara en in lokale advertentiebladen. *Who the hell is* Clara van Assisi en waarom zou ik op haar voorspraak een gunst verkrijgen?

Ik ben erachter gekomen dat Clara nu ook niet direct een onberispelijke staat van dienst kan voorleggen. Zij heeft met name een affaire gehad met de eveneens uit haar streek afkomstige Franciscus, een flierefluiter die het op zingende vogels gemunt had. 'Na jaren zoeken en gesprekken met Franciscus liep zij in de nacht na palmzondag thuis weg', vernam ik uit betrouwbare bron. Het kind was ocharme achttien jaar en de dochter van niemand minder dan de edelman Favarone di Offreduccio di Bernadino. 'In haar jeugdig enthousiasme kon deze adellijke jongedame niet vermoeden, dat haar verlangen om biddend en zonder enig bezit door het leven te gaan, bij de toenmalige kerkelijke instanties op zoveel weerstand zou stuiten' vernam ik nog. We hebben het over de jaren 1250 toen de lucht nog blauw en het gras nog groen was. 'Wat heeft Clara gedreven om meer dan veertig jaar dat leven zonder bezit vol te houden?' vragen kerkelijke gezagsdragers zich nog steeds af. Het antwoord is ontroerend gaaf: 'Een diepe verbondenheid met Christus

was haar geheim. Wij kunnen dit het beste met haar eigen woorden weergeven: "Bemin hem geheel en al die zich helemaal omwille van jouw liefde heeft gegeven"'

Niet gehinderd door vrome gedachten komt dan telkens het beeld van de overspelige en op prille gefortuneerde maagden geilende Francis in mij op. Het is niet fraai, maar ik ben dan ook een ontdoopte katholiek. Wat mij steekt is dat Innocentius IV pas op haar sterfbed heeft ingestemd met de door Clara zo vurig gekoesterde leefregels. Dat werd dan weertwee jaar na haar dood goedge maakt door Alexander IV die haar prompt heilig verklaarde. Maar de kers op de taart kwam er toch pas in 1958, toen onze goede oude Pius XII haar tot patrones van de televisie heeft benoemd. Op grond van haar visioenen, nota bene. Ze hebben qua macht aan de verbeelding toch altijd iets op ons voor gehad, de tjeven.

Om een lang verhaal kort te maken (want dat heb je met columns): de negende dag liet ik dus 's nachts de kaars volledig opbranden. Hoewel ik er helemaal geen zin in had vroeg ik aan Clara of ze voor mij een afspraakje kon versieren met X, voorwerp van mijn onnozele aanbidding. Bovendien, en wellicht vast nog onmogelijker, vroeg ik het bedrag van € 6 275 000 te willen overschrijven op rekening 390-0671695-25. Vervolgens viel ik in een diepe heerlijke slaap tot ik gewekt werd door de loeiende sirenes van de brandweer. Verbijsterd ontwaakte ik midden de vlammen en het krakend ineenstorten van mijn nederige stulp. 'U krijgt wat u vroeg!' hoorde ik Clara nog schelms lachend roepen.

Beste lezer, de moraal van dit verhaal: vraag alleen positieve dingen. #

Willem de Zwijger

Grijze Geuzen & Vermeylenfonds

U zal het dit jaar nog veel horen: 2011 is het jaar van de vrijwilliger. Onverdroten inzet, gratis bloed, zweet en tranen, tomeloos enthousiasme, sociaal kapitaal voor de warme samenleving... allemaal begrippen die we associëren met vrijwilligerswerk. Het zal u dan ook niet verbazen dat er binnen de Oost-Vlaamse vrijzinnige gemeenschap tal van altruïstische zielen onbaatzuchtig – ‘pro deo’ zou hier als begrip niet op zijn plaats zijn – aan de slag zijn in verschillende organisaties.

We maken graag gebruik van de gelegenheid om hun ‘goede werken’ eens onder de aandacht te brengen. Wie zijn die edelmoedige en groothartige lieden die gul hun schaarse vrije tijd offeren voor het humanisme? Wat drijft hen? In de loop van het vrijwilligersjaar laten we per nummer twee opmerkelijke Onbekende Geuzen aan het woord. In dit nummer leggen Raoul Van Mol en Arsène Van Eenaeme hun vrijwilligersziel bloot. Zij zijn de voorzitters van respectievelijk het Grijze Geuzen Platform en de Gentse Grijze Geuzen (GGG) en van het Vermeylenfonds (VF) Gent en Oost-Vlaanderen.

Raoul Van Mol, voorzitter van het Grijze Geuzen Platform en de Gentse Grijze Geuzen. De Grijze Geuzen verenigen vijftigplussers vanuit een vrijzinnig-humanistische levensbeschouwing. Samen zetten ze met een open visie hun tanden in de grote levensvragen en allerlei maatschappelijke thema's. Vrijheid en solidariteit vormen de basis voor de ontmoetingen – debatten, lezingen, uitstappen... Wijs grijs, en een beetje rebels!

Raoul Van Mol

Hoe lang bent u al vrijwilliger bij de Grijze Geuzen?

Sinds 2004 ben ik voorzitter van de Gentse Grijze Geuzen en het Grijze Geuzen Platform.

Hoe kwam u bij de organisatie terecht?

In 1964 ging ik me engageren in de vrijzinnige beweging. Als leerkracht niet-confessionele zedenleer (NCZ) werd ik actief bij de Gentse Oudervereniging voor Moraal (OVM). Zo hielp ik jaarlijks bij de organisatie van het Feest Vrij-

zinnige Jeugd en richtte ik als eerste leerkracht een Lentefeest in waaraan zelfs alle kinderen deelnamen van de Jehova's getuigen. Als stichtend uitgever van Het Fakkeltje zorgde ik jarenlang mee voor de invulling en de verspreiding van dit tijdschrift voor leerlingen NCZ in het basisonderwijs. We begonnen met twee man aan een stencilmachine en eindigden met zo'n 17.000 abonnees.

In 1976 werd ik vrijwillig moreel consulent in het Universitair Ziekenhuis Gent bij de toenmalige Stichting voor Morele Bijstand. Later werd ik, in opvolging van Roland Cools, moreel consulent in de Gentse gevangenis. Als leraar

ethiek in de toenmalige heropvoedingsgestichten van het Rijk te Ruiselede en Beernem was ik toen erg geëngageerd in de begeleiding van jongeren die onder toezicht stonden van de jeugdrechter.

In gans Vlaanderen is er weinig of geen aflossing van de wacht.

Toen er nood bleek aan vrijzinnige plechtigheden, lag ik samen met een groepje visionaire vrijzinnige idealisten, waaronder Sonja Eggerickx en Freddy Evers, mee aan de wieg van Feniks. Voor deze vereniging ontwierp ik het bekende driehoekige logo.

Na veertig jaar vrijzinnig engagement vond ik het leuk om mijn energie te stoppen in een (voor mij) nieuwe doelgroep, namelijk deze waartoe ik plots zelf bleek te behoren: de Grijze Geuzen. Ik werd gevraagd om voorzitter te zijn en voor mij was het een logische keuze om dit aanbod te aanvaarden. Binnen de kortste keren werd ik ook tot voorzitter van het Grijze Geuzen Platform gebombardeerd. Dit is het coördinerend orgaan van alle afdelingen van de Grijze Geuzen in Vlaanderen. Hierdoor werd ik ook lid van de raad van bestuur van de landelijke Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging (HVV).

De vergrijzing heeft een gunstig effect op het ledenaantal.

Wat zijn uw taken als vrijwilliger bij de Grijze Geuzen?

Als voorzitter van de Gentse Grijze Geuzen coördineer ik de activiteiten en de werking van de groep. Ik vertegenwoordig de GGG in het provinciale en het landelijke

HVV-bestuur en het Grijze Geuzen Platform. Van dat gespreks- en overlegplatform zit ik de vergaderingen voor. Daar komt wel wat voorbereidend en coördinerend werk bij kijken. Zo volg ik jaarlijks onze deelname aan de Zenith-beurs op.

Wat is het fijnste aspect van uw rol als vrijwilliger?

Het leuke is dat je met heel veel vrijwilligers in het Vlaamse land contact hebt.

En waar hebt u een hekel aan?

De obligate verplaatsingen naar Brussel en Antwerpen vind ik maar niks.

Wat is tot hiertoe uw mooiste moment bij de Grijze Geuzen?

Dat was de uitreiking van onze eerste Grijze Geuzen Penning naar aanleiding van het 10-jarig bestaan van de GGG.

Daarnaast zijn onze natuur- en museumuitstappen zeer interessant. Zij zorgen bij alle deelnemers ongetwijfeld voor blijvende leuke herinneringen.

Welke rol speelt vrijzinnig humanisme bij uw vrijwilligerswerk?

Mijn vrijwillig engagement staat hier volledig in het teken van: ik probeer het vrijzinnig humanisme toe te passen zoals het vandaag praktisch en concreet wordt ingevuld door de meerderheid van de vrijzinnigen. Dit gedachtegoed vormt een referentiekader waarbinnen ik mijn vrijwilligerswerk kan plaatsen.

Hebben de Grijze Geuzen nog vrijwilligers nodig?

In gans Vlaanderen is er weinig of geen aflossing van de wacht: het is bijzonder moeilijk om vrijwilligers te vinden die een serieuze portie van hun tijd en energie in het vrijzinnige verenigingsleven willen investeren. Dat is tenminste mijn perceptie. Ik hoop dat het tij zal keren.

Zijn in uw vereniging de gevolgen van de vergrijzing voelbaar?

Ja, de vergrijzing heeft een gunstig effect op het ledenaantal: dit blijft in gans Vlaanderen stijgen! En dat geeft dan weer hoop om in de toekomst nieuwe actieve senioren aan te trekken.

Meer info?

0479 54 22 54

rvanmol@hotmail.com

www.h-vv.be/senioren

www.geuzenhuis.be/html/ggg.html

Arsène Van Eenaeme

Hoe lang bent u al vrijwilliger bij het Vermeylenfonds?

Iets meer dan dertig jaar. Bijna van bij de start van mijn engagement werd ik in het bestuur van het Vermeylenfonds Gentbrugge opgenomen.

Hoe kwam u bij de organisatie terecht?

Ik had al enkele keren contact gehad met de toenmalige voorzitter, Roger De Vocht. En van het een kwam het ander.

Het contact met gelijkgestemden ervaar ik als heel aangenaam en zinvol.

Wat zijn uw taken als vrijwilliger bij deze organisatie?

Van het Vermeylenfonds Gentbrugge was ik eerst secretaris, daarna – en dit tot de fusie van de Gentse afdelingen – voorzitter. In 2001 volgde ik Fred Braeckman op als voorzitter van de afdeling Gent.

Wat is het fijnste aspect van uw rol als vrijwilliger?

Het contact met gelijkgestemden ervaar ik als heel aangenaam en zinvol.

En waar hebt u een hekel aan?

Er zijn altijd situaties waar je niet direct een oplossing voor hebt. Maar heb ik daar echt een hekel aan? Nee, ik hou het over het algemeen positief, dat is mijn karakter!

Wat is tot hiertoe uw mooiste moment bij het Vermeylenfonds?

Goh, ik kan echt niet kiezen uit al die memorabele momenten... Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de afdeling Gent in 2008 ontving burgemeester Daniël Termont ons op het Gentse stadhuis. Dat was zeker een van de hoogtepunten.

Het Vermeylenfonds is in de laatste dertig jaar sterk veranderd, in positieve zin, mede dankzij het aanwerven van jong personeel, dat – misschien nog meer dan vroeger – achter de doelstellingen van deze vrijzinnige vereniging staat. Ik beschouw het personeel als mijn vrienden. Sommige personeelsleden, zoals Johan Notte, ken ik van bij het begin. Ook het stijgende aantal leden de laatste jaren stemt me tevreden.

Ik beschouw het personeel als mijn vrienden.

Welke rol speelt vrijzinnig humanisme bij uw vrijwilligerswerk?

Het vormt de spil van mijn engagement. Ik tracht de idealen adogmatisme, vrij onderzoek en verdraagzaamheid steeds als basis te nemen van het vrijwilligerswerk en de activiteiten.

Heeft het Vermeylenfonds nog vrijwilligers nodig?

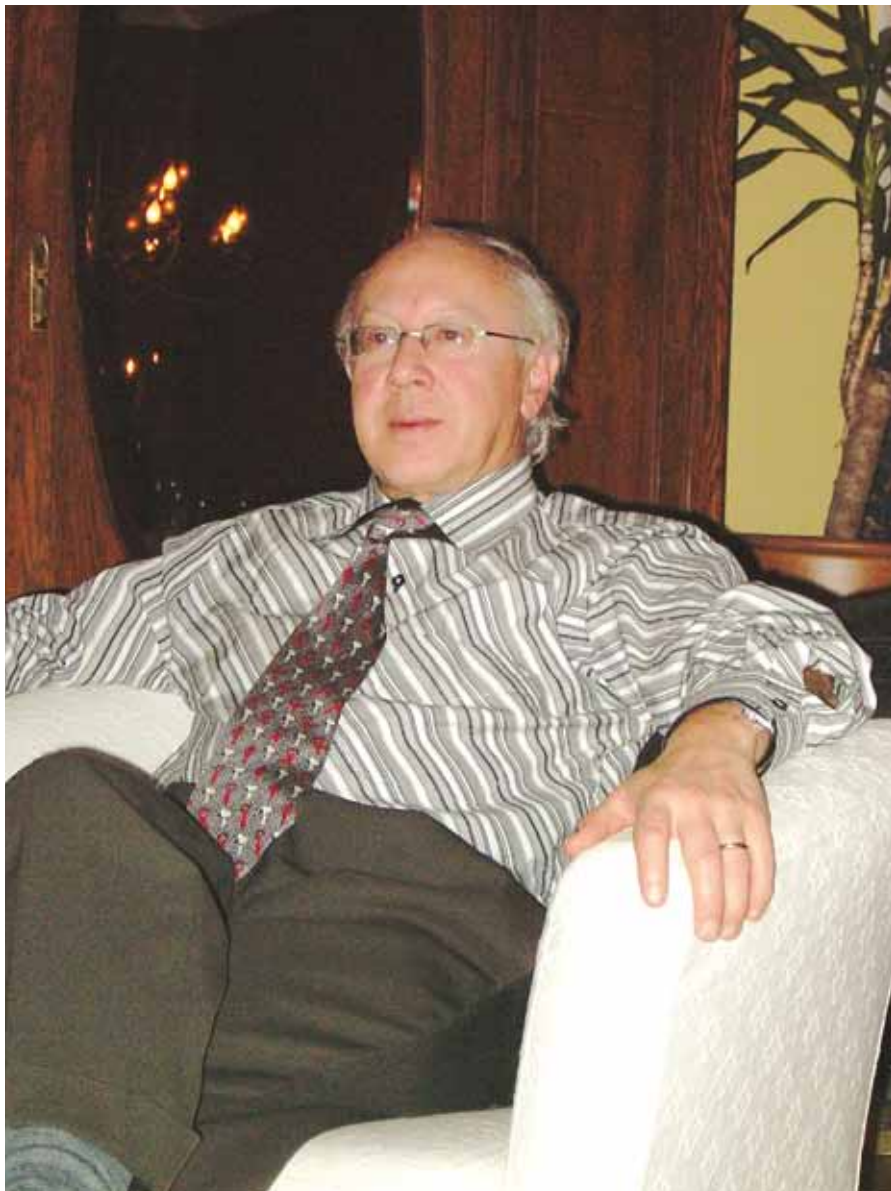
Zeker en vast. De bestuursleden van sommige afdelingen worden ouder, en hier en daar wordt het tijd voor aflossing van de wacht. Ook nieuwe afdelingen zijn, waar nodig, welkom.

Welke droom zou u nog graag realiseren met het Vermeylenfonds?

Nog een sterkere impact realiseren op het maatschappelijk gebeuren en hierbij vooral de maatschappij sturen naar een vrijzinnig humanisme, een sterkere sociaaldemocratie en meer verdraagzaamheid tussen de verschillende culturen. #

**Meer info? 09 253 84 54
arsene.van.eenaeme@pandora.be
www.vermeylenfonds.be**

Frederik Dezutter en Leentje Van Hoorde

Arsène Van Eenaeme, voorzitter van de Gentse en Oost-Vlaamse afdeling van het Vermeylenfonds. Deze vereniging organiseert sociaal-culturele activiteiten. De idealen van August Vermeylen vormen hiervoor de inspiratiebron: socialisme, vrijzinnig humanisme en de ontplooiing van een Vlaamse identiteit in alle openheid voor en in contact met andere culturen. In het actieve vrijwilligersbeleid van de vereniging staat zelfrealisatie centraal.

Taal, teken, transformatie

De optiek van Klaus Peter Dencker

Weinig literaire genres hebben geloofsbriefen die kunnen wedijveren met de aloude artefacten van de visuele poëzie. De beroemde keramische schijf die in 1908 in de ruïnes van de akropolis Feistos op Kreta werd ontdekt, en daaromtrent 2500 jaar geleden werd gerealiseerd, geldt als oudste specimen. Tot op heden wordt het genre in diverse vormen en varianten wereldwijd beoefend.

Grieken en Perzen, rederijkers en stylisten, dadaïsten en futuristen, Apollinaire en Mallarmé hebben tekst geobjectiveerd en het woord, dixit Erik Slagter, 'bevrijd van zijn lineaire volgorde, los van de zwaartekracht van het zinsverband'.

Klaus Peter Dencker (1941), practicus, theoreticus en historicus van de visuele poëzie, en ook nog *Medientheoretiker*, muzikant en japanoloo, heeft reeds in zijn in 1972 verschenen *Text-Bilder. Visuelle Poesie international von der Antike bis zur Gegenwart* de mondiale geschiedenis van deze intermediale discipline(s) overschouwd. Zijn nieuw opus *Optische Poesie. Von den prähistorischen Schriftzeichen bis zu den digitalen Experimenten der Gegenwart* (De Gruyter, Berlin/New York, 2011), dat ongetwijfeld een standaardwerk mag genoemd worden, is geen bloemlezing – daarin hadden onder meer Hans Clavin en Mark Insingel niet mogen ontbreken – maar een erudit exposé in historisch perspectief van de mogelijkheden die de combinatie van woord en beeld en de grafische manipulatie van letter en tekst bieden. Het is als het ware een bevestiging en illustratie van Goethes opmerking dat woord en beeld twee correlaten zijn die elkaar voortdurend zoeken.

Dencker hanteert het koepelbegrip 'optische Textformen' en dat is een vlag die een zeer gevarieerde lading dekt: naast de optische poëzie (concrete, visuele en kinetische) wordt onder meer aandacht besteed aan beeldschrift en schrijfbeelden, *mail art* en graffiti, rebus en emblematiek, filmische en computergestuurde realisaties, poëtische bewegingsmodellen.

Optische Poesie is dan ook een boek van welhaast encyclopedische omvang en allure: bijna 1000 bladzijden, bijna 3000 voetnoten, een register met ruim 3000 eigennamen en een ander met, even ruim, 2500 begrippen en 300 illustraties. Een Duits boek kortom, in de gedegen traditie.

Het hier afgedrukte gedicht 'Film' (1964) is van de Oostenrijkse dichter Ernst Jandl (1925-2000), auteur van een omvangrijk oeuvre, een van de belangrijkste en meest innoverende van de vorige eeuw. 'Film' is een voorbeeld van kinetische poëzie waarin met geraffineerde eenvoud beweging wordt gesuggereerd binnen het verticalisme van een enkelvoudige tekst. Het laat zich zien als de choreografie voor een speelse pas de deux.

Jandl zelf zag dit gedicht als een film met twee acteurs, de letters *i* en *l*. Beide bewegen zich als dansers tussen de constanten *f* en *m* die de scène afbakenen. Klinker en medeklinker, ze komen op en gaan af, beurtelings of samen, zijn soms even buiten beeld.

Uiteindelijk stabiliseert het beeld; de vijfvoudige herhaling van het voltooide woord aan het einde van de smalfilmband suggereert, nietwaar, een happy end. #

Renaat Ramon

[illegible]

Lezer, dit is uw rubriek. Forum is het discussieplatform van De Geus. De redactie behoudt zich het recht voor om uw bijdrage in te korten, echter zonder dat aan de essentie van uw boodschap wordt geraakt. Uitzonderlijk wordt een bijdrage niet gepubliceerd omwille van plaatsgebrek of omdat het behandelde thema al vaak aan bod is gekomen. Heel uitzonderlijk wordt een bijdrage niet gepubliceerd omdat de inhoud volkomen in strijd is met onze beginselen. Stuur uw reacties bij voorkeur via e-mail naar leentje@geuzenhuis.be of op ons adres Kantienberg 9 – 9000 Gent.

Levensbeschouwelijke vakken

In het vorige nummer van De Geus stelde Patrick Loobuyck in deze rubriek voor de levensbeschouwelijke vakken te vervangen door een vak over levensbeschouwing en filosofie. Hieronder vier reacties, waaronder enkele vurige pleidooien ter verdediging van het vak niet-confessionele zedenleer (NCZ).

Levensbeschouwelijke vakken: rijk aanbod in Vlaanderen

Het is natuurlijk een oud trucje: Loobuyck heeft nog geen enkel inhoudelijk vrijzinnig tegenargument gehoord tegen zijn stelling. Ik heb er al heel wat gelezen. Ik zou met evenveel overtuiging kunnen zeggen dat ik nu eens eindelijk één inhoudelijk argument zou willen lezen voor een vak over levensbeschouwingen.

Ik wil een paar flagrante onjuistheden rechtzetten: het verzuilde Schoolpactstelsel zit

niet in het aanbieden van zedenleer vanuit verscheidene levensbeschouwingen maar vooral in het bestaan van schoolnetten vanuit één bepaalde levensbeschouwing. Laten we dus al maar beginnen met het systeem van dure schoolnetten af te schaffen en alle kinderen te sturen naar dezelfde scholen, georganiseerd door de overheid.

Een verplicht vak over levensbeschouwingen oogt goed natuurlijk. Het zal ook goedkoper zijn, uiteraard. Maar de kans dat dit het zoveelste vak wordt waar weetjes belangrijk zijn, zit er natuurlijk in. Uiteraard zal het ontzettend belangrijk zijn welke visie de leerkracht heeft en die zullen we als ouders niet kennen. Het huidige systeem heeft tenminste het voordeel dat we duidelijk weten vanuit welke levensbeschouwelijke achtergrond de problemen bekeken worden. En ja, ik pleit ook voor het vervangen van de term niet-confessionele zedenleer door een positieve term. En wat *ad hominem* argumenten betreft: ik heb al vaak de verdediging van het huidige systeem op mij

genomen, Loobuyck zegt in zijn bijdrage dat ik (= inspectie zedenleer en vrijzinnige) nog nooit een inhoudelijk argument gebruikt heb. Dan ben ik toch een beetje dom.

Ik sta zeker open voor een discussie over de levensbeschouwelijke vakken. Ik heb geen weet van vrijzinnigen die tegen het invoeren van het vak filosofie zijn. Wel ter vervanging van, dat wel, maar niet als filosofie op zich. Vaak, en dit doet Loobuyck hier zeker niet, wordt daar dan over gezegd dat het objectief is. Tja, geboortedata van filosofen zijn dat waarschijnlijk en titels van hun werken ook, maar inhoudelijk verschillen ze, staan ze soms diametraal tegenover elkaar. Iedereen kan toch raden dat de filosoof die mij het best ligt, met meer overtuiging zal uitgelegd worden dan een andere.

Kans dat dit het zoveelste vak wordt waar weetjes belangrijk zijn.

Was het niet wijlen professor Apostel die zei dat men de eigen opvattingen moest kennen en kunnen verde-

digen om verdraagzaam te zijn tegenover andere opvattingen? (Ik heb helaas het juiste citaat niet bij de hand.) En zou daaruit niet kunnen worden afgeleid dat het aanbieden van die uiteenlopende levensbeschouwingen precies bewijst dat we het ernstig menen met de ideeën van de anderen? Bovendien laten de leerplannen ruimte om kennis te maken met 'de andere' en dat kan gaan van via feesten meevieren, over op een gestructureerde manier 'de andere' uitleg geven over de eigen levensbeschouwing, tot inderdaad het samen behandelen van maatschappelijke vraagstukken. Steeds met de 'eigen' leerkracht die kan helpen maar evengoed kan bewijzen dat absolute zekerheden over het eigen gelijk niet bestaan.

Ter info: ik ben ook al Vlaanderen rond geweest (en daarbuiten) om hierover te discussiëren en ik heb nooit een inhoudelijk tegenargument gehoord dat ik geldig vind. En dat is even waar als het argument van Loobuyck.

Sonja Eggerickx, inspecteur-adviseur NCZ en UVV-voorzitter

NEEN!

Geachte professor Loobuyck,

Levensbeschouwelijke vakken: arm vrijzinnig Vlaanderen, zegt u.

Met pijn in het hart moet ik reageren op uw artikel 'Levensbeschouwelijke vakken: arm vrijzinnig Vlaanderen'. Meer bepaald schreef u: 'Ik schaam me als vrijzinnige te moeten vaststellen dat vrijzinnigen tegenwerken om filosofie in het curriculum te krijgen.'

Vooraf een raadseltje: het vliegt, het is geel, het fluit en het heeft een slurf. Antwoord: een kanarifant. Maar dit wordt door sommigen betwist: het zou om een olipietje gaan. Eerste les filosofie: met taal kan je alles!

Nu mijn reactie:

1. Ik ben zelf een oud-leerling van een koninklijk katheneum, en in de derde graad kregen we onder andere een uitgebreide inleiding tot de geschiedenis van de filosofie en een overzicht van de wereldgodsdiensten.
2. Ik heb via www.ribz.be bevonden dat

filosoferen expliciet vermeld staat in het leerplan. Ook de inhoud van minstens twee takken van de filosofie komen aan bod: epistemologie (toegepast) en ethica. Ter herinnering: wegens het wegvallen van onderwijs op zaterdagvoormiddag werden de mogelijkheden beperkt. Meerdere vakken leverden in.

3. Na meerdere discussies in vrijzinnige kringen heb ik een artikel gepubliceerd: 'Weg mit dem Religionsunterricht' (De Geus, januari 2010) met: 'Vervang in alle netten het vak godsdienst (en om redenen van formele symmetrie ook NCZ) door filosofie.' Ik heb er enkele randvoorwaarden bij vermeld.

4. Wat nu het onderwijs in de filosofie betreft. Ten eerste: filosofie als dienstmaagd van de theologie: NEEN! Ten tweede, mijn raadseltje. Als het de bedoeling is om langs het achterpoortje van het postmodernisme een afkeer van de wetenschap door te geven en daarbij 'religie' (geen-godsdienst-toch-godsdienst) binnen te smokkelen en uiteindelijk het neoconservatisme te dienen:

Filosofie als dienstmaagd van de theologie: NEEN!

halfgelovigen. Als het gaat om bepaalde vormen van abstracties op te dringen en gedachteconstructies die leiden tot een volgehouden sympathie voor het nazisme – ik heb het over Martin Heidegger en consorten: NEEN! Teksten vol neologismen, hyperindividuele invullingen van courante woorden en van specifieke termen uit de filosofie en allerlei inconsistenties – soms zelfs uit principe – en leidend tot verwarring: NEEN! Immense luchtkastelen inzake spiritualiteit, het absolute enzovoort met opnieuw een gebruiken misbruik van allerlei termen uit de filosofie, is niets anders dan fantasie. Wie dat toch filosofie noemt en dan nog als filosoof betaald wordt door de gemeenschap, beledigt niet

alleen ernstige filosofen als Spinoza en Kant, maar verkwt het geld van de belastingbetaler. Dan hoeft het voor mij niet.

5. Ten slotte een vervelend fenomeen voor sommige 'filosofen' – en ik viseer u, professor Loobuyck, niet –, namelijk feiten.

De dag dat de pause een volle week niet in het nieuws is geweest, nodig ik u uit om samen een pint te gaan drinken.

Tijdens een uitending van het consumentenprogramma Peeters & Pichal werd samen met mevrouw Van Hecke onderzocht hoe de opmerking van Léonard (dat de lessen godsdienst meer katholiek moeten worden – meer Jezus en Mozes dus) onthaald werd door

ouders en leerkrachten godsdienst. Bijna alle respondenten vonden dat Léonard gelijk had. Mevrouw Peeters – vriendelijk zoals het hoort – gaf zelfs aan mevrouw Van Hecke als slotwoord mee, dat ze zelf voortaan ook verhalen uit de Bijbel zou voorlezen. Een tweede feit: 75% van de kinderen gaat naar het katholiek onderwijs. Misschien is het aangewezen, geachte professor Loobuyck, om in die kring uw pleidooi te houden.

Een toemaatje: de dag dat de paus een volle week niet in het nieuws is geweest, nodig ik u uit om samen een pint te gaan drinken in het gezelligste café van Gent, namelijk De Geus van Gent, Kantienberg 9. Ik trakteer.

Albert Comhaire

Het eenheidsvak: een gevaarlijk waanidee

Voor kerst heb ik *Het Woordenboek van de skepticus* gekregen. Het biedt 'een overzicht van vreemde overtuigingen, grappige misleidingen en gevaarlijke waanideeën'. Het 'versterkt uw natuurlijke weerstand tegen onzin en oplichterij'. Het leest als een cursus kritisch denken. Het doet me denken aan de geest en de inhoud van de lessen NCZ. Een aanrader, niet alleen het boek, ook ons vak.

Vrij en kritisch denken, kortom vrijzinnigheid, is de waarde en het idee dat een rationeel leven het beste is voor de mens en de mensheid. Een humanistisch uitgangspunt. Niet iedereen is het daarmee eens. Nog heel wat mensen krijgen allerlei waanbeelden annex gewoontes en standpunten mee, waarvan ze niet verlost worden samen met hun geloof in Sinterklaas. En dan heb ik het niet alleen over godsdiensten.

Patrick Loobuyck stelt voor om alle leerlingen te verplichten één vak 'over levensbeschouwingen en filosofie' te volgen. In Nederland bestaat zo'n vak: 'levensbeschouwing'. De handboeken liggen hier naast me. Als er één vak is dat ik niet zou willen geven dan is het wel dat vak. Waarom? Omdat het een theorievak is over levensbeschouwingen ('levensbeschouwelijke geletterdheid' noemt Loobuyck het). Omdat voor het stimuleren van vrijen kritisch nadenken hier geen plaats is. Wat had je trouwens verwacht als je rekening moet houden met alle godsdienstige gevoeligheden? Het biedt dan ook en vooral zeer selectieve informatie.

Loobuycks voorstel lijkt aantrekkelijk. Ook voor leerkrachten NCZ, zeker voor de collega's die regelmatig filosoferen met hun leerlingen. We zouden alle leerlingen in onze les kunnen aanzetten om kritisch na te denken en

Ik wil de kritische functie van ons vak niet opgeven.

humanistisch te handelen. Het is echter een illusie om te verwachten dat we dat nog zouden mogen in zo'n vak. Wie al lesgegeven geeft over Bachbloesems of homeopathie en de weerstanden voelde, kan zich indenken wat er zal gebeuren mochten we in een eenheidsvak andere waanideeën zoals 'God/Allah', 'Zijn Woord' en vooral 'Zijn Praktijk' aan het vrij onderzoek onderwerpen. Dat een school enkel theorie zou mogen meegeven vind ik dan ook een gevaarlijk idee. Ik wil de kritische functie van ons vak niet opgeven en hopelijk velen met mij.

Wij ongelovigen, agnosten, ontdoopten, ontkerkelijken, atheïsten, vrijdenkers, vrijzinnigen,... mogen ook blij zijn met die keuzevrijheid in het officieel onderwijs. Niet omwille van de macht van de zuil (dixit Loobuyck). Vooral omdat ouders de kans hebben om de keuze te maken hun kind lessen te laten volgen die hun kritische zin kunnen versterken tegen onzin. Er is dan ook een goede reden waarom 'Bijbelkritiek' in ons leerplan is opgenomen.

We mogen ook blij zijn met die levensbeschouwelijke vrijheid voor gelovige kinderen en ouders die ervaren dat ze in een land

opgroeien dat hen aanvaardt en erkent omdat ze de keuze hebben om 'hun' godsdienstvak te volgen. Leerlingen van ouders die gevlucht zijn uit landen zonder godsdienstvrijheid kunnen het appreciëren. Is dat niet de eerste stap naar een dialoog tussen levensbeschouwingen? Een dialoog die – en dat negeert Patrick Loobuyck als hij fulmineert tegen het 'apart' zetten – op tal van scholen plaatsvindt onder begeleiding van de leerkrachten levensbeschouwelijke vakken. En het kan omdat ze allemaal in dezelfde school dezelfde lessen volgen, in dezelfde lokalen. Behalve die twee lessen per week, waar hun levensbeschouwing wordt verdiept en waar vanuit ieders erkenning dialoogmomenten worden georganiseerd.

Omdat de godsdienstige vorming op school gebeurt is bovendien de invloed van extremisme en fundamentalisme kleiner dan wanneer deze vorming buiten de scholen, en aldus buiten de wederzijdse dialoog (en controle) op school, wordt gezet.

Het Schoolpact is dan wel oud, maar niet versleten. Het is uitgegroeid van een gewapende vrede tussen katholieken en vrijzinnigen naar een model dat de dialoog mogelijk maakt in de officiële scholen, ook met moslims. Een dergelijke verworvenheid opgeven in het officieel onderwijs voor een extra theoretisch eenheidsvak is dan ook een gevaarlijk waanidee. Als er iets moet veranderen dan is het het vrije – lees rooms-katholieke – net dat een bijna monopoliepositie bezit en waar jongeren en ouders geen keuze hebben en rooms-katholieke godsdienst moeten volgen.

Mario Boulez, voorzitter Werkgemeenschap Leraren Ethiek (WLE)

Arm vrijzinnig Vlaanderen?

Arm vrijzinnig Vlaanderen, zo staat in de titel van zijn brief, in De Geus van januari 2011. Loobuyck bedoelt dat niet iedereen zijn herhaalde pleidooien bijtreedt voor de vervanging van de bestaande leergangen godsdienst en NCZ door een verplicht vak over levensbeschouwingen en filosofie. NCZ mag nog als facultatief vak blijven bestaan – als overgangsmaatregel, want de Grondwet veranderen (art.

24 §3) gaat niet meteen. Op 12 mei schreef hij in de grote pers: 'Als het over levensbeschouwing gaat worden leerlingen volgens het achterhaalde verzuilde paradigma afzonderlijk gezet. {...} Dat debat gaat echter niet alleen over de inhoud van de godsdienstlessen. Het hele levensbeschouwelijke onderwijs moet herbekeken worden.'

Of nog: '{...}' dat in het officieel onderwijs systematisch de segregatie van verschillende levensovertuigingen wordt georganiseerd.' Vrijzinnigen gebruiken oneerlijke argumenten, zegt hij, zoals het vermelden van zijn katholieke opleiding en studie godsdienstwetenschappen in Leuven. Hij vertelde aan het studentenblad Schamper dat hij afgewezen werd als leraar NCZ, en dan maar aan de universiteit is gebleven. Hij daagt ons uit als vrijzinnige één argument te geven tegen de invoering van een verplicht vak over levensbeschouwing en filosofie. Maar hij heeft blijkbaar niet gelezen (onder meer in mijn brief) dat er nood is aan een morele en geëngageerde opleiding van de jongeren. Hij zegt zelf: 'De meeste mensen, laat ons eer-

lijk zijn, zijn levensbeschouwelijk onverschillig. Zingeving raakt hun koude kleren niet.' Wel, de humanist vindt dat een probleem, a-morele burgers. Evengoed als kinderen op school leren

Het finale resultaat van Loobuycks voorstel zou dus zijn dat nog alleen godsdienstige morele systemen aangeleerd worden.

(filosofen, moralisten, zogenaamde experts) – al gebeurt dat soms, en te veel.

Nu heeft Loobuyck al meermaals betoogd dat hij die humanistisch-vrijzinnige methode maar niets vindt. Hij schrijft dat atheïsten 'naïef' blijven werken met concepten en intuïties die nu niet meer hardgemaakt kunnen worden', en

lezen en schrijven, rekenen, aardrijkskunde en biologie, moeten ze leren redeneren over morele vragen, en gefundeerde antwoorden opbouwen. Vrijzinnigen vinden die antwoorden niet in de catechismus, maar ook niet door anderen na te praten

geeft daarvan een concreet voorbeeld, dat van de mensenrechten. 'Die rechten zijn gebaseerd op de idee dat mensen intrinsiek waardevol zijn – een seculiere vertaling van de idee dat het menselijk leven heilig is – en impliceren onvoorwaardelijke verplichtingen ten aanzien van derden. {...} Ook al kan het bestaan van die rechten niet meer hardgemaakt worden, ze kunnen perfect als noodzakelijke ficties functioneren.'

In een stroom van artikels en voordrachten gespreid over jaren, en in zijn boek van 480 bladzijden, beschrijft hij 'de moeilijke zoektocht naar een moraal zonder God' en vindt de oplossing in 'moreel fictionalisme'. Dat definieert hij als 'geloven dat de visie een theorie omvat die vals is, maar toch ermee voortdoen alsof dat niet zo was, omdat zulks nuttig is' (<http://en.scientificcommons.org/20009580>, <http://biblio.ugent.be/record/296054>).

Daarnaast houdt Loobuyck er geen rekening mee dat zijn pleidooi wellicht succes kan hebben in het GO! (daar zijn nu al scholen waar ouders aangespoord worden vrijstelling te vragen). Maar dat niemand een greep heeft op de katholieke, joodse, protestantse, islamitische, ... instellingen. Hun programma's vertrekken precies vanuit hun eigen godsdienstig waardepatroon, en ontleen daaraan hun bestaansreden als vrij net. Het finale resultaat van Loobuycks voorstel zou dus zijn dat nog alleen godsdienstige morele systemen aangeleerd worden, geen humanistisch-vrijzinnige. Ook niet vergeten dat de meerderheid van het lerarenkorps, zelfs van de officiële netten, in katholieke scholen is opgegroeid. Voor alle duidelijkheid: het nieuwe vak dat Loobuyck wil invoeren, handelt over levensbeschouwingen; het is géén training in een vrijzinnige moraal.

Dat gelovigen, en afvalligen die katholiek zijn opgeleid maar zelf geen NCZ hebben gevolgd, geen graten vinden in zijn voorstel, is nog begrijpelijk. Dat een moraal zonder god vals wordt genoemd (zie hoger citaat) gaat al heel wat verder. Wiens agenda voert Loobuyck in feite uit? #

Frank Roels

Siegfried Bracke

- Geboren in 1953 in Gent.
- Studeerde Germaanse filologie aan de Gentse Rijksuniversiteit.
- Was tot mei 2010 journalist bij de VRT. Werkte er aanvankelijk bij de radio. Stapte in 1990 over naar de tv-nieuwsdienst, waar hij van 2007 tot 2009 hoofdredacteur was. Presenteerde o.a. Bracke op vrijdag, Terzake en De zevende dag.
- Kreeg in 1985 de Prijs van de Vlaamse journalistiek.
- Stapte in mei 2010 over naar de politiek. Is lid van het partijbestuur van de N-VA.
- Kamerlid en ondervoorzitter van de Kamer.

Interview met Siegfried Bracke

Verkeerd begrepen of verkeerd beland?

In vrijzinnige middens klinkt zijn naam als de donder. Sedert zijn verrassende overstap naar de N-VA wordt hijer scheefbekeken. Velen vragen zich af hoe een vrijzinnig humanist – een vrijmetselaar nota bene – het Vlaams-nationalisme kan verdedigen. De twee lijken immers niet compatibel: vrijzinnig humanisme wil open, solidair, universalistisch en grensverleggend zijn, nationalisme bakent het gesloten, regionalistisch eigene afen stelt zich naast het 'andere', zowel in de linkse als de rechtse politieke variant. Temeer omdat de bekende Vlaming Oost-Vlaamse en Gentse politieke ambities heeft en bij de laatste verkiezingen een monsterscore haalde, achtte de redactie van dit magazine de tijd rijp om Siegfried Bracke deze vragen eens zelf te stellen en hem uitgebreid op de rooster te leggen. We moeten de controverse niet schuwen en weten dat onze lezers vrijzinnig genoeg zijn om zelf hun mening te vormen. Aarzel niet en schrijft uw gedacht!

It's the bureaucracy, stupid!

In welke mate bent u vrijzinnig-humanistisch?
(Denkt heel lang na) Ik zal u diep moeten teleurstellen. Ja, ik ben vrijzinnig. Maar ik geloof niet dat het niet hebben van iets een verbindend element kan zijn. Er zijn mensen die geloven dat god bestaat, en er zijn mensen zoals ik die dat niet geloven. Maar moeten wij ons nu verenigen op basis van het feit dat we iets niet geloven? Vrijzinnigheid is in mijn ogen geen cement tussen mensen. Dat is het alleen wanneer er een strijd gevoerd wordt tussen een dwingend grote groep gelovigen en een groepje niet-gelovigen. Maar die tijd is lang voorbij.

Mij is ooit gevraagd of ik mijn kinderen vrijzinnig opvoedde. Ik wist wel waar men naar peilde: zijn ze gedoopt?, volgen ze godsdienst? Maar toen ik gevraagd werd mijn vrijzinnigheid te duiden, stond ik met mijn mond vol tanden. Ik heb toen maar 'zo geestig mogelijk' geantwoord.

De kerk heeft via de katholieke instellingen toch nog veel macht? 75 procent van het Vlaams onderwijs is katholiek, evenals 80 procent van de ziekenhuizen.

Het antwoord is zeer simpel: dat zullen dan goede scholen en ziekenhuizen zijn.

Het gaat hier toch niet alleen om intrinsieke kwaliteiten? Het katholieke onderwijs heeft zich door zijn machtspositie ook kunnen handhaven.

Uit onderzoek naar de kwaliteit van ons onderwijs blijkt dat niet alle katholieke scholen goede scholen zijn. Maar ze hebben wel een kleine voorsprong, althans in Vlaanderen: ze zijn minder gereguleerd en beschikken over meer vrijheid. Het gemeenschapsonderwijs gaat kapot aan de wildgroei aan reglementen. En het zijn de vakbonden, die mee de top uitmaken van het gemeenschapsonderwijs, die schuld hebben aan deze overregulering. Vroeger was het de politisering van het gemeenschapsonderwijs die het naar de kloten hielp, vandaag is het de bureaucratie.

Ik weet waarover ik praat: ik heb in allerlei onderwijsraden gezeten, ben voorzitter geweest van ARGO's (Autonome raad voor het Gemeenschapsonderwijs, red.) en LORGO's (Lokale Schoolraad van het Gemeenschapson-

derwijs, red.). Wanneer de arbeidstijd van een onderwijzer wordt uitgedrukt in minuten, dan weet je hoe laat het is. Men heeft goedbedoelde pogingen gedaan om het neutrale onderwijs – wat een vreselijke, grijze term trouwens

**Het gemeenschaps-
onderwijs gaat
kapot aan de
wildgroei aan
reglementen, de
schuld van de
vakbonden.**

– vanuit de gemeenschap te laten groeien. Maar daar heeft 'het systeem', met de vakbonden op kop, een stokje voor gestoken. Nu zijn schooldirecties vooral bezig met het in orde brengen van de papiermolen.

Die reglementering geldt toch ook voor het vrij onderwijs?

Niet akkoord. De administratieve rompslomp is daar veel kleiner. En bovendien heb je in het vrije net natuurlijk wel dat cement. Daar heerst een andere mentaliteit: omdat die scholen een relatief kleiner deel van de koek krijgen, is hun bereidheid om te knokken en extra's te leveren veel groter.

Gewetensvrijheid

Wat is de mainstream levensbeschouwing binnen de N-VA?

Mainstream Vlaanderen. De N-VA bestaat voor een groot stuk uit ex-katholieken, 'randkatholieken' en waarschijnlijk ook wat echte katholieken. Ik weet zeker dat er ook zogeheten 'echte vrijzinnigen' annex vrijmetselaars lid zijn.

Voelt u zich daar goed als vrijzinnige?

Absoluut. Wat levensbeschouwelijke en ethische kwesties betreft geldt bij de N-VA – net

zoals bij Open Vld – trouwens het principe van de gewetensvrijheid.

Ik koos voor de N-VA omwille van de Verlichtings-idealen.

Neemt de N-VA dan geen gezamenlijke ethische standpunten in, zoals bijvoorbeeld over de uitbreiding van de euthanasiewet?
Dat zijn kwesties waar gewetensvrijheid geldt.

Op het gebied van euthanasie steunen wij Distelmans in zijn strijd voor palliatieve klinieken. N-VA vindt natuurlijk dat het recht op euthanasie opeisbaar is, maar dat je geen enkele arts kan verplichten om mensen te euthanaseren. De huidige wet moet herzien worden omdat die geplaagd wordt door onvolkomenheden. Daar stuit je natuurlijk op de randen van de gewetensvrijheid.

Ik weet uit ondervinding wat het verschil is tussen een journalist en een politicus. Tussen verkondigen dat de euthanasiewet moet worden uitgebreid naar kinderen en een dergelijke wet werkelijk ook mee goedkeuren, gaapt een enorme kloof. Op het knopje duwen lijkt simpel, maar de gigantische verantwoordelijkheid weegt zwaar.

Een wettelijk kader bieden voor euthanasie geeft toch enkel de vrijheid aan het individu om er gebruik van te maken? Het gaat hier om een recht, geen plicht.

Ja, natuurlijk. Maar als wetgever moet je wel zorgvuldig zijn en ervoor zorgen dat er geen ruimte is voor misbruiken. Recht op Waardig Sterven is een van de eerste verenigingen waarvan ik lid geworden ben. Hun strijdpunt is door zijn universaliteit zo essentieel! Maar het sterven moet wel waardig zijn in de brede betekenis van het woord.

Mag elke N-VA'er in het parlement vrij stemmen over ethische kwesties of heerst er toch een of andere partijtucht?

Neen, qua ethische standpunten is er volledige gewetensvrijheid.

Dus neemt de N-VA in die debatten eigenlijk geen standpunt in.

Jawel. In het debat over euthanasie liggen ook een heleboel bijkomende factoren op tafel. De euthanasiewetgeving is bijvoorbeeld zinloos zonder palliatieve zorg. In dit opzicht zijn de palliatieve klinieken van Distelmans dus erg belangrijk, niet te verwarren met het voorstel van de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging om euthanasieklinieken op te richten, waar ik tegen ben.

De N-VA is dus geen 'tjevenpartij'?

(Kordaat) Helemaal niet! Ik heb voor de verkiezingen verklaard dat ik me bij de N-VA heb aangesloten omwille van de Verlichtingsidealen. Ik vind dat die waarden onder druk staan en dat een zogezegde conservatieve partij een garantie is om ze te laten overleven. Het was

We maken geen wetten om te belonen of te straffen.

een boutade tijdens een twistgesprek met Yves Desmet voor het Humanistisch Verbond in Aalst, maar eigenlijk is het de spijker op de kop.

Scheiding kerk en staat

En wat met de scheiding van kerken en staat? Er is bijvoorbeeld het nieuwe initiatief van Gwendolyn Rutten (Open Vld): zij wil naar aanleiding van de massale pedofilieschandalen een kerkbelasting invoeren. Steunt u dit voorstel?

Scheiding tussen kerk en staat is een absoluut ideaal.

in te voeren omwille van een pedofilieschandaal. Ik heb Gwendolyn Rutten onmiddellijk gesteund in haar poging om een en ander te optimaliseren, maar ik heb wel vanaf het begin geëist dat elke verwijzing naar pedofiele praktijken binnen de kerk werd geschrapt. We maken geen wetten om te belonen of te straffen. We maken wetten omdat we iets menen.

Helaas botst het voorstel van de kerkbelasting op juridische limieten, omdat het raakt aan de Grondwet. Bovendien situeert dit beleidsdomein zich zowel op het federale als het gewestelijke en zelfs het gemeentelijke niveau. Behoorlijk ingewikkeld allemaal, typisch Belgisch! Met een groepje parlementairen werken we aan een oplossing. Er is vooral manoeuvreerruimte wat de wedden en de pensioenen betreft, een bevoegdheid van de minister van Justitie.

Zelfs CD&V zou meedoen?

Tot hiertoe doen alle partijen mee. En ik denk dat wij zullen kunnen landen op een systeem dat niemand iets 'afpakt', maar de verdeling van het geld voor levensbeschouwingen wel wat transparanter maakt.

Vindt u het logisch dat de gemeenschapcenten geeft aan levensbeschouwelijke organisaties?

Zeër zeker. Omdat zo een sociale dienst wordt gefinancierd, namelijk het ter beschikking staan van mensen.

Wat kerken met dat geld doen, nu en vroeger, is momenteel net een tegenargument. Maar daar moet je niet over oordelen: ook dat is een principe van de Verlichting.

Humanisten hebben vaak een krampachtige manier om te tonen dat ze evenwaardig zijn.

Maar pedofilie is een misdaad die door de kerk wordt georganiseerd en toegedekt! Neen, neen. Het is niet omdat er in een vakbond een geval is van pesten op het werk dat men de vakbond afschaft.

Dat is toch niet te vergelijken? Pedofilie is een structureel

machtsprobleem van de godsdiensten.

Wat de kerk nu overkomt – en daarbij moet ik altijd denken aan de woorden van monseigneur Léonard – is immanent rechtvaardig. De clerus heeft de mensen zo lang misbruikt en krijgt dat nu als een boemerang terug in het gezicht.

Bent u voor laïcité op zijn Frans?

Absoluut, kerk en staat moeten gescheiden zijn. Godsdienst is een privézaak.

Waarom kunnen godsdiensten hun eigen bonen niet doppen? U bent Vlaams-nationalist en roept op tot responsabilisering, wat betekent dat gemeenschappen zichzelf moeten financieren. Waarom datzelfde autonomieprincipe niet toepassen op godsdiensten?

Het lijkt me beter dat de overheid de levensbeschouwingen helpt. Want ook al is levensbeschouwing een privékwestie, vaak is ze ook gemeenschapsvormend. Het gaat hier over de verschillende weefsels van de samenlevingen

die mogen gerust ondersteund worden. Het is goed dat er vanuit de verschillende levensbeschouwingen morele ondersteuning wordt geboden aan bijvoorbeeld mensen die ziek zijn.

Ik heb dus geen bezwaren tegen financiële ondersteuning. Maar verder is de scheiding tussen kerk en staat een absoluut ideaal. Als journalist ben ik veel naar de gestelde lichamen geweest. Wel, het heeft me altijd gestoord dat het de aartsbisschop is die daar helemaal vooraan staat. Echt een overblijfsel uit het ancien régime.

Gebrek aan cement

Maar toch zegt u dat de vrijzinnigheid enkel een anti-beweging is die verder geen cement heeft?

Ja, omdat het een beweging is met een negatieve connotatie. Je hebt ongelovigen, atheïsten, agnosten... Dat zijn allemaal woorden die beginnen met 'non'.

Het anti-karakter van het vrijzinnig humanisme stuit me echt tegen de borst.

Vrijzinnig humanisten hebben toch een heel wereldbeeld en zijn niet alleen maar ontkenners van god. U maakt er nu toch echt wel een karikatuur van, à la 'vrijzinnigen hebben geen moraal'.

Humanisten hebben vaak een krampachtige manier om te tonen dat ze evenwaardig zijn. Zonder reden, want natuurlijk zijn ze dat. Helaas schijnt die krampachtigheid door in alles wat ze doen. Het mooiste voorbeeld zijn

de radio-uitzendingen van Het Vrije Woord. Daar word ik prompt katholiek van! De makers proberen vooral te tonen dat ze ernstig zijn. De ene geleerde na de andere wordt opgevoerd.

Van de radio-uitzendingen van Het Vrije Woord word ik prompt katholiek.

Vanuit een soort minderwaardigheidscomplex?

Inderdaad. Natuurlijk was het onnipotente gedrag van de kerk verschrikkelijk in het Vlaanderen van de jaren vijftig en zestig. Natuurlijk is het goed dat daartegen gereageerd werd.

Maar nu stuit het anti-karakter van het vrijzinnig humanisme me echt tegen de borst. Waarom noemen 'ongedoopten' zich niet gewoon 'vrije mensen'?

In Gent promoten we al een paar jaar met succes het atheïsme. De atheïstische trefdagen wekken echt veel interesse op.

Oké, maar dat is iets anders. Zijnsvragen zijn vandaag de dag hot. Zulke vragen houden de mensen veel meer bezig dan pakweg tien, vijftien jaar geleden, waardoor steeds meer mensen ook naar een agnostisch of atheïstisch wereldbeeld neigen. Een heel goede evolutie, als je het mij vraagt.

We moeten beseffen dat dit niet de gemakkelijkste keuze is. Wie zegt dat er geen leven is na de dood, stelt zich kwetsbaar op. 'Het was geweldig geestig, maar nu is mijn leven jammer maar helaas voorbij.' Dat steeds meer mensen met dit besef kunnen leven, is boeiend en mooi. Ook dat mensen almaar meer op een waardige manier afscheid van het leven kunnen nemen, is onmiskenbaar een enorme vooruitgang.

Is dit gegeven dan een cement voor vrijzinnigen?

Ik stel me bij cement iets anders voor en dat komt door mijn ervaringen tijdens de feestelijke opening van het Geuzenhuis.

Naar aanleiding van de festiviteiten interviewde ik er Nic Balthazar over vrijzinnigheid. Van alle mensen die ik die dag sprak, was hij de enige die bij zijn geboorte niet gedoopt was. Hij heeft toen verklaard dat hij de afwezigheid van godsdienst in zijn leven als een gemis ervoer.

*Staatshervorming
issaaien
oninteressant,
maar broodnodig
voor dit land.*

Het publiek stond op zijn achterste poten! Een groot deel van de aanwezigen vond dat echt een schandelijke uitspraak en eiste een verontschuldiging.

De krampachtigheid waarmee vrijzinnig humanisten zich op hetzelfde niveau proberen te hijsen als dat van de anderen leidt soms tot zeer vreemd gedrag. Hetzelfde zou zich voordoen als iemand tegen mij zou zeggen: 'Bracke, jij zijt zot.' Dat ernstig nemen en al het mogelijke doen om te bewijzen dat ik niet zot ben, zou pas echt leiden tot gek gedrag.

Het is een typisch verschijnsel bij zij die, net zoals ik, afstand hebben genomen van het geloof uit hun jeugd: ze brengen zo'n negatief verhaal.

Het verschil met bijvoorbeeld mijn kinderen, die niet gelovig zijn opgevoed, is immens. Ze zijn niet gedoopt en hebben hun eerste schooljaren ook niet-confessionele zedenleer gevolgd. Nu, op eigen initiatief hebben zij later toch voor de lessen godsdienst gekozen. Uit belangstelling, onder andere voor wat mensen bindt. Interessant, toch?

Kunnen dan enkel de grote godsdiensten als sociaal-levensbeschouwelijk cement dienen?

Neen. Mensen die goed kunnen zingen kunnen terecht in koren. Zij die niet graag zingen gaan we daarom niet negeren of bestempelen als mensen die niet meetellen. Je bestaat net omdat je in die groep zit, niet omgekeerd.

Verrotting en andere ongemakken

Links vs. rechts, vrijzinnigen vs. gelovigen, Vlaanderen vs. Wallonië: wat is volgens u de meest cruciale tegenstelling in België?

Ik vrees dat ik echt de laatste breuklijn moet kiezen, uit overtuiging. De tegenstellingen tussen Vlaanderen en Wallonië blokkeren het land. De twee landsdelen verschillen grondig van mening, wat alles lamlegt. Vind ik dat leuk? Neen, zeker niet. Maar de feiten zijn er. Staatshervorming is saai en oninteressant, maar broodnodig voor dit land.

*De N-VA streeft
niet naar
verrotting.
Maar België
is het duurste
land ter wereld.*

Ik zou ook wel eens in een staat willen leven waar justitie naar behoren werkt. In België zijn het de magistraten uit het zuiden die de noodzakelijke justitionele hervormingen tegenhouden. En dit zijn niet mijn woorden maar die van mensen als Brice De Ruyver en Alexander De Croo. Als de Walen negentiende-eeuwse praktijken willen verderzetten: het zij zo. Maar Vlaanderen mag daar niet in meegaan...

En het probleem doet zich niet enkel op het

vlak van justitie voor, het raakt allerlei domeinen van de samenleving. En dan wil ik het niet eens hebben over de keuze van de nummerplaten. Hoewel ik ook daar niet begrijp dat men niet gewoon kiest voor de beste optie. Dat bleek geel-zwart, wat dus een 'njet' kreeg. Het is bovenal schrijnend dat ook fundamen-

tele zaken die het leven van alle burgers beïnvloeden, fout lopen in België. Dit maakt ons kwetsbaar en machteloos binnen Europa en de geglobaliseerde wereld. En dus kan ik niet anders dan concluderen dat de tegenstelling tussen Vlaanderen en Wallonië primordiaal is. We kunnen niet vooruit zonder die eerst te ontladen.

Hoe moet het nu verder?

Ik heb natuurlijk geen glazen bol. De N-VA probeert zo constructief mogelijk te handelen. We zijn compromisbereid, we streven niet naar de verrotting en we willen ook dat de oplossingen goed zijn voor het zuiden. We zijn solidair. We willen Wallonië de tijd geven, want we weten dat er op verschillende vlakken achterstand heerst en die been je niet zomaar bij. Maar op een bepaald moment zullen we natuurlijk wel aan de hervormingen moeten beginnen.

Het grote verschil tussen mijn partij en de andere is dat wij ons niet vastpinnen op het haalbare, het zwakke compromis van het aanvaardbare. Neen, we moeten kijken naar het meest wenselijke systeem. België is het duurste land ter wereld: we betalen veel belastingen, waar we slechts heel weinig voor terugkrijgen. Pas op, ik ben links en dus voor hoge belastingen. Maar de burgers moeten voor hun inspanningen voldoende terugkrijgen, en dat is hier nu niet het geval. Dit leidt ons naar de afgrond, en met ons bedoel ik alle Belgen.

Over de Vlaamse socialisten: 'Ik kon op een bepaald moment enkel nog constateren: ik geloof deze mensen niet meer. De socialisten worden gegijzeld door het zuiden van het land.' © Gerbrich Reynaert

Bent u dan als linkse mens Vlaams-nationalist geworden, of was u het altijd al?

Ik ben het ooit al geweest, heel lang geleden. Als achttienjarige was ik actief bij de Volksunie. Vervolgens heb ik een bocht naar links gemaakt. Zo belandde ik aan de universiteit eerst bij extreemlinks. Onlangs werd nog breed uitgesmeerd in de media hoe ik daarna op 'gewoon links' overschakelde. Doorheen de jaren ontwikkelde ik nieuwe inzichten en op

De vrijmetselarij is aangetast door 'eenheidsdenken'.

een bepaald moment kon ik enkel nog constateren: ik geloof deze mensen niet meer.

Hoe dat komt? De socialisten worden gegijzeld door het zuiden, waarin ze een grote broer menen te zien. Hoe meer ze zich vastklampen aan het andere landsdeel, hoe kleiner ze worden. Maar die reflex zorgt ook voor een politieke levensverzekering. Bovendien wordt links in Vlaanderen ook gegijzeld door de vakbond. Die verhindert hen te investeren in duurzaamheid – een cruciaal begrip dat veel verder reikt

dan ecologie. Vakbonden mikken te veel op de korte termijn, terwijl een politicus moet denken in generaties.

Vrijmetselarij en eenheidsdenken

U bent vrijmetselaar en komt er open voor uit. Waarom?

Ik werd gevraagd toe te treden tot de loge door Tuur Van Wallendael. Mijn vertrouwen in hem was zo groot dat ik dacht: als hij het mij vraagt, kan het niet slecht zijn. Ik was voordien al driemaal aangesproken door andere mensen, maar omdat ik in hen veel minder vertrouwen had, heb ik toen niet toegehaapt.

Tuur heeft mij, van zodra ik broeder was, de raad gegeven mijn toetreding ook bekend te maken. 'Zorg er maar voor dat iedereen het weet, dan staat het niet zonder je medeweten in de gazet.' Ik heb zijn raad ter harte genomen.

Bent u logebroeder geworden omdat u gevraagd werd of omwille van de principes van de vrijmetselarij?

Ik trad toch echt wel toe omwille van de idealen. Nu, ik heb ook een zwak voor rituelen. Ik weet dat niet iedereen het zo ervaart – sommige mensen hebben helemaal niets met rituelen –, maar ik vind een rituele ervaring fantastisch. Het gebeurt zeker niet elke keer, maar soms grijpt wat er zich in de tempel afspeelt mij zo sterkaan dat ik dagen later nog ontroerd ben. Het staat iedereen vrij daar hartelijk om te lachen, maar het is gewoon wie ik ben.

Zijn de principes van de vrijmetselarij te verzoenen met de uitgangspunten van de N-VA?

Ik ga de vraag omkeren: leg mij eens uit waarom niet.

Er is heel veel verontwaardiging ontstaan over het feit dat u, een socialist en vrijmetselaar, de overstap maakte naar de N-VA.

Dat bewijst maar één ding: de vrijmetselarij is aangetast door 'eenheidsdenken', of zelfs door

een gebrek aan denken. Als ik sommige goede broeders over het nationalisme hoor spreken en hen in dezelfde adem een soort *reductionem ad Hitlerum* van Bart De Wever hoor maken... dan gaan ze echt te ver. Het is toch te gek voor woorden dat er mensen zijn die denken dat het nationalisme van de N-VA iets te maken heeft met concentratiekampen...

Guy Verhofstadt, weliswaar geen broeder maar wel vrijzinnig, heeft op de Nederlandse radio al vaak over het verband gepraat van nationalisme met de Tweede Wereldoorlog en de oorlog in Joegoslavië. Wij hebben met dergelijke nationalistische uitwassen niets te maken en staan enkel voor een totaal inclusief nationalisme. Onbegrijpelijk dat niet iedereen dat inziet!

Wij reiken de hand aan al wie hier door welke omstandigheden ook aanspoelt. Volksnationalisme betekent wel dat van al wie erbij komt, wordt verwacht dat hij of zij iets zal bijdragen aan de gemeenschap. Zo werkt het nu eenmaal: onze club heeft een reglement, waaraan al wie toetreedt zich moet houden. Overigens, alle leden kunnen de regels ook proberen te veranderen.

Wat nu in Gent gebeurt, is fout. Mensen van heinde en ver worden hier gedropt omdat bekend is dat er hier gemakkelijk overheidssteun te rapen valt. Nieuwkomers moeten twee weken wachten op steun, maar wie die twee weken doorkomt is de man.

Proper denken

Men associeert nationalisme niet zelden met bijvoorbeeld het gedachtegoed

Alsof kiezen voor de N-VA moreel verwerpelijk is.

het hedendaagse liberalisme zou spreken als de partij van de extreem rijke negentiende-eeuwse fabrieksbazen die het volk uitbuitten. Laten we fatsoenlijk blijven en 'proper', genuanceerd denken...

Alsof kiezen voor een Vlaams-nationalistische partij als de N-VA moreel verwerpelijken ondemocratisch is. Sommige partijen schieten gewoon op het nationalisme omdat het hen politiek goed uitkomt. We zijn nu eenmaal de grootste partij in Vlaanderen en dat eist zijn tol.

De kritiek is onterecht: het nationalisme is een brede ideologie. Op het Europese niveau functioneert de N-VA binnen de Europese Vrije Alliantie, waarin naast groen ook een aantal nationalistische partijen zetelen die zo links zijn als de pest. Van sommige ben ik zelfs een beetje bang. Neem bijvoorbeeld ook *Le Mouvement Québécois*, waarover ik vroeger nog reportages gemaakt heb. Dat is een socialistische beweging!

Het is eerder toeval dat een nationalistische beweging in Vlaanderen als rechts wordt bestempeld. Nationalisme streeft per definitie naar de ontvoogding van het volk. Om het met August Vermeylen te zeggen: 'Om iets te zijn moeten we Vlamingen zijn. Wij willen Vlamingen zijn om Europeërs te worden.'

U bent jaren topjournalist geweest. Nu bent u plots toppoliticus van de grootste

van *Blut und Boden*. Vanwaar die dunne lijn in de hoofden van heel wat mensen?

Dat is alsof ik socialisme zou koppelen aan Ceaușescu of Stalin of over

partij van Vlaanderen, eigenlijk zonder enige politieke ervaring op het veld. Wat bent u eigenlijk waard als politicus?
Geen flauw idee.

Men heeft wel op u gestemd.

Wel, ik heb veel stemmen gehaald en ik moet proberen die mensen niet teleur te stellen.

U begint natuurlijk wel laat aan uw politieke carrière.

Ja, maar dat wisten de kiezers. En het heeft ook een voordeel. Het genereert een onmetelijke vrijheid.

Nationalisme streeft per definitie naar de ontvoogding van het volk.

In welk opzicht?

Ik hoef niets meer te 'worden'. Ik heb al allerlei rollen gehad. Bovendien heb ik ook vrijheid van spreken. Als journalist heb ik politici heel vaak horen verklaren dat ze een wetsvoorstel waar-

mee ze het eens waren niet openlijk konden steunen. Om hun kansen op een verkiesbare plaats of een nieuw mandaat bij de volgende verkiezingen niet te verspelen!

Ik kan alles zeggen wat ik wil en dat doe ik ook. Tezelfdertijd tracht ik ook een trouwe partij-soldaat te zijn: op welke plaats ik ook zit, ik zal proberen te doen wat ik kan. En wat ik niet kan, daar begin ik niet aan.

Bent u gelukkig als politicus?

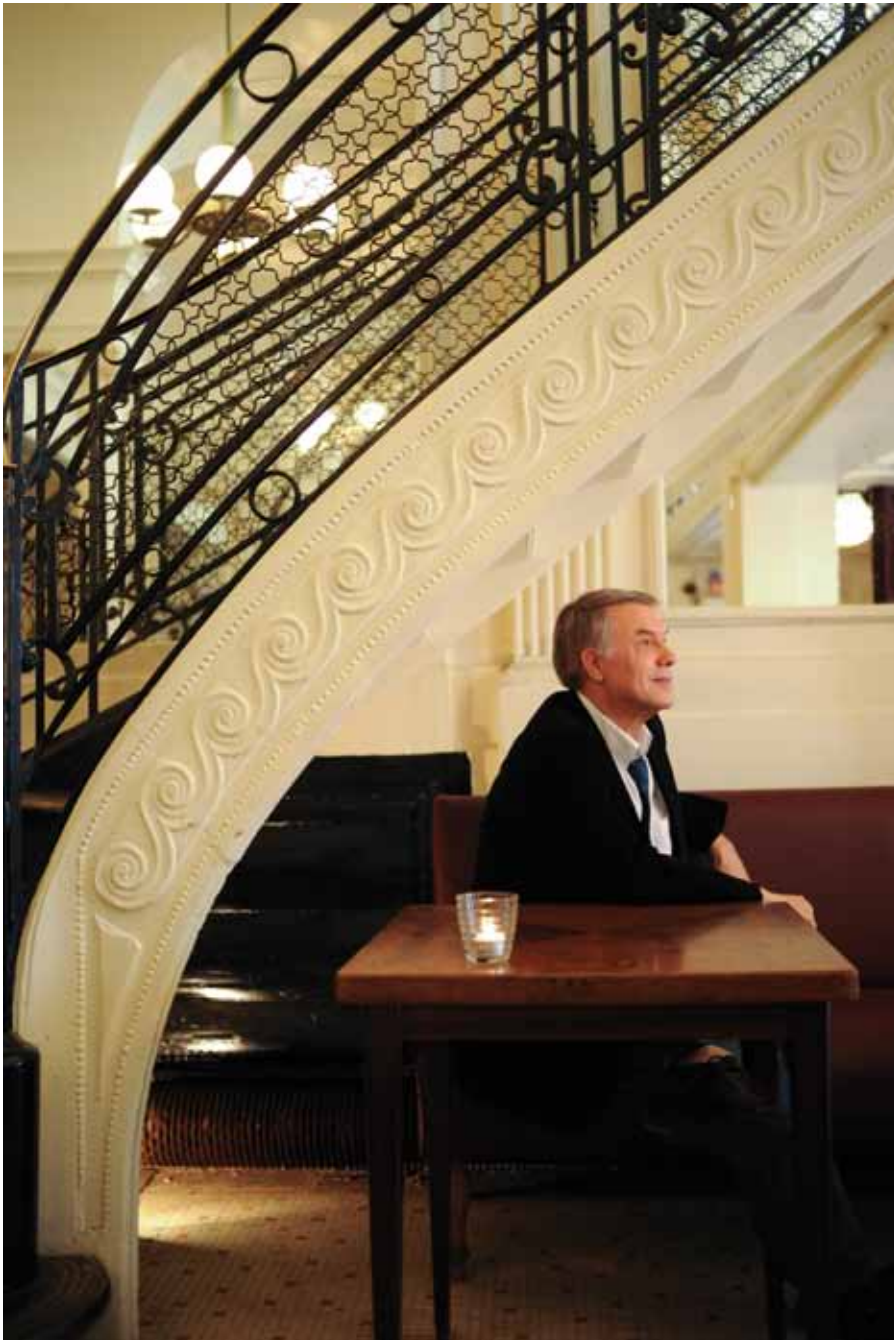
Ja, absoluut. Het is een voorrecht om politicus te mogen zijn.

Bedankt voor dit gesprek. #

Philippe Juliam en Frederik Dezutter

Vous permettez, monsieur?

Adamo op de planken van Muziekcentrum De Bijloke

© Universal Music Belgium

Begin jaren zestig – toen ik nog met korte broek in Brugge ronddartelde – stond bij ons thuis een jukebox, een magische machine die 45-toerenplaatjes waanzinnig luid kon afspelen. Het was de beginperiode van de popmuziek, met legendarische groepen én one hit wonders die in de jaren zeventig in de coulissen van de muzieksène verdwenen. Niet zo Salvatore Adamo: vóór de Britse invasie van de charts bestormde hij de hitlijsten met zijn Franse chansons en bezorgde ons een aantal klassiekers. Bovendien is hij nog steeds 'goe bezig', zoals we in Gent zeggen. Na een concert in het Koninklijk Circus in 2007 kop-te De Morgen: 'Adamo: veel meer dan een rondje nostalgie'. En dat vat de man zijn onverminderde drive goed samen.

De singles van Salvatore Adamo, die vanaf 1962 met de regelmaat van de klok werden uitgebracht en die stevast hoog in de hitlijsten eindigden, behoorden tot de populairste muzikjes in die zestiger jaren. *Sans toi, ma mie*, zijn eerste grote hit, werd toen grijsgedraaid en zo volgden er nog een hele reeks. De nog zeer jonge Adamo was toen ongetwijfeld een van de populairste zangers van Europa.

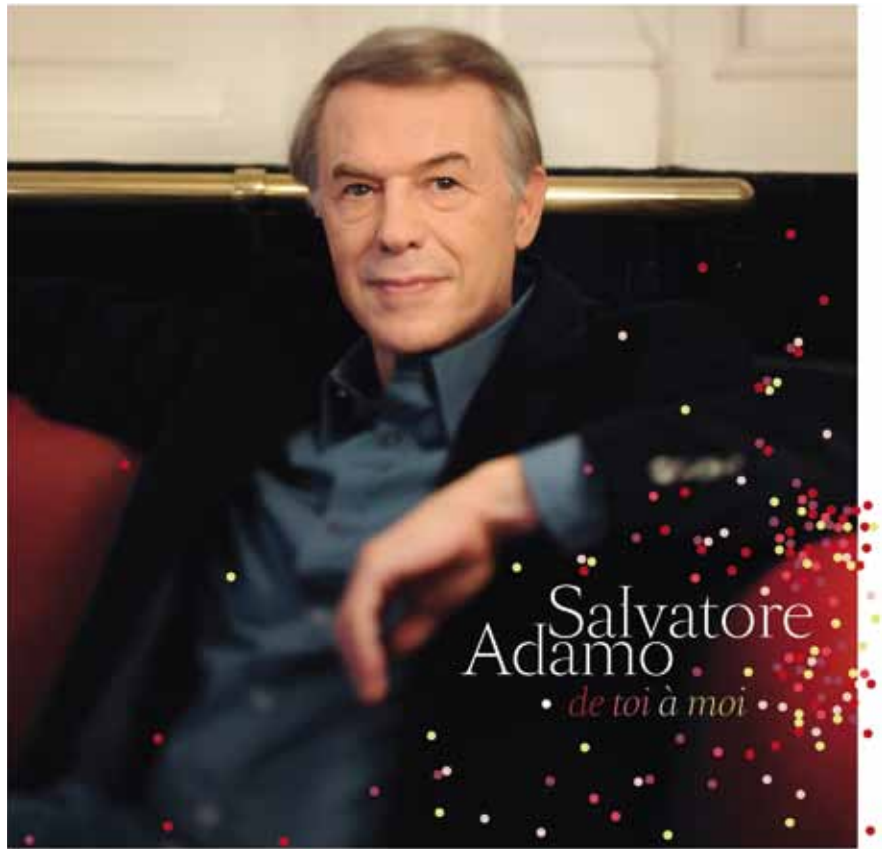
Adamo schreef de ene hit na de andere. Hij sprak zowel Nederlands als Frans en ook de Belgen waren weg van hem, de Vlamingen al evenzeer als de Walen. Tot in de jaren zeventig was de Franse muziek – en dan vooral het chanson – bij ons geliefd en zelfs succesvol, denk maar aan de songs van onder anderen Françoise Hardy, Jacques Dutronc, Michel Polnareff, Gilbert Bécaud, France Gall of Charles Aznavour. Na die tijd werden Franstalige successen in Vlaanderen en Nederland eerder uitzonderlijk. Op dit moment scoort Stromae met *Alors on danse* en in het recente verleden hadden de nummers van Gainsbourg en Axelle

Red succes. Ik heb ook de indruk dat de Franse of Franstalige muziekindustrie niet meer echt wakker ligt van de Nederlandstalige markt en uiteraard ziet de muziekwereld er in 2011 volledig anders uit dan in die *boomende* pioniersjaren van de pop. Veeleer heeft het Engelstalige lied nu onze hitlijsten veroverd.

Van Comiso tot Jemappes

Salvatore Adamo, een leeftijdsgenoot van Mick Jagger en Keith Richards, werd in 1943 geboren in Comiso (Sicilië). Hij verhuisde op driejarige leeftijd naar Ghlin (bij Bergen), waar zijn vader Antonio in de mijn ging werken. De kleine Salvatore arriveerde in 1947 in België met zijn ouders, die werden aangetrokken door de grote beloftes waarmee buitenlandse werknemers – voornamelijk Grieken en Italianen – toen gerekruteerd werden voor de mijnbouw. In 1946 was door België en Italië een migratieakkoord afgesloten, wat voor een golf inwijkelingen zorgde. België werd voorgesteld als het land van melk en honing. Het lijkt onwaarschijnlijk, maar de levensomstandigheden van die migranten hier waren erbarmelijk. Hun situatie verbeterde pas na de mijnramp van Marcinelle op 8 augustus 1956, toen 262 mijnwerkers – waaronder 136 Italianen – het leven verloren in de Belgische mijn en de Italiaanse regering aandrong op betere voorzieningen en een grotere veiligheid.

Na een werkongeval verhuisde vader Adamo in 1948 met zijn familie naar Jemappes (nu Bergen), waar Adamo opgroeide en waar zijn zussen en broer werden geboren. Hij werd al in 1966 ereburger van de gemeente van zijn

Op 2 juni 2011 komt Adamo naar Gent. Het Muziekcentrum De Bijloke is een fantastische locatie voor dit concert. © Universal Music Belgium

jeugd. Vandaag wonen de Adamo's in het Brusselsse en de zanger verblijft zowel in België als in Frankrijk. Een van zijn zussen, Giovanna, is nog steeds zijn manager.

‘Sans toi, ma mie’

De jonge Salvatore begon zijn zangcarrière in het plaatselijke kerkkoor, waar hij ook gitaar leerde spelen. Hij nam vanaf 1956 deel aan diverse wedstrijden en op zeventienjarige leeftijd won hij het Concours de Radio Luxembourg, met een liedje dat een eerste bescheiden hit werd: *Si j'osais*. Zijn eerste radio-optreden dateert van toen. Een jaar later, in 1961, maakte hij zijn eerste plaat nadat hij in Frankrijk een wedstrijd had gewonnen. Het was Charles Aznavour die de prijs van 50 000

Belgische frank uitreikte in de Ancienne Belgique. De persaandacht voor deze jonge zanger uit Comiso/Jemappes groeide zienderogen.

Adamo's eerste singles verschenen in het Frans, het Italiaans en het Engels bij Polydor. In 1962 nam zijn carrière pas echt een vlucht toen hij Jeff De Boeck, artistiek directeur van EMI, ontmoette. De single *Sans toi, ma mie* werd een monsterhit en vanaf dan volgde de ene hit de andere op. *Tombe la neige* uit 1963 was daar een van. Ook *Les filles du bord de mer* (1964) – later nog eens door Arno hernomen – bereikte de absolute top. Adamo toerde in Frankrijk, Libanon, Canada, Turkije en Nederland. Tot 1966 was een vierde van alle verkochte platen in Frankrijk van Adamo, wat hem drie jaar na elkaar de Midemprijs voor best verkopende artiest opleverde.

Lezersactie

Als trouwe fan wilt u het concert van Adamo op 2 juni 2011 in het Gentse Muziekcentrum De Bijloke niet missen? Reserveer snel een plaatsje! Kaarten via Fnac en het Muziekcentrum De Bijloke (€45). Speciaal voor de lezers van De Geus biedt De Muze een korting aan: u kan dit concert voor €43 bijwonen. Het volstaat uw storting te verrichten op het rekeningnummer van De Verenigde Muze (Rekelingestraat 3, 9000 Gent): 891-5340893-83, met vermelding van 'De Geus kaarten Adamo'. Veel muziekgenot!

Adamo speelde van dan af wereldwijd en werd onder andere zeer populair in Turkije – men vindt in Istanboel nog steeds veel platenwinkels met flink wat platen en cd's van dit Belgisch-Italiaanse fenomeen. De man is ook nog steeds bijzonder populair in Italië, zo kon ik zelf een paar jaar terug vaststellen. Overigens liet zijn vader er het leven: in 1966 stierf hij op Sicilië de verdrinkingsdood.

Adamo startte vanaf 1967 ook met een filmcarrière en speelde onder andere aan de zijde van Bourvil en Michel Constantin. Sterker nog, in 1970 schreef en regisseerde hij zelf *L'île au coquelicot*, waarin Annette Dahl schittert.

In 1967 hield hij ook zijn eerste tournee in Japan, nog steeds een jaarlijkse traditie: hij blijft er een van de populairste artiesten. Veel van zijn chansons werden overigens in het Japans vertaald.

Tuinman van de liefde

Salvatore Adamo huwde in 1969 met Nicole Durant en samen hebben ze drie kinderen. Hij werd diverse malen door ziekte getroffen: op veertienjarige leeftijd was hij een jaar out met een hersenvliesontsteking, in 1994 werd hij gevelld door een hartaanval en zeer recent in 2004 werd hij door een hersenbloeding getroffen, waarvan hij ondertussen volledig hersteld is.

De man heeft een zeer sterke wil om voort te doen, dat is algemeen bekend. Hoewel wij in Vlaanderen de indruk zouden kunnen hebben dat hij een beetje in de coulissen is verdwenen, is dat in werkelijkheid helemaal niet zo:

Adamo toert en musiceert overal ter wereld dat het een lieve lust is.

Deze Franse chansonnier weet nog steeds de concertzalen te boeien als 'tedere tuinman van de liefde', zoals Jacques Brel hem ooit in een gedicht omschreef.

Van ereburger tot ridder

Adamo kreeg onwaarschijnlijk veel onderscheidingen in de loop van zijn lange zangcarrière. Zo kreeg hij in 2002 het ereburgerschap van Bergen. In 2001 werd hij door koning Albert II tot ridder benoemd en in datzelfde jaar kreeg hij een Zamu Award voor de meest opmerkelijke carrière. Maar nog straffer is dat hij veruit de best verkopende Belgische artiest aller tijden is – tussen de 90 en 100 miljoen verkochte platen! –, gevolgd door de bij ons iets minder bekende Frédéric François (35 miljoen).

En er is meer: in 1964 was Adamo zelfs, na de Beatles, de best verkochte artiest op wereldvlak...

Persoonlijk vind ik *C'est ma vie* een van zijn betere nummers. Het stamt uit de jaren zeventig, toen Adamo bleef scoren. Tot zijn bekendste nummers behoort *Dolce Paola* uit 1964, zijn ode aan onze huidige koningin, toen nog prinses van Luik. Het stond weken in de Belgische en Italiaanse hitparade. In al die jaren heeft hij veel van zijn nummers ook in andere talen gebracht dan het Frans en het Italiaans. Zo zong hij in het Engels, het Nederlands en het Turks.

Adamo komt naar Gent

Adamo brengt nog steeds cd's uit. In 2010 verscheen *De toi à moi* en onlangs nam hij samen met de Franse zanger Christophe *Jours de Lumière* op. Met dit nummer, geschreven ter gelegenheid van de viering van de Franse zanger, scheerden ze in Frankrijk hoge toppen.

Hij trekt ook nog elk jaar op tournee, onder andere naar Japan, maar ook in Frankrijk blijft hij razend populair. In België speelt hij niet zo veel meer, maar toch is hij dit jaar te zien in Antwerpen, Oostende en niet te vergeten Gent.

Na onder meer Kevin Coyne, Steve Harley, 10cc, Manfred Mann's Earth Band en Angelo Branduardi doet ook Adamo het Muziekcentrum De Bijloke aan. De Gentse organisatie De Verenigde Muze, ontstaan uit galerie en praatcafé De Muze, is met dit Adamoconcert op 2 juni 2011 aan haar negende grote concert toe.

Het is alweer een tijdje geleden dat Adamo in Gent op de planken stond en daarom koos De Verenigde Muze dit jaar voor deze Belgisch-Italiaanse zanger. Hij brengt die avond zeker ook enkele nummers in het Nederlands. De avond wordt gepresenteerd door een van zijn vrienden en een andere levende legende, weliswaar in de beeldende kunst: Jan Hoet.

De Bijloke is een fantastische locatie voor dit concert en de belangstelling van het Gentse publiek is groot: de kaarten vliegen de deur uit. Adamo laat zich begeleiden door een schare professionele musici die in het circuit als de besten worden beschouwd. Michel Bisceglia is hier een van. #

Dany Vandenbossche

Freddy Mortier is filosoof en doceert aan de Universiteit Gent.

De georganiseerde vrijzinnigheid profileert zich allang niet meer als antiklerikaal bolwerk. Moet ze zich radicaler opstellen tegenover religieuze instellingen?

Op 5 januari is de gouverneur van de Pakistaanse Punjab, met name Salman Taseer, door zijn lijfwacht vermoord omdat hij zinnens was een wet tegen blasfemie te herzien. Onder die wet had een christelijke vrouw de doodstraf gekregen. De moordenaar, Qadri, wordt sindsdien door fundamentalisten geroemd als een held. Meer nog: vijfhonderd religieuze leiders, 'die tot een eerder gematigde school behoren' (volgens De Standaard van 6 januari 2011), hebben ermee bedreigd dat al wie rouwt om Taseer zich eveneens schuldig zou maken aan blasfemie.

De herdenking van het slachtoffer van een moordaanslag heeft niets te maken met godslastering. Maar dat deert die geestelijke leiders dus niet en dit in een land waar blasfemie wel degelijk met de doodstraf wordt bestraft.

Moet de vrijzinnigh opstellen?

Asia Bibi, die christelijke vrouw die tot de dood door ophanging werd veroordeeld, moest als meid op een landgoed water halen voor enkele moslimvrouwen die samen met haar werkten. Maar die weigerden water te ontvangen uit de handen van een christen, omdat zij die handen op basis van hun religie als onrein beschouwden. Een ruzie ontstond, waarin Asia Bibi iets smalends over de profeet moet hebben gezegd. Of zo luidt toch de beschuldiging van die vrouwen.

We zouden geneigd kunnen zijn die gebeurtenis op het conto van de achterlijkheid van de Pakistaanse wetten te schrijven (ze zijn trouwens recent ingevoerd, onder dictator Zia ul Haq). Op wereldschaal is dit soort extremisme in opmars. Het bestraft blasfemie met ophanging, overspel met steniging, apostasie met de kogel, 'beledigende' cartoons met de bijl, en het behoren tot een andere godsdienst met bommen tijdens de middernachtsmis.

We staan nog maar aan het begin van die zogenaamde terugkeer van godsdienst, door sommige naïeve christenen gezien als een nieuwe kans voor hun eigen geliefde mythologie. Vergeet het maar dat – zoals Marx, Durkheim, Weber en andere grote sociologen nog dachten – godsdienst wel vanzelf zal verdwijnen. Godsdienst komt wel degelijk terug, maar niet zoals veel eigentijdse christenen zich dat voorstellen: in de tandeloze gedaante van een postconciliair christendom dat zijn plaats in de staat kent. Godsdienst komt terug, en zal er nog lang zijn, in de gedaante van mensen die godslastering, heiligschennis en gebrek aan respect voor God, godsdienst, priesters en mollahs, kerken, heilige boeken, enzovoort als halsmisdaden beschouwen waarnaast de schending van mensenrechten en burgerlijke vrijheden in het absolute niets verdwijnt.

De vrijzinnigheid moet dus wel degelijk militanter worden, maar niet in de zin dat zij meer antiklerikaal moet worden, of sterker van leer moet trekken tegen de illusies van het theïsme.

Zij moet wel een fervent verdediger zijn van de vrijheid van spreken voor iedereen, wat godsdiensten betreft. Vrijzinnigen hoeven dat niet alleen te doen. Zij kunnen daarvoor steun vinden bij die gelovigen die beseffen dat fanatiek geloof een maatschappelijke kanker is, ook al zijn zij het niet eens met onze gedachte dat heilige boeken zijn gebaseerd op fabels. Als alleen de waarheid ons kan bevrijden, zoals de evangelist Johannes schreef, moet die waarheid kunnen uitgedrukt worden en moeten de nodige voorwaarden daarvoor gerealiseerd zijn. Dat is een kwestie van institutionele vrijheid. Een vrijzinnige vandaag vecht voor de instellingen die tolerantie beschermen en bevorderen. Dat zijn meestal geen kerken.

Daarom moet hij ook opkomen tegen wat Daniel Dennett 'geloven in geloven' noemt. Ik ben het eens met de stelling van Paul Cliteur in zijn boek *Het monotheïstisch dilemma* dat de onkritische vooronderstelling dat geloof op zich een positief iets is, de voedingsbodem vormt waarop agressieve godsdienstige uitingen gedijen. Bij elke terdoodveroordeling door steniging, bij elke uitspraak van de paus over de verderfelijke van opvoeding tot tolerantie, zouden wij vooraan moeten staan om die praktijk aan de kaak te stellen – én erop te wijzen dat de grond ervoor *godsdienstig* is. Alleen door de angel van de twijfel aan het eigen grote gelijk in het hart van de gelovige zelf te planten, is er nog een kans dat wij, zoals Voltaire het wou, elkaar wederzijds onze zotheden vergeven. Maar het ziet er dus slecht uit. #

Freddy Mortier

eid zich militanter

Wat wordt bedoeld met 'militanter'? Indien het antwoord daarop is dat men in elke discussie met niet-vrijzinnigen duidelijk moet maken dat wij en wij alleen het bij het rechte eind hebben en zij dus dom zijn, of achterlijk, of nog iets anders, dan pas ik. Indien ermee bedoeld wordt dat wij ons moeten laten respecteren in alle mogelijke debatten in de publieke of privésfeer, dan ga ik mee. Uiteraard zelfs.

Hoe dan ook: de gedachten zijn vrij. Of zouden het moeten zijn. En godsdienstvrijheid is een mensenrecht. Ik heb bijgevolg niet het recht om anderen te verbieden te geloven in een opperwezen, onder welke naam dan ook. Ik moet wel het recht verdedigen om atheïst te zijn, om als een vrijzinnig humanist te leven.

Vroeger was (georganiseerde) vrijzinnigheid antiklerikaler dan nu. We hebben intussen door die houding heel wat verkregen maar er is nog altijd geen echte gelijkberechtiging. De katholieke kerk is nog altijd in een 'polepositie' in vergelijking met andere levensbeschouwingen. Of we het goed vinden of niet, er zijn nu eenmaal nog altijd veel meer niet-vrijzinnigen met wie we moeten samenleven en dus is dialoog aangewezen. Beter praten dan vechten. Zoiets dus....

Zelf heb ik er geen behoefte aan om mensen om hun opvattingen belachelijk te maken. De opvattingen op zich moeten wel bekritiseerd, weerlegd en bestreden worden, maar met argumenten, niet met bommen. En ja, een karikatuur moet kunnen, maar het mag zeker niet beperkt worden tot spot. Argumenten tegen onlogische opvattingen vind ik persoonlijk efficiënter, maar niemand zal ontkennen dat een karikatuur erg krachtig kan zijn en pro-

voocerend inderdaad. Provocatie kan een uitstekende manier zijn om een discussie uit te lokken.

Consequent zijn in het verdedigen van basisregels voor de scheiding van kerk en staat is een minimum. Dus inderdaad noch levensbeschouwelijke, noch politieke kentekens voor overheidsambtenaren die in hun functie in contact komen met het publiek. Schoolplicht met wetenschappelijk onderwijs, duidelijk onderscheid tussen religieuze verhalen en wetenschappelijke uitleg: daar mag niet, nooit, op toegegeven worden.

Ik ben een militant vrijzinnig humanist wanneer ik opkom voor het respecteren van mensenrechten. Hier, maar ook in de rest van de wereld. Hoewel daar ook afwegingen in gemaakt moeten worden, want welk mensenrechtenartikel primeert boven het ander is voor discussie vatbaar. Militant vrijzinnig wil mijns inziens ook niet zeggen dat ik me tegen niet-vrijzinnigen keer, het wil wel zeggen dat ik religies, ideologieën, levensbeschouwingen... bekamp om de ideeën. Het wil dus ook zeggen dat instellingen die het leven van mensen op alle gebieden willen beheersen, onmaskerd moeten worden.

Als vrijzinnige ben ik zeker bereid om aan bepaalde projecten te werken samen met andersdenkenden. Ik denk aan de grote vredesbetogingen van begin jaren tachtig: daar liepen ook geestelijken van uiteenlopende religies in mee. Dat was zeker geen reden voor vrijzinnigen om niet mee te lopen. Anderzijds is het niet omdat ik in dialoog wil gaan met hen, dat ik het zou laten om te betogen voor bijvoorbeeld het recht op abortus, op euthanasie, voor gelijke rechten van holebi's of andere minderheden, alhoewel ik weet dat ik daarmee

Sonja Eggerickx is voorzitter van de Unie Vrijzinnige Verenigingen.

inga tegen gevestigde godsdiensten. Ik ben wel een vrijzinnig humanist en vanuit deze overtuiging ben ik van oordeel dat dogmatisme in welke vorm dan ook, verwerpelijk is.

Ons verhaal moet een positief verhaal zijn: we zijn voor een tolerante samenleving, we zijn voor een kritische ingesteldheid, we zijn voor de autonomie van de mens, we zijn voor de emancipatie van alle mensen, we zijn voor samenwerking wanneer het kan. We zijn niet tegen het openen van een moskee, een kerk of een tempel. We vinden dat de overheid ook religies mag subsidiëren wanneer die een gemeenschapsdienst verstrekken – mensen een samenhorigheidsgevoel geven valt daar zeker onder –, maar dat moet dan op een open manier zijn en in overeenstemming met de mensenrechten. Daar wil ik me als vrijzinnig humanist strijdvaardig in opstellen. #

Sonja Eggerickx

(Spelregels: de auteurs 'pro' en 'contra' nemen voorafgeen kennis van elkaars standpunt.)

Rimpels met humor én poëzie

Waardig oud worden, dat is iets waar de meesten onder ons wel van dromen. Aftakeling van lichaam en geest, verlies van geliefden en vrienden zijn echter elementen die diepe littekens kunnen nalaten en dat 'waardig' zo wel eens flink in de war durven schoppen. Voor vrijzinnigen ligt dat soms nog een stuk moeilijker: er is geen god die ons een leven vol geluk na dit aardse tranendal voorschotelt. In de twee films die ik hieronder bespreek, komt het thema ouder worden met alles erop en eraan heel goed aan bod. De humane én de humanistische kijk op het leven springen er verbluffend mooi uit.

Another Year

Mike Leigh, de maker van Britse meesterwerken zoals *Naked*, *Secrets & Lies*, *All or Nothing* en *Vera Drake*, wou voor de verandering eens een heterostel opvoeren dat na meer

dan dertig jaar huwelijk nog altijd gelukkig is.

Tom en Gerri (Jim Broadbent en Ruth Sheen) beseffen dat ze enorm veel geluk hebben gehad en hebben daarom ook aandacht voor mensen uit hun omgeving die het minder hebben getroffen.

Kalm geluk, zo is het leven van Tom en Gerri het beste te omschrijven. De bijna-zestigsters genieten van elkaars gezelschap, hebben een zoon die stevig in het leven staat, doen boeiend werk – hij is geoloog, zij therapeute – en wonen in een mooi oud huis in een buitenwijk van Londen.

De vrede die het echtpaar uitstraalt, werkt ook hartverwarmend voor Gerri's collega Mary (Lesley Manville), een gescheiden veertiger, die opzichtig verbergt dat ze een *desperate single* is. Ze praat en drinkt te veel. Het bijzondere van Tom en Gerri is dat Mary, hoe ontregeld en chaotisch ook, altijd bij hen terecht kan, maar dat er ook gezegd wordt wanneer het niet zo best schikt. Mary is hopeloos verliefd op Joe, de zoon van Tom

en Gerri. Die ziet haar echt niet zitten en op een correcte manier probeert hij zich de opdringerige Mary van het lijf te houden.

Ook Toms oude vriend Ken (Peter Wight) trachten ze zo goed mogelijk op te vangen. Hij is een eenzame zestiger die met angst zijn pensioen ziet naderen. Behalve herinneringen aan vroeger – wat waren die gezamenlijke vakanties toch leuk! – heeft hij immers niets anders dan zijn werk. Wanneer de echtgenote van Toms broer Ronnie overlijdt en hij het niet alleen redt, nemen ze de eenzame en flink contactgestoorde mantijdelijk in huis.

Another Year is als zeer mooi verstilde en trage film zeker niet besteed aan de bioscoopbezoeker die aast op een orkaan van geweld en ongeloofwaardigheid. Want deze prent vol eenzaamheid, alcoholisme en een hoge dosis gewoon leven, is zo geloofwaardig dat het voor sommigen misschien wat saai wordt. Maar hou je van de Britse sociale drama's waarmee Mike Leigh en Ken Loach zo goed uit de voeten kunnen? Dan zit je goed.

De personages uit *Another Year*, dat vier seizoenen toont, hebben het beste gehad – de vrienden van weleer zijn uit het gezichtsveld verdwenen en hun lievelingscafés zitten vol met jongelui. Naast alle ellende is er echter ook plaats voor humor en realistische liefde waargeen sleet op komt. Bovenal scoort deze nieuwste van Mike Leigh met de knappe fotografie, de magische vertolkingen en de zachte muziek die deze delicatessen perfect afrondt. En zoals altijd in de films van Leigh wordt tot in de kleinste bijrol geweldig geacteerd.

Another Year, regie: Mike Leigh, met: Jim Broadbent, Ruth Sheen e.a., Verenigd Koninkrijk, 2010, 129 min.

© Asiancinefest

Poetry

Mija is midden zestig en woont in een klein dorpje langs de Han. Ze gaat schoonmaken bij een gehandicapte maar rijke heer. Met haar magere loon draagt ze de zorg voor kleinzoon Jong Wook, voor wie ze kookt en zorgt, die haar geld afbedelt en haar verder straal negeert. Dagelijks belt ze met haar dochter, die ze niet ziet maar die ze wel haar beste vriendin noemt. Jong Wook woont bij haar in omdat zijn moeder na haar scheiding naar de grote stad verkaste en blijkbaar geen cent meer aan hem wil spenderen. Hij steekt geen poot uit om te helpen en verspilt geld door zijn intensieve computergebruik.

Voor de dorpelingen is Mija met haar bloemenhoeden en felgekleurde, chique kleren een curiositeit. Ze is té fijn besnaard om op het platteland te wonen en zeker om het beroep van werkster uit te oefenen. Maar ze doet alles met de glimlach, net zoals ze met een engelengeduld haar kleinzoon verantwoordelijkheidsgevoel tracht bij te brengen – helaas tevergeefs...

De slome Jong Wook is geen lieverdje. Samen met vijf schoolgenoten heeft hij deelgenomen aan groepsverkrachtingen. Een van de slachtoffers berooft zich van het leven door van een brug te springen. Mija weet niet goed hoe ze hiermee moet omgaan. De ouders van de andere kinderen dringen er bij haar op aan

om samen te leggen en een soort schadevergoeding te betalen. Mija heeft het geld echter niet en weet ook niet waar ze het moet halen.

Op een dag verneemt ze dat ze de ziekte van Alzheimer heeft. Om zin te geven aan haar leven neemt ze deel aan een cursus poëzie. Haar inspiratie haalt ze uit alledaagse dingen, waaraan ze vroeger nooit echt aandacht schonk maar waarvan ze nu de schoonheid inziet. Ze voelt zich als een jong meisje dat voor het eerst de wereld ontdekt. De misdaad van haar kleinzoon en het medeleven met het arme meisje zetten haar aan tot handelingen waarvan ze niet dacht dat ze ze kon en durfde uitvoeren.

Deze prachtige film, terecht bekroond op het Filmfestival van Cannes 2010 met de prijs voor het beste scenario, is een delicatessen voor elke cinefiel. Lee Chang-dong is erin geslaagd het verhaal van Mija erg treffend te schetsen, met subtiele beelden. *Poetry* – een uitermate juist gekozen titel – is een film vol ingehouden emoties die de kijker weet te intrigeren. Ook de eerste symptomen van de ziekte van Alzheimer zijn heel raak in beeld gebracht. #

Poetry, regie: Lee Chang-dong, met: Kim Hira, Yoon Jung-hee, David Lee, Ahn Naesang e.a., Zuid-Korea, 2010, 135 min.

André Oyen

Etienne Vermeersch

De ogen van de panda

Een kwarteeuw later

Eind jaren tachtig schonk Etienne Vermeersch ons zijn visie op de milieuproblematiek in De ogen van de panda. Vandaag mogen we ons gelukkig prijzen met de nieuwe uitgave van dit boek. Veel heeft hij er niet aan moeten toevoegen, aangezien de oorzaken, de oplossingen en de milieu-ethiek die we daarvoor nodig hebben ongewijzigd zijn gebleven. Sterker nog, een kwarteeuw later (zo luidt de ondertitel), hebben de bijkomende feiten aangetoond dat zijn argumenten stevig overeind blijven staan.

Het WTK-bestel

Vermeersch toont zich een meester in het helder, beknopt en waar weer-geven van een uiterst complexe materie. Daar waar veel andere milieu-ethische analyses naar de boosdoeners zoeken van de oorsprong van de milieuproblematiek – het christendom, de wetenschap, het positivisme, het kapitalisme – wil Vermeersch geen schuldigen aanduiden. Hij komt met een alternatieve visie op de proppen: in de geschiedenis van de mens is er een WTK-bestel ontstaan – een samenhangend geheel van Wetenschap, Technologie en Kapitalisme – dat aan de oorsprong van de crisis ligt.

Positieve en negatieve gevolgen

Dit WTK-bestel, als noodzakelijk uitvloeisel van de menselijke ontwikkeling, kent twee contradictorische gevolgen: een positief en een negatief. In veel milieu-filosofische analyses wordt de klemtoon vooral gelegd op de negatieve ontwikkeling, maar Vermeersch beargumenteert dat cultuurcritici vaak vergeten dat dit WTK-bestel onze levenskwaliteit doorheen de eeuwen ook aanzienlijk heeft verhoogd...

Maar uiteraard is er een keerzijde aan dit verhaal. Het WTK-bestel wordt door een interne contradictie voortgestuwd. Enerzijds is er een positief te waarderen unificatie van het wereldbeeld en de materiële cultuur, waardoor de waardeschalen, de normen, de idea-

len en idolen naar elkaar toe groeien. Hierdoor wordt het gelijkheidsidee verspreid onder vele volkeren. Maar anderzijds worden we geconfronteerd met een feitelijke ongelijkheid in de reële behoeftebevrediging.

Ethisch-ecologisch dilemma

Vermeersch komt zo tot de stelling dat het om ethische redenen onaanvaardbaar is om de groei te vertragen of stil te leggen. Maar hij voegt er onmiddellijk aan toe: de ecologische impact van de WTK-ontwikkeling noopt om dit toch te doen. Een bijkomend argument is de bevolkingsexplosie, die Vermeersch uitgebreid analyseert. Via een uiterst heldere redenering, gebaseerd op wetenschappelijke prognoses, komt hij tot het ethisch-ecologisch dilemma: *hoe groter het gedeelte van de wereldbevolking is dat in welstand leeft, hoe meer het ecosysteem in gevaar is; hoe meer we echter het ecosysteem in evenwicht houden, hoe meer dit gepaard gaat met mateloze ellende.*

Oplossingen

Bevolkingsstop

Als we alles op zijn beloop laten, zo stelt Vermeersch, zal de wereldbevolking binnen 120 jaar hetzij een ecologisch onhoudbare hetzij een ethisch-politiek onaanvaardbare omvang hebben bereikt. Hoe dienen we hierop te reageren, vraag je je als lezer af. Vermeersch komt met een logisch maar onpopulair antwoord. Er dient volgens hem een bevolkingsstop gere-

liseerd te worden zowel in de derde wereld als in de geïndustrialiseerde landen. En de enige aanvaardbare manier om dit te doen is door het reduceren van de geboortecijfers. Etienne Vermeersch legt op deze populatiefactor uitdrukkelijk de nadruk aangezien deze samenhangt met zijn basisthese.

Hernieuwbare energiebronnen

Maar naast het populatieprobleem zitten we als mensheid ook opgescheept met een ontzaglijk energieprobleem. Zowel de massale ontbossing (in de ontwikkelingslanden) als het absurde verbruik van de fossiele brandstoffen draagt bij tot het verhogen van het CO₂-gehalte in de atmosfeer en tot het broeikaseffect. Bovendien zijn deze energiebronnen niet onuitputtelijk. We moeten volgens Vermeersch niet hopen op kernenergie als alternatief: deze piste sluit hij uit.

We plegen dus roofoverval op onze grondstoffenvoorraad. Dit zorgt voor pollutie in de lucht en het water en laat uiteindelijk ook sporen na in ons voedsel. Zo komt Vermeersch tot wat hij het ultieme, het meest essentiële van het ecologisch probleem noemt: de teloorgang van de biodiversiteit. De soorten beginnen aan een versneld tempo te verdwijnen. Uiteindelijk komt ook het voortbestaan van de mens in het gedrang. Naast het reduceren van de bevolkingsexplosie dienen we dus ook over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen. Wat het gebruik van grondstoffen betreft moeten we het productie- en consumptieproces zo organiseren dat 'terugwinning' mogelijk is.

Milieu-ethiek

De zorg voor de volgende generaties

Maar dit alles is voor Vermeersch niet voldoende.

de. Willen we de bovenstaande noodzakelijke maatregelen een kans tot realisatie geven, dan dienen we dit te koppelen aan een milieu-ethiek die door iedereen gedragen wordt. Hier haalt Vermeersch Kant uit zijn boekenkast en stelt de volgende basisregel voor de wijziging van ons gedrag voor. Bij elk van mijn daden moet ik kunnen zeggen: wanneer alle mensen zo handelen en dat telkens opnieuw blijven doen, eeuw na eeuw, dan kan onze aarde onverstoord verder bestaan.

In de verschillende werken die er reeds verschenen zijn over milieu-ethiek ziet Vermeersch waardevolle elementen zitten. Vanuit de hoek van natuurmystici die een *her-sacralisering* van de natuur voorstaan, ziet hij echter geen enkele waardevolle bijdrage. Geen natuurmystiek of *sacralisering* maar wel een fundering van de milieu-ethiek, heeft de schrijver in het laatste deel van het werk op het oog.

Volgens Vermeersch kunnen we de milieu-ethiek funderen op een dubbele uitbreiding van het begrip 'naaste'. De eerste uitbreiding heeft betrekking op de zorg voor de komende generatie. We moeten zorg dragen voor zowel onze culturele als natuurlijke rijkdom, zodat we die aan onze kinderen, kleinkinderen enzovoort kunnen doorgeven. De tweede uitbreiding ziet hij in relatie tot de (hogere) dieren (identificatie, empathie,...). Deze uitbreidingen moeten volgens hem volstaan om te komen tot een volwaardige milieu-ethiek. Deze gedragswijziging zou een tweede natuur – een habitus, een ingesteldheid – moeten worden, bijvoorbeeld door de opvoeding.

Antropocentrisme

De aandachtige lezer zal uit het bovenstaande hebben kunnen afleiden dat Vermeersch de mens centraal blijft stellen. Dit doet hij bewust

Etienne Vermeersch bracht in 2010 een herziene uitgave van *De ogen van de panda* uit. Op 21 juni 2011 krijgt hij de Prijs van het Vrijzinnig Humanisme. © Gerbrich Reynaert

omdat hij een wat hij noemt *authentiek* antropocentrisme verdedigt: 'Het authentieke antropocentrisme stelt dat alle waarden, ook de 'intrinsieke', hun bron vinden in het feit dat waarde-erkennende wezens (in casu, mensen) ze toekennen. Daaruit volgt niet dat mensen zichzelf (als individu of als soort) als hoogste doel moeten beschouwen.' Het is enkel de mens die volgens Vermeersch de andere mensen, de aarde, de dieren, de natuur waardeert. En in deze waardering ligt de voorwaarde om te komen tot een milieu-ethiek en daaruit volgt een gedragswijziging.

Van Chieft Seattle tot Links

Vermeersch besluit met de dwingende vaststelling dat we nu het roer moeten omgooien. Hoe langer we wachten, hoe moeilijker het zal zijn. Net zoals in de uitgave van 1989 eindigt *De ogen van de panda* – Een kwarteeuw later met de toespraak van Chieft Seattle (1855). In de inleiding had Vermeersch er reeds op gewezen dat het inmiddels bewezen is dat Chieft Seattle deze toespraak nooit heeft gehouden. Maar

dat is niet erg. Het blijft een mooie, inspirerende tekst voor de ontwikkeling van een milieu-ethiek zoals Vermeersch die op het oog heeft.

In deze nieuwe uitgave heeft de auteur ook nog een naschrift opgenomen waarin hij reageert op de kritische analyse die zes intellectuelen in opdracht van het blad *Links* van zijn werk hebben gemaakt. Hier en daar nuanceert hij zijn boek, maar fundamenteel ziet hij geen enkele reden om de basisthesen van zijn werk te veranderen. En inderdaad, de feiten ondersteunen zijn argumentatie.

Wie een sterk gefundeerde, logisch opbouwende, beknopte en heldere analyse wil van de milieuproblematiek, doet er goed aan dit boek te lezen. Vermeersch bewijst hier dat hij een meester is in zijn vak. Kortom: wie dit boek leest, wordt getraakteerd op een rijkdom aan waardevolle inzichten die even noodzakelijk zijn om het milieuvraagstuk te begrijpen als om over te gaan tot actie. #

Kurt Beckers

Etienne Vermeersch, *De ogen van de panda* – Een kwarteeuw later, *Houtekiet*, 2010, 160 pagina's, ISBN: 9789089241122, adviesprijs: € 16,50.

Een verhaal als recensie

Cd-box 'Darwin en de evolutietheorie' – Johan Braeckman

De Darwin-box

Hoorcolleges op cd

Darwin en de evolutietheorie is een box met vier uur aan hoorcolleges van professor Johan Braeckman. Darwins leven, denken en de gevolgen van diens werk worden op uitermate boeiende wijze uiteengezet.

De evolutietheorie is een van de belangrijkste wetenschappelijke theorieën. Naast een antwoord op vragen over biologische verschijnselen, biedt ze mogelijkheden om na te denken over diverse filosofische problemen. De laatste decennia vindt ze ook haar weg naar andere academische disciplines zoals geneeskunde en de gedragswetenschappen. In zijn colleges schetst Braeckman het leven van Charles Darwin. Hij zet vervolgens uiteen wat de moderne evolutietheorie inhoudt, hoe grondlegger Darwin haar ontwikkelde en hoe we kunnen nadenken over diverse actuele discussies omtrent de theorie.

Cd 1 – Charles Darwin: een geboren naturalist
Cd 2 – De ontwikkeling van de evolutietheorie
Cd 3 – De werking van natuurlijke selectie
Cd 4 – De betekenis van evolutie en selectie

Johan Braeckman

Professor Johan Braeckman (1965), voorzitter van het Fonds Lucien De Coninck, doceert wijsbegeerte aan de Universiteit Gent en is de auteur van onder andere *Darwins moordbeken-tenis*. Samen met professor Etienne Vermeersch publiceerde hij *De Rivier van Herakleitos. Een eigenzinnige visie op de wijsbegeerte*. Hij is de eerste Belg die door het Nederlandse Home Academy Publishers gevraagd werd om lessen – colleges zeggen de Nederlanders – in te spreken.

Professor Johan Braeckman (UGent), de eerste Belg die door Home Academy Publishers gevraagd werd om hoorcolleges op cd in te spreken. © Nele Van Canneyt

Lancering en toespraak van Paul De Moor

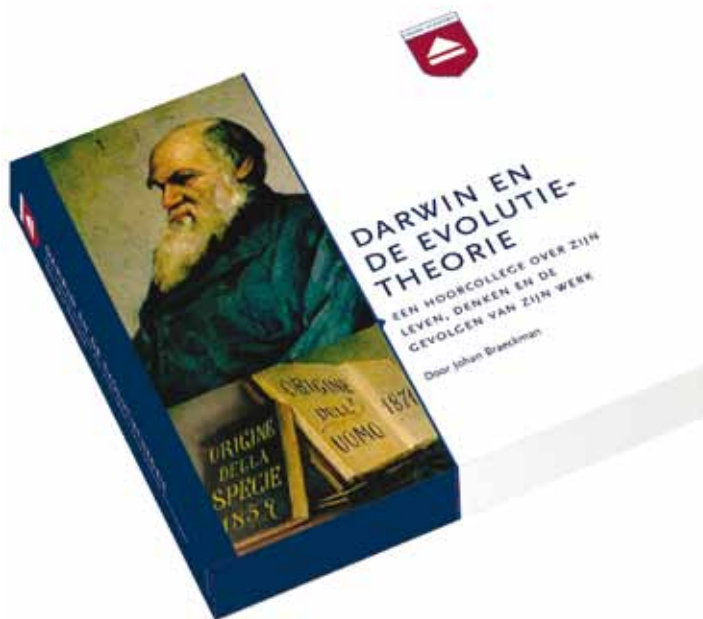
Op 20 december werd deze Darwin-box voorgesteld in de Zebrastraat. Jeugdauteur en journalist Paul De Moor hield er een verrassende toespraak als laudatio.

Hij vertelde over zijn katholieke jeugd en hoe hij levensbeschouwelijk evolueerde. Hierna volgen enkele uittreksels van zijn speech (zie kaderstuk).

Na Paul De Moor gaf stand-upcomedian Nigel Williams een korte 'toespraak'. Zeer overtuigend. Een feest!#

Albert Comhaire

Johan Braeckman, Darwin en de evolutietheorie (cd-box), Home Academy Publishers, 2010, 4 uur, ISBN 9789085300847, adviesprijs: € 34,95.

Het verhaal

Geachte voorzitter van de rechtbank, dames en heren van de jury, ik beken schuld. Ik ben voor wie u me aanzag: een handlanger van de handlanger van de samensteller van deze Darwin-box en zodoende een handlanger van de moordenaar van god.

Het leven was voor mij één ononderbroken viering, met name een ononderbroken misviering (met één s). Met een biecht en zuivering op donderdag, tijdens het *ora et labora* in de studiezaal. Zelfs de dood beloofde rozengeur en maneschijn, want ook rijstpap met gouden lepeltjes. En toch ontwaarde ik een paar hinderlijke foutjes aan de schepping, hoewel ik dat niet luidop durfde te zeggen. Ik was bijvoorbeeld niet zo dol op rijstpap. Maar gaf ik mijn geloof daarom op? Nee. Ik dacht er niet eens aan.

Maar dan sloeg het noodlot voor het eerst toe, als straf voor mijn twijfelen, voor mijn angsten en ook voor mijn lichtzinnigheid. De leraar godsdienst, u hoort het goed, hooggeachte voorzitter en geachte leden van de jury, de leraar godsdienst gaf op een maandagoch-

tend brutaal te kennen dat het rood kleuren van de Nijl toeval was en dat de Rode Zee nooit was opengegaan voor de vluchtende kudde gelovigen. Mijn ogen lachten, maar mijn hart weende. Ik voelde me bedrogen.

Nog was ik niet helemaal verloren voor de goede zaak. Als een trouwe apostel klemde ik me min of meer heldhaftig vast aan het wrak van de gewijde geschiedenis. Ik las en las. Toen zette God, vergeef me de uitdrukking, een biologie op mijn pad. God had ook de bloemen geschapen en mijn vrouw gaf er nu een naam aan. Ik voelde me als een vis in het water.

Maar dan. Hij. Die daar! Hij, de genaamde Johan Braeckman. Ik wilde me niet zonder slag of stoot uitleveren aan de handlanger van de moordenaar van god. Ik zocht naar bewijzen en tekenen van het tegendeel, geloof me. Ik begon boeken te lezen over Darwin en blinde horlogemakers.

Ik werd in een geweldig avontuur getrokken. Een wetenschappelijk avontuur; een wereld, spannend, uitermate boeiend en esthetisch en elfdimensionaal veelzijdig. Langzaam werd ik een overtuigd handlanger van deze moordenaar van god. En geloof me, hoog-

geëerde voorzitter en geachte juryleden, het avontuur van de wereld werd een reusachtig complex kunstwerk, een fantastisch verhaal. Bij Dawkins las ik dat als buitenaardse wezens op aarde zouden neerstrijken en ze zouden vragen naar de belangrijkste wetenschappers, er maar één antwoord zou zijn: Darwin, omdat hij ons op het spoor had gezet van onze afkomst, van alle afkomst, ook van hun afkomst. Ik hapte naar adem. Dit was zo juist!

Waarom ik dat allemaal vertel? Omdat ik beweren wil, geachte voorzitter en hooggeëerde juryleden, dat Johan Braeckman geen gewone profis. Altijd en om het even waar verklaart hij, verduidelijkt hij, sloopt hij, bouwt hij op, zet hij zijn lezers en zijn toehoorders aan het denken. Gedreven door kennis en inzicht en een gezonde dosis humor. Gezegend, als ik dat zo mag zeggen, met de kracht van het woord – luister maar naar deze box. Begiftigd met een heldere stijl van denken en schrijven, ik gebruik 'begiftigd' om het gezegende goed te maken.

Veroordeel mij, maar weet dat ik van Darwin en de evolutietheorie geen woord meer wil missen. Want wat heb ik onder meer uit de evolutietheorie geleerd? 'Dat wij de enigen zijn die tegen de tirannie van de zelfzuchtige replicatoren in opstand kunnen komen.' En dat wij, mensen, alleen zijn, maar niet zo alleen dat we ons DNA niet delen met dieren, bomen, planten en bloemen, dat we dus veel minder eenzaam zijn dan we denken.

Johan, bedankt voor het openen van mijn ogen en nu ook van mijn oren.

Fragment uit de toespraak van Paul De Moor ter gelegenheid van de voorstelling van de Darwin-box op 20 december 2010.

Retrospectieve Pierre Vlerick

Een hedonistische moraal in beeld

Sinds 11 februari 2011 loopt in het Provinciaal Cultuurcentrum Caermersklooster de expositie Retrospectieve Pierre Vlerick – de Secreten van het Aardse. Naar aanleiding van deze parel van een tentoonstelling brengt coördinator Willem Elias hulde aan de Gentse schilder, die twaalf jaar geleden overleed.

L'amour est à refaire

Men heeft Pierre Vlerick (1923-1999) wel eens de schilder van de 'marsepeinen kutjes' genoemd. Begrijpelijk. De schilder van het frivole spel dat eruit bestaat onbeschaamd de vrouwelijke schaamstreek authentiek (van het Oud-Grieks 'met eigen hand') als speeltje te hanteren. Er zijn echter op zijn minst drie redenen om Vlerick niet met een dergelijke uitsluitende uitspraak bij de categorie van de charmezangers onder te brengen. Ten eerste was hij zeer begaan met de schilderkunst als medium. Ten tweede hield hij er een levensfilosofie op na die ja zei tegen het aardse leven, bevrijd van christelijke mystificaties van de lichamelijkeheid. En ten slotte was hij bezeten door de spirituele effecten, opgewekt in het vlees, die men de 'liefde' pleegt te noemen: 'l'amour est à refaire', steeds maar opnieuw, was zijn lijfspreuk. Zeker niet te vergelijken met de romantiek van een banketbakker.

Vlerick heeft steeds geworsteld, eigen aan zijn naoorlogse generatie, met het vraagstuk wat interessante schilderkunst zou kunnen zijn. Ook als schilder wou hij een soort liefhebber zijn. Geen uitgesproken carrière waarin de kunstenaar cliché wordt van zichzelf en zijn eigen merknaam cultiveert. Neen, liefdevol het canvas met verf strelen en zien of het klaarkomt. Naast deze overspelige liefdesverhouding met het medium schilderkunst, was hij een professionele academiedirecteur en in onbezoldigde cumul tevens de artistieke

leider van het kunstencentrum Proka. Maar in zijn atelier mijmerde hij over de vraag wat de schilderkunst wel zou kunnen zijn. En welke bijdrage hij hieraan zou kunnen leveren. Zijn antwoorden zorgden voor een vrij omvangrijk oeuvre. Ook in het schilderen legde hij zichzelf een strenge discipline op.

Unieke stijl en coloriet

Vlerick is in zijn opzet geslaagd. *De gustibus disputandum est*, maar men kan niet ontkennen dat er zoiets bestaat als een Vlerick-stijl en idem dito een eigen coloriet. Ook zijn thematiek is specifiek. Even trouw als een Leieschilder aan zijn rivier, is Vlerick verknocht aan het geheim van het vrouwelijke plezier. Hij was hier echter schilderkundig mee begaan. Hij schuwde de pornografische werkelijkheid. Veel te expliciet voor een schilder. Hij was geïnteresseerd in het probleem van hoe verf een wereld kan maken, suggestief, zonder die wereld te zijn. 'L'origine du monde' werd zijn 'lijfthema', maar evenals dat fameuze werk van Courbet, is zijn oeuvre een hommage aan de schilderkunst. Steeds weer het adagium van Magritte 'Ceci n'est pas une pipe'. Het is geen pijp, het is beredeneerd aangebrachte verf via een uitzonderlijke hand. Vlerick schilderde een wereld, geen organen.

Van spaghettiperiode tot abstractie

Om tot zijn eigen stijl te komen heeft hij een lange weg afgelegd. Het is bekend dat om iets te betekenen in een domein van de menselijke

cultuur men op zijn minst tienduizend uren moet geoefend hebben en er al voor zijn zestiende mee moet gestart zijn. Pierre verklapte me ooit dat hij zich stierlijk vervelde op school en voortdurend aan het tekenen was in de klas. Hij heeft er dus wel de nodige tijd in gestopt. Er is ook nog wat jeugdwerk bewaard. Vaak beelden uit zijn woonomgeving, goed geschilderd, maar klassiek. Wat al eens zijn 'spaghettiperiode' genoemd wordt, had een aanvang voor een eigen stijl kunnen zijn. Taferelen vol slierten. Men vindt ook sporen van experimenten. Een uitgezaagde figuur op doek gekleefd bijvoorbeeld, verwijst naar de wijze waarop de spontaneïteit van het primitieve als waarde beproefd werd.

Maar het was Jos Verdegem die een wending in zijn zoektocht bracht. Een periode kan men als 'Verdegem-stijl' bestempelen. Hij werkte een tijd in de geest van deze grote meester, die veel invloed had op een ganse generatie kunstenaars. Het is daar niet bij gebleven. Langzaam heeft hij een eigen stijl ontwikkeld via de abstractie. Het is aan dit abstracte aspect dat de tentoonstelling in het Caermersklooster veel aandacht schenkt. Hierin zoekt hij naar de ontwikkeling van sensuele ruimte die hij 'Tuinen' noemde. Het zijn vooral experimenten in de lyrische abstractie. Uiteraard met de bedoeling om een biotoop te creëren voor zijn 'dames', zoals hij zijn modellen graag noemde.

Wereldbeeld

Tot hier de schilderkundige reden om het oeuvre van Vlerick ernstig te nemen. Er zijn echter nog minstens twee filosofische redenen om dit te doen. Door zijn oeuvre sluit Vlerick aan bij een traditie van materialistische filosofie en

Pierre Vlerick, Girl's garden no.5 (1979-'80) © Carlos Dekeyrel

distantieert hij zich van de idealistische filosofie die gelieerd is met een christelijk wereldbeeld. Hier is een verwantschap met een filosoof als Onfray. Vlericks oud-student Pjeroo Roobjee situeert zich in dezelfde geest, maar heeft meer voeling met Sloterdijk.

Deze twee filosofen – Sloterdijk wat grondiger dan Onfray – zijn overigens de aanknopingspunten van wat een andere heersende lijn van de filosofie had kunnen zijn. Te vertrekken van

de Griekse ethici (stoïcisme, epicurisme, cynisme, scepticisme, hedonisme, eudaemonisme), via de herleving van deze stromingen in de renaissance (Gassendi, Montaigne, Rabelais, Cervantes...), naar de als atheïst verketterde Spinoza, die de intuïtie een grote rol laat spelen, over de materialisten van de achttiende eeuw, naar Schopenhauer en Nietzsche en hun interpretatoren van de twintigste eeuw waaronder niet in het minst Georges Bataille en Michel Foucault.

Deze lijn heeft steeds het onderspit moeten delven ten voordele van het nog steeds heersende huwelijk tussen rationalisme en christendom. De lijn dus van Plato en het neoplatonisme (Plotinus) waar de Griekse filosofie zich versmelt met de christelijke leer, over het aristotelisme van de middeleeuwen, het opfrissen van het denken uit de oudheid in de renaissance naar het rationalisme van Descartes, de Verlichting van Kant naar het idealisme van Hegel en het positivisme van Comte om

Pierre Vlerick, die via de abstractie langzaam een unieke stijl ontwikkelde. Het is aan dit abstracte aspect dat de retrospectieve in het Caermersklooster veel aandacht schenkt. © Carlos Dekeyrel

uit te monden in het verdere geloof in de Rede uit de twintigste eeuw (neopositivisme, fenomenologie, kritische theorie), met tot op vandaag Habermas als aanvoerder.

Vlerick daarentegen heeft het intellectuele hedonisme van een Roland Barthes verbeeld, weliswaar met een ander *gender* in zijn hoofd.

Het wereldbeeld dat hij oproept staat rechtlijnig tegen zowel de eros van Plato, zoals we die in het Symposium beschreven vinden, als tegen de christelijke voortplantingsmoraal.

Erotisme

La petite mort

En hier zit een tweede filosofische lijn in de artistiek uitgebouwde levensvisie van Vlerick. Ze vloeit voort uit het hoger geschetste kader. Het is er een soort toepassing van. Vlerick was

gefascineerd door het vrouwelijke orgasme dat hij liever 'la petite mort' placht te noemen, of ook het 'secreet', om het mysterieuze van dit lichamelijke fenomeen te benadrukken.

Via Nietzsche is het vooral Georges Bataille die een invulling gegeven heeft aan de filosofische eros in deze eeuw. Voor Bataille is het erotisme de beaming van het leven tot in de dood. In tegenstelling tot de seksuele activiteit heeft het dus weinig met de voortplanting te maken. De beaming van het leven is in eerste instantie een exuberantie.

Bataille ligt aan de basis van een denken van het overtreden van de norm als grens, in het Frankrijk van de jaren zestig. Zo bijvoorbeeld Roland Barthes: de regel is het ongebruikelijke, de uitzondering is het genot. Dat de erotiek een aangelegenheid is van een grens is nog duidelijker waar hij zich de vraag stelt of de meest erotische plek van een lichaam niet daar is waar de kleding gaapt, het overgangsgebied

waar de huid flinkt tussen twee kledingstukken als het verschijnen - verdwijnen. Een spel dat Vlerick ten volle speelt in zijn schilderijen.

Expositie in het Caermersklooster

In de tentoonstelling in het Caermersklooster is weinig expliciete erotiek te zien. Curator Sven Vanderstichelen heeft gekozen voor een retrospectieve waarin Vlerick als een belangrijke lyrische abstracte schilder wordt getoond. Per decennium te beginnen met de jaren veertig werden een aantal werken geselecteerd die representatief zijn voor de periode en die daarenboven een schakel vormen met het ervoor en erna binnen zijn oeuvre. Het wordt afgesloten met zijn laatste werk dat de tekenen van een zwanenzang vertoont, vol weigerende wildheid. Het wordt ingeleid met een aantal jeugdwerken waarin men zijn talent en zijn zoekende geest herkent.

Als prelude is er ook nog een boeiende greep uit documenten te zien om de fascinerende persoonlijkheid, die hij was en via zijn oeuvre gebleven is, te documenteren. Daarbij niet in het minst een aantal foto's van goede Gentse fotografen die de kunstwereld van die tijd vastgelegd hebben, namelijk Carlos Dekeyrel, Firmin De Maître, Rony Heirman, Marc Van Gysegem en Armand Verspeeten.

De tentoonstelling Retrospectieve Pierre Vlerick – de Secreten van het Aardse loopt nog tot en met 27 maart 2011 in het Provinciaal Cultuurcentrum Caermersklooster, Vrouwebroersstraat 6, 9000 Gent. Gratis toegang. Openingsuren: dagelijks van 10 tot 17 uur, maandag gesloten. Info: 09 269 29 10 – caermersklooster@oost-vlaanderen.be – www.caermersklooster.be. #

Willem Elias

Trouw

'Telkens opnieuw starten we met een leeg blad', zeg ik hen.

'Tijdens een drie- à viertal gesprekken bereiden we samen jullie huwelijksplechtigheid voor. Helemaal op maat. Ik stel jullie dan een heleboel vragen, zoals:

Wie zijn jullie? Waar zijn jullie geboren, opgegroeid...?

Hoe hebben jullie elkaar gevonden?

Wat betekent het huwelijk voor jullie?

Waar willen jullie de plechtigheid laten doorgaan?

Zijn er familieleden, vrienden die jullie aan het woord willen laten tijdens de plechtigheid?

Willen jullie er muziek bij? Welke liedjes? Waarom net die?

Wat betekent vrijzinnig zijn voor jullie?

Willen jullie symboliek gebruiken? Welke? Wat betekent dit voor jullie?

Willen jullie ringen uitwisselen? Aan elkaar iets beloven of toevertrouwen? Enzovoort, enzovoort.

Samen creëren we zó – stap voor stap – jullie unieke, persoonlijke en vrijzinnige plechtigheid.'

Het jonge, enthousiaste koppel kijkt me dankbaar aan. Ze wisten helemaal niet dat vrijzinnige plechtigheden bestonden. Zó cool!

En nog gratis ook! Ze zijn gewoonweg supercontent. Vrijzinnigheid is haar totaal onbekend, maar hij heeft zedenleer gevolgd. Bij mijn uitleg over vrijzinnig humanisme, knikt ze overtuigd. Ja, zó staat zijzelf in het leven. Zonder het ooit te beseffen, kan ze zichzelf net als haar verloofde 'vrijzinnig' noemen. Ze beslissen ter plekke: hun huwelijk zal met een vrijzinnige 'viering' zijn, zoals ze het zelf benoemen. Dat past echt bij hen. Iedereen in de familie weet dat ze gaan voor hun eigen keuzes in het leven; dat ze zélf hun koers uitzetten en daar verantwoordelijkheid voor opnemen.

Vrolijke voetjes op een vrijzinnige huwelijksplechtigheid.

Zonder iemand daarmee te bruuskieren natuurlijk. Respect vinden deze twee jonge mensen megabelangrijk. Prima, want zelfbeschikking en/in verbondenheid zijn centrale humanistische waarden. Het lijkt wel of ze thuiskomen... Dat hadden ze – hier en nu – helemaal niet verwacht.

Als ze – hand in hand – weg wandelen, kijk ik om me heen. Het blijft voor mij een bevreemdende omgeving: dé huwelijksbeurs. Elk jaar staan we hier op Flanders Expo met ons aanbod inzake relatieplechtigheden. Trouwlustigen, moeders en dochters, vriendinnen, andere standhouders, toekomstige schoonbroers... allen struinen geïnteresseerd door de – overwegend wit-rood getinte – gangpaden 'For lovers'. Ze worden constant belaagd met info omtrent feestzalen waar ze hun Grote Dag tot in de puntjes kunnen laten verzorgen, tarieven van hippe fotografen die hun dag op een nooit geziene manier willen vereeuwigen, goudsmeden die hun liefde in een kostbaar kleinood willen symboliseren, bruidstaartenmakers en drukwerkbedrijfjes, modeontwerpers die elk meisje en elke jongen kunnen omtoveren tot een ware droomprinses en haar prins...

'Grote commerce', denkt de cynische kant van mezelf. Aan de andere kant zucht mijn romantische ik vertederd bij zoveel liefde, zoveel vertrouwen, zoveel geloof in een gedeelde toekomst. Samen. Voor altijd.

Ik mijmer over 'de Liefde' en over het huwelijk in onze samenleving, over de discriminerende status van het 'samen-zijn' in vergelijking met het 'single zijn', over hoe traditioneel dit alles ingekleurd wordt op deze beurs. Nergens zie ik bijvoorbeeld tot mijn grote ergernis ook maar éniig teken van het bestaan van het homohuwelijk. Tot ik later gewezen wordt op een koppel verliefde jongens én zelfs een koppel verliefde meisjes, in fondantsuiker, op een hemelhoge bruidstaart, een zoet paradijs van suiker en merengue. Alle bruiden en bruidegoms die hier worden gepresenteerd – tijdens de modeshow, op de vele foto's enzovoort – zijn bovendien allen jonge, mooie, compleet valide, slanke, blanke mensen. De werkelijkheid verkoopt minder vlot, vermoed ik.

In onze 'vieringen van de Liefde' staan mensen van vlees en bloed centraal. Jong en ietske minder jong, holebi, *transgender* en hetero, met kids en zonder, maatje 38 en 52, andersvalide of niet, gescheiden en hertrouwend... Omdat 'graag zien' des mensen is. Dus, weet dat u van harte welkom bent bij ons als u beslist om aan de vrouw of man van uw leven uw jawoord te geven en dit wenst te vieren met een vrijzinnige plechtigheid. Zelfbeschikking en/in verbondenheid. Voor altijd.

Want ook vrijzinnigen geloven... in de liefde! Gelukkig. #

Winnie Belpaeme

Agenda Vrijzinnig Oost-Vlaanderen - maart 2011

Datum	uur	activiteit	organisatie
Aalst			
Do 10-03	20:00	Causerie 'De advocaat in de 21 ^{ste} eeuw'	HVV
Denderleeuw			
Do 31-03	14:00	Lezing 'Belang van drinken voor het lichaam'	HVV
Eeklo			
Vr 18-03	19:30	Monoloog 'De buitenkant van meneer Jules'	CMD
Za 19-03	20:00	Voorstelling 'Als de dood voor het leven'	Feniks
Gent			
Zo 06-03	22:00	Optreden 'No Angry Young Man'	GvG
Wo 09-03	15:00	Zot van lezen!: leesgroep 2 – bespreking 'Het diner'	KIG
Vr 11-03	20:00	Vernissage 'Kasper Baele – Werk op papier'	KIG
Di 15-03	19:30	Zahir gespreksavond	HVV
Wo 16-03	14:00	Lezing 'Duurzame (huwelijks)relaties' Albert Comhaire	GG
Za 19-03	20:00	De Geus feest!	GvG
Ma 21-03	19:00	Talking Dinner Iran	VF e.a.
Wo 23-03	16:00	Lezing 'Pseudowetenschap in Academia'	FLDC
Do 24-03	19:30	Zot van lezen!: leesgroep 1 – bespreking 'Het diner'	KIG
Vr 25-03	20:00	Vernissage 'Lichaamstaal'	KIG
Ma 28-03	20:00	Debat over een waardig levenseinde	HV
Wo 30-03	14:30	Samenkomst leerkrachten NC Zedenleer	WLE
Do 31-03	20:00	Voordracht 'Industrialisatie en arbeidersbeweging in Gent'	VF e.a.
Geraardsbergen			
Za 05-03	09:15	Bezoek aan Doornik	VF
Di 08-03	20:00	Voordracht 'Zorg rond het levenseinde in België'	UPV
Oudenaarde			
Zo 20-03	10:30	Vrijzinnige toogbabbel	VC e.a.
Ma 21-03	20:00	Wijndegustatie en achtergrondinfo	OGG e.a.
Di 22-03	20:00	Voordracht UPV	UPV, OGG
Ronse			
Wo 16-03	20:00	'Hoe gelijk is het andere'	VC, CMD
Za 19-03	13:30	Ulrich Libbrecht wandeling te Zulzeke	HV
Sint-Niklaas			
Ma 28-03	10:30	Klassenproject 'Niemand weet van iemand'	CMD e.a.
Noteeralvast:			
Gent			
Za 02-04	16:00	Geuzenrock	VCG, Hujo, WLE, GvG
Do 21-04	14:00	Uiteenzetting 'Erfenis- en successierechten' Michaël Verstraeten	GGG
Geraardsbergen			
Vr 01-04	20:00	Socialisme op en over de taalgrens	VF

De volgende nieuwsbrief verschijnt op 1 april 2011.

Bijdragen hiertoe worden ten laatste op 4 maart verwacht op onze redactie.

Alle activiteiten voorzien van dit huisje gaan door in het VC Geuzenhuis - Kantienberg 9, 9000 Gent - 09 220 80 20 - www.geuzenhuis.be.

VF Geraardsbergen (zone54)

Zaterdag 5 maart 2011, 9:15
Bezoek aan Doornik

Tijd voor een nieuw bezoek aan Wallonië, want ons Belgenland biedt zoveel schoons!

En welke stad is er meer de moeite waard dan het prachtige Doornik, na Tongeren de oudste stad van België?

Doornik ademt cultuur en gastronomie. Schrijfje in en laat je betoveren door de charme van de *tournaïsiens*.

Programma:

- 09:15** Afspraak aan het station van Doornik. Vandaar te voet naar de kathedraal.
- 09:30** Geleid bezoek kathedraal Notre-Dame en de kerkschat
- 10:30** Multimediaal spektakel 'De gang van de tijd' in het Office de Tourisme
- 11:00** Beklimming belfort (panoramisch uitzicht)
- 11:30** Geleid bezoek aan de markt
- 12:00** Driegangenmenu restaurant L'Impératrice
- 14:00** Geleide stadswandeling
- 15:15** Bezoek aan Musée des Beaux-arts
- 16:15** We degusteren een lokaal biertje en keren huiswaarts

Deelname (excl. dranken): € 25 leden / € 30 niet-leden. Plaatsen beperkt tot 30 deelnemers.
Info en inschrijving: Eva Menschaert - 0479 50 98 92 - zone54@gmail.com. Inschrijvingsgeld (+ € 10 lidgeld) storten op 979-3311134-44, met vermelding van je naam en menukeuze 1 (vrees) of 2 (veggie).

De Geus van Gent

Zondag 6 maart 2011, 22:00

Optreden 'No Angry Young Man' (Chamberpop/folk)

No Angry Young Man heeft maar één ambitie: het publiek laten leven! Frontman Jeroen Van Ham staat bekend als een rasechte entertainer en de band is na enkele jaren een vaste waarde geworden op de Gentse Feesten. Met een cello die vaak de rol van leadgitaar vertolkt, zorgen deze heren op akoestische instrumenten voor een onvergetelijke avond. Na het spelen in kleine clubs over het hele land ging in januari 2011 hun theatertournee in Belgische CC's van start.

Jeroen Van Ham - Lead vocal - acoustic & electric guitar
Johan Loecx - Keyboard, Grand piano, Claps & backing vocal
Pieter Hulst - Cello, piano, percussion & backing vocal
Winne Spooren - Percussion & brushe

Gratis toegang

Info: geusvangent@telenet.be.

Locatie: café De Geus van Gent, Kantienberg 9, 9000 Gent.

Humanistische Jongeren

Maandag 7 t.e.m. zondag 13 maart 2011

Animatorenvorming

Word je 16 of ben je ouder, dan kan je nog wel mee op buitenlandse vakantie, maar kan je niet meer deelnemen aan onze themavakanties. Of toch? Je kan misschien niet meer mee als deelnemer, maar wél als begeleider. Daar heb je wel een animatorenattest voor nodig, maar geen nood! Ook dat kan je bij Hujo halen.

Tijdens onze animatorenvorming ontdek je hoe je een spel moet inkleden, hoe je originele activiteiten organiseert, hoe je kinderen entertaint en hoe je met kleine en grote problemen omgaat... Kortom, je leert alles om een goede animator te worden. Twee maal per jaar kan je bij Hujo je attest behalen.

Deelname: € 135 leden / € 140 niet-leden.

Verblijf: 7 dagen en 6 nachten, all-in. Maximum aantal deelnemers: 15.

Info en inschrijving: www.hujo.be/animator.

Locatie: Heibrand, Westmalle.

UPV Geraardsbergen

Dinsdag 8 maart 2011, 20:00

'Zorg rond het levenseinde in België'

Dra. Yanna Van Wesemael, vakgroep Zorg rond Levenseinde, VUB

Meer info: Johan Vanderspeeten - CMD Zot-tegem - 09 326 85 70 - johan.vanderspeeten@uvv.be.

Locatie: Huis van het Vrije Denken, Markt, Geraardsbergen.

Kunst in het Geuzenhuis

Woensdag 9 maart 2011, 15:00

Zot van lezen!: leesgroep 2 – bespreking 'Het diner'

De leden van leesgroep 2 van de leesclub Zot van lezen! bespreken Herman Kochs snijden de roman *Het diner*.

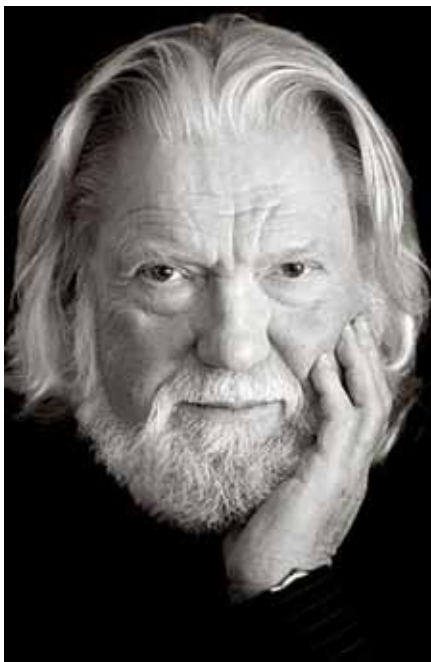
Info: leentje@geuzenhuis.be - 09 220 80 20.

Locatie: Geuzenhuis (Cocon A, tweede verdieping).

HVVAalst i.s.m. Overlegplatform VODCA

Donderdag 10 maart 2011, 20:00
Causerie 'De advocaat in de 21e eeuw: een zakelijk en gevoelig pessimist?'

Meester Piet Van Eeckhaut

Zoals zovele van onze instellingen staat ook justitie onder druk van de maatschappelijke ontwikkelingen.

Meester Piet Van Eeckhaut schetst de spanning tussen justitie en de evolutie in onze maatschappij. Met als bijzondere focus de positie van de advocaat in dit gebeuren. Uiteraard volgt na het woord wederwoord.

Meester Piet Van Eeckhaut voorstellen in Aalst is overbodig. Er geboren en getogen, bleef hij na het Atheneum in Aalst en zijn studies (rechten en wijsbegeerte) in Gent, waar hij onder meer een aantal politieke functies vervulde. Uiteraard is hij vooral bekend als advocaat om zijn scherpe intelligentie en oratorisch talent, waardoor hij nog steeds één van de toppleiers in dit land is.

Deelname: €2 (kansenas: €1)

Info: voorzitter René Van der Speeten - 053 78 1591.

Locatie: Netwerk, Centrum voor Hedendaagse Kunst, Houtkaai z/n, 9300 Aalst.

Kunst in het Geuzenhuys

Vrijdag 11 maart 2011, 20:00
Vernissage 'Kasper Baele – Werk op papier'

Kasper Baele (1986) behaalde in 2009 met bijzondere lof van de jury zijn master in de Beeldende Kunsten aan het KASK. Hij kreeg er les van o.a. Willy Van Driel, Wim De Temmerman en Franky Caen en werd in zijn artistieke ontwikkeling ook begeleid door Karel Dierickx.

Met zijn solotentoonstelling in het Geuzenhuys is hij niet aan zijn proefstuk toe: sinds zijn studentenperiode exposeert hij regelmatig in Gentse galerijen. Centraal in zijn werk staat zijn bijzondere tekenkunst, uitzonderlijk in zijn intensiteit. Daarnaast beslaat zijn artistieke activiteit ook poëzie en muzikale performances met de shakuhachi-fluit. Zijn intense creativiteit wordt gevoed door een grote interesse voor oosterse filosofie en literatuur.

In maart toont deze jonge tekenaar in het Geuzenhuys een reeks werken die elk zowel vormelijk als picturaal getuigen van een zeer persoonlijke benadering van de tekenkunst. De wereld die hij in deze kunstdiscipline tot uiting brengt, is het draagvlak voor een bevreemdende schoonheid.

Vernissage op vrijdag 11 maart 2011 (20:00), met een inleidend woord door Karel Dierickx.

De tentoonstelling loopt van 11 tot en met 20 maart 2011 in het VC Geuzenhuys. Open: maandag tot vrijdag van 9:00 tot 12:00 en van 13:00

tot 16:30 (na telefonische afspraak via 09 220 80 20); zaterdag/zondag van 14:00 tot 17:00. Info: leentje@geuzenhuys.be - www.geuzenhuys.be.

HVV Zahir Gent

Dinsdag 15 maart 2011, 19:30
Gespreksavond (uitgangsvraag nog te bepalen)

HVV Zahir Gent komt vanaf nu elke derde dinsdag van de maand samen in het Geuzenhuys. Op de bijeenkomst van februari zochten we uit wanneer, in welke omstandigheden of onder welke voorwaarden we uit onze fouten leren. Moeten we telkens van nul herbeginnen? Zoals in de liefde?

Boeken we in ons leven eigenlijk wel vooruitgang in wat we doen?

Wat zijn fouten en wat is er fout aan fouten maken?

En wat leren we dan precies: hoe het moet of hoe het juist niet moet?

Bestaat er een handleiding voor het leven of is dat net wat vrijzinnigen absoluut niet wensen?

Benieuwd wat er in maart aan de orde is? Kom gerust af.

Gratis toegang

Info en inschrijving: doristemmerman@hotmail.com.

Locatie: Geuzenhuys, Kantienberg 9, 9000 Gent.

Gentse Grijze Geuzen

Woensdag 16 maart 2011, 14:00

Voordracht 'Duurzame (huwelijks) relaties'

Albert Comhaire

Het ontgaat ook jongere mensen niet dat enorm veel mensen uit de echt scheiden. Wordt onze huidige tijd dan gekenmerkt door het onvermogen om nog gezinnen en/of families te vormen? Wat is bepalend? Over deze problematiek zullen de Gentse Grijze Geuzen zich vandaag buigen.

Ter inleiding van de gedachtenwisseling zal Albert Comhaire een korte voordracht geven over het onderwerp. Hij brengt een overzicht van de bestaande structuren en behandelt dan enkele aspecten van de substantie ervan: de partners. Mensen zijn complexe open systemen en hun mogelijke relaties zijn gevarieerd. Het wordt dus een boeiende namiddag, temeer, omdat Grijze Geuzen – mondig als ze zijn – vanuit een rijke ervaring kunnen spreken.

Gratis toegang

Info: Raoul Van Mol - GGG voorzitter - 09 225 0316.

Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

De Branderij i.s.m. CMD Ronse

Woensdag 16 maart 2011, 20:00

Vernissage tentoonstelling, voordracht en boekvoorstelling: 'Hoe gelijk is het andere'

De universaliteit van het overgangsritueel. Rituelen rond geboorte, volwassen worden, huwelijk en dood in verschillende culturen, religies en levensbeschouwingen.

Vernissage door Leander De Caeter, voorzitter De Branderij.

Voordracht en boekvoorstelling door Eva Vens, co-promotor van het onderzoek *Hoe gelijk is het andere*, en docent antropologie aan de Hogeschool Gent, Departement Sociaal-Ago-gisch Werk.

Gratis toegang

Info en locatie: De Branderij - Zuidstraat 13, 9600 Ronse - 055 20 93 20 - de.brandერი@skynet.be.

Centrum Morele Dienstverlening Eeklo

Vrijdag 18 maart 2011, 19:30

Monoloog 'De buitenkant van Meneer Jules'

Kurt Defrancq

Een ontroerende vertelmonoloog over liefde en afscheid.

Op een ochtend stelt de bejaarde Alice vast dat haar man dood op de bank zit. Omdat ze het besef langzaam wil laten doordringen en het vertrouwde leven zo lang mogelijk wil aanhouden, belt ze de hulpdiensten nog niet. Wanneer een buurvrouw aan Alice vraagt op haar autistische zoon te passen, dreigt haar stil arrangement in het honderd te lopen. Maar de gesloten jongen neemt haar onrust weg met zijn naïeve, heldere kijk: 'Meneer Jules is weg. Dit is de buitenkant van Meneer Jules'. Zachtjes en vertroostend schuift hij ook in de plaats van meneer Jules.

Rasacteur Kurt Defrancq vertelt in dit haast onbeweeglijk tafereel, in een tekst die zindert van intimisme, deze ontroerende mix van gemis, afhankelijkheid en heimwee waar-

mee personage Alice plots af te rekenen krijgt. Een pakkend verhaal over afscheid nemen en liefde....

Deelname: €3, drankje inbegrepen.

Info en inschrijving (verplicht): CMD - cmd.eeklo@uvv.be - 09 218 73 50.

Locatie: Cultuurfactorij De Koperen Leeuw, Tieltssesteenweg 30/1, 9900 Eeklo.

Humanistisch Verbond Ronse

Zaterdag 19 maart 2011, 13:30

Ulrich Libbrecht wandeling te Zulzeke

Prof. dr. Ulrich Libbrecht, een autoriteit in de oosterse en comparatieve filosofie, begeleidt de wandeling.

Vertrek om 13:30 aan De Branderij. De wandeling start om 14:00 aan de kerk in Zulzeke.
Info: De Branderij - 055 20 93 20 - de.branderij@skynet.be.

Feniks vzw

Zaterdag 19 maart 2011, 20:00 Lentevoorstelling 'Als de dood voor het leven'

Hubert Damen

Ik sta al jaren in de regen, te dromen van de zon

Hubert Damen zingt, zegt, fluistert, schreeuwt teksten en liedjes over liefde, vriendschap en dood. Lieder die vragen om (her-)ontdekt te worden.

Gedichten die vragen om muzikaal verteld te worden.

Teksten van Bram Vermeulen, Wannes Van de Velde, Ramses Shaffy e.a. Teksten over het leven zoals het is: verschrikkelijk mooi. Liefde en haat, vriendschap en vijandschap, zerpe humoren en gulle lach, jong en oud, dagen nacht, leven en dood en ook 'weemoedigheid die 's avonds komt wanneer men slapen gaat...'

Met:

Hubert Damen: zang

Carlo Willems: slagwerk

Herman Verspauwen: klarinet en tenorsax

Ludo Mariën: accordeon en bandoneon

Dagmar Feyen: piano en keyboards

Peter Verhaegen: bass

Deze activiteit wordt u aangeboden door Feniks, de vzw die in Oost-Vlaanderen samen met de Centra Morele Dienstverlening (Unie Vrijzinnige Verenigingen) vrijzinnig-humanistische plechtigheden verzorgt.

In onze plechtigheden staat de persoonlijke zingeving centraal. U kan een beroep op ons doen om aan scharniermomenten in uw leven (geboorte, relatie, afscheid, ...) een unieke vorm en inhoud te geven. Meer info op www.plechtigheden.be of in het Centrum Morele Dienstverlening.

Deelname: € 10

Info en inschrijving: CMD - Boelare 131, 9900

Eeklo - 09 218 73 50 - cmd.eeklo@uuu.be.

Locatie: Ng, Molenstraat 165, 9900 Eeklo.

De Geus van Gent

Zaterdag 19 maart 2011, 20:00 De Geus feest!

3 jaar geleden namen David en Sherolyn Vandenbossche het café De Geus van Gent, onlangs nog uitgeroepen tot beste café van Gent, over van Motte Claus.

Reden genoeg om er nog eens stevig in te vliegen! Na enkele speeches wordt het roken geblazen, zowel op als naast het podium. Iedereen welkom!

Programma

20:00 Receptie

Toespraak Sven Jacobs, voorzitter VC Geuzenhuis

Toespraak van Tom Dams, De Gentenaar

21:30 Optreden 'The Geus Brothers'

23:00 DJ San Soda

DJ's James Black & Barry Brown

Gratis toegang

Info: 09 220 78 25 - geusvangent@telenet.be - www.geuzenhuis.be. De Geus van Gent is ook terug te vinden op Facebook.

Locatie: De Geus van Gent, Kantienberg 9, 9000 Gent.

VC Liedts, OGG en Liedtskring

Zondag 20 maart 2011, 10:30 - 13:00 Vrijzinnige toogbabbel

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde - 055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

Vermeylenfonds i.s.m. CDF

Maandag 21 maart 2011, 19:00 Talking Dinner: Iran

Ontmoetingen in de keuken. De wereld op je bord!

Talking Dinner is niet zomaar een kookles; het is koken met nieuwe smaken en ingrediënten van over de hele wereld, gecombineerd met een pakkende getuigenis van de kok. Originele

recepten die je ook thuis kan klaarmaken voor vrienden, burens of familie.
Tijdens deze Talking Dinner maken we kennis met de Iranese keuken.

I.s.m. CDF, federatie van vooruitstrevende verenigingen.

Deelname: €8 leden, studenten, werkzoekenden / €10 niet-leden. Incl. kookles, getuigenis en eten. Uw inschrijving is pas geldig na telefonische bevestiging en overschrijving op rek. nr. 001-1274522-18 met vermelding 'talking dinner 21/03 en het aantal personen'.

Info en inschrijving: VF - Sarah Mistiaen - Tolhuislaan 88, 9000 Gent - 09 223 02 88 - sarah@vermeylenfonds.be.

Locatie: De Buurtloods, Patrijsstraat 10, 9000 Gent.

OGGen De Wijnrank

Maandag 21 maart 2011, 20:00

Wijndegustatie en achtergrondinfo

Luc Blommaert, maître sommelier, laat ons kennis maken met Riesling (droog, wereldwijd).

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde - 055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

UPV Oudenaarde en OGG

Dinsdag 22 maart 2011, 20:00

Voordracht UPV

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde - 055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

Fonds Lucien De Coninck

Woensdag 23 maart 2011, 16:00

Lezing 'Pseudowetenschap in Academia'

Dr. Griet Vandermassen, filosofe UGent

Het Fonds Lucien de Coninck reikt een prijs uit alternerend enerzijds aan een jonge vorser uit de biologische wetenschappen in ruime zin en

anderzijds uit de ethische wetenschappen. Lucien De Coninck was eminent bioloog UG en overtuigd vrijzinnig humanist.

De Prijs voor 2010 werd toegekend aan Dr. Griet Vandermassen (filosofo UG) die zichzelf omschrijft als 'darwinistische feministe'. Zij doet onderzoek naar het conflict tussen feminisme en biologische wetenschappen, meer bepaald darwinisme en dit met een uitgebreide interesse naar wetenschapsfilosofie, evolutiebiologie, evolutiepsychologie en feministische theorievorming.

Gratis toegang

Info: www.fondslucienconinck.be.

Locatie: UGent, Auditorium HIKO, St-Hubertusstraat, Gent.

Kunst in het Geuzenhuis

Donderdag 24 maart 2011, 19:30

Zot van lezen!: leesgroep 1 – bespreking 'Het diner'

De leden van leesgroep 1 van de leesclub Zot van lezen! bespreken die avond Herman Kochs snijdende roman *Het diner*.

Info: leentje@geuzenhuis.be - 09 220 80 20.

Locatie: Geuzenhuis (Cocon A, tweede verdieping).

Kunst in het Geuzenhuis

Vrijdag 25 maart 2011, 20:00

Vernissage 'Lichaamstaal'

De passie voor fotografie werd Patrick Vanhopplinus (1956) met de paplepel ingegeven. Dit leidde, in combinatie met zijn talent de wereld in stille beelden te vatten, naar een job als fotograaf bij de Vlaamse Gemeenschappen en een contract als concertfotograaf bij de Ancienne Belgique.

Vahopplinus legde een gans artistiek en professioneel parcours af en fotografeerde de meest uiteenlopende onderwerpen, van landschappen en toeristische trekpleisters tot gebouwen. Hij leverde ook beeldmateriaal voor magazines en boeken.

Stilaan groeide de liefde voor de portretfotografie in al zijn eenvoud, krachtig in zwart-wit. Zijn spel met licht en donker levert in de fotoreeks *Lichaamstaal* zeer beklievende beelden op.

De Nederlandse woordkunstenaar Wil Melker gaat met zijn poëzie de confrontatie aan met Vanhopplinus' foto's. Hij bekijkt het werk met een unieke bril en snijdt zo andere dimensies van de beelden aan. Een intrigerend artistiek geheel is het resultaat.

*De tentoonstelling loopt van 25 maart tot en met 3 april 2011 in het VC Geuzenhuis. Open: maandag tot vrijdag van 9:00 tot 12:00 en van 13:00 tot 16:30 (na telefonische afspraak via 09 220 80 20); zaterdag/zondag van 14:00 tot 18:00.
Info: leentje@geuzenhuis.be - www.geuzenhuis.be.*

Humanistische Jongeren

**Vrijdag 25 t.e.m. zondag 27 maart 2011
Wildgroeï**

Het wildgroeï-weekend is traditioneel een weekend vol fun en vormings- en inspraakmomenten voor alle nieuwe, lokale en nationale Hujo-vrijwilligers. Samen trekken we richting de Hoge Rielen voor een spetterend weekend vol vorming, spel, infosessies, actie en feest. Dit jaar werken we rond het jaarthema 'Fear Factory' en het belooft een angstaanjagend leuk weekend te worden....

*Deelname: €10. Verblijf: 3 dagen, 2 nachten, all-in. Maximum aantal deelnemers: 40
Info en inschrijving (vóór 14 maart): via www.hujo.be/wildgroeï.
Locatie: Paviljoen Rooiakkers, De Hoge Rielen.*

Humanistisch Verbond Gent

**Maandag 28 maart 2011, 20:00
Debat over een waardig levenseinde**
Marc Cosyns, Jacinta De Roeck, Wim Distelmans

Sinds op 20 januari in onze kranten het pers-

bericht verscheen dat de Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levenseinde in 2012 een euthanasiekliniek wil openen, blijven de krantenartikels en opiniestukken elkaar opvolgen. Een uitgebreide discussie trouwens, die zich in ons land misschien meer concentreert op het in vraag stellen van de huidige wetgeving rond euthanasie en palliatieve zorgen, dan op de wenselijkheid van een euthanasiekliniek.

De kwestie ligt ons vrijzinnigen nauw aan het hart en daarom nodigen wij u uit op dit ongetwijfeld boeiend en verhelderend gesprek. Moderator van dienst is Peter Legroe.

Info: HV Gent - Ria Gheldof - 09 220 80 20 - hvu.gent@geuzenhuis.be.

*Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.
Met de steun van de I.M.D. O-VI*

**CMD Sint-Niklaas i.s.m. bibliotheek en
Theaterhuis 4Hoog**

**Maandag 28 maart en 4 april 2011,
telkens om 10:30 en 13:30
'Niemand weet van iemand –
een intiem klassenproject over
geheimen'**

5e en 6e leerjaar basisonderwijs

*Een vissersvrouw wacht.
Hoe lang al?
Dat weet niemand.*

Haar dochter wil naar haar lief, ver weg in de stad.

De twee zoeken elkaar maar tasten in troebel water.

Zelijken een andere taal te spreken.

'Afen toe moet ge in diep water springen, om te weten hoe fris het is.'

Niemand weet van iemand.

Niemand weet van iemand gaat over geheimen. We hebben ze allemaal, ook voor onze ouders en onze ouders voor ons. Soms zijn ze fijn en spannend om te hebben. Soms wil je ze graag vertellen, maar moet je liegen. Soms gaan ze zwaar wegen en komen ze vanzelf naar buiten.

Dit klassenproject bestaat uit een theatervoorstelling en een documentaire rond hetzelfde thema. De leerkracht krijgt vooraf de documentaire toegestuurd.

Deelname: €2 per leerling

Inschrijvingen zijn beperkt (max. 50 leerlingen, 3e graad BO).

Info: CMD - Katja Veraert - 03 777 20 87 - cmd.sintniklaas@uvv.be.

Locatie: Conferentiezaal Bibliotheek, H. Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas.

Werkgemeenschap Leraren Ethiek

Woensdag 30 maart 2011, van 14:30 tot 16:30

**Samenkomst leerkrachten NC
Zedenleer (BO en SO)**

Heb je interesse om met collega's NCZ samen te komen op een woensdagnamiddag?

Regionale WLE samenkomsten zijn bedoeld om door overleg en wederzijdse ondersteuning onze leskwaliteit te verbeteren. De samenkomst moet een concrete winst opleveren voor alle betrokkenen. Ons meer plezier in ons werk bezorgen door een groepsgevoel

te creëren, het gevoel er niet meer alleen voor te staan.

Het voorbije decennium zijn deze samenkomsten quasi verdwenen; misschien omdat we de virtuele samenwerking op DigiMores belangrijker vonden?

Dat willen we veranderen. De WLE organiseert in **12 steden** samenkomsten voor de collega's NCZ van je onderwijsniveau uit je buurt - waar je woont of werkt. In Oost-Vlaanderen worden er twee bijeenkomsten georganiseerd: in het Gentse Geuzenhuis en het CMD van Sint-Niklaas.

In Gent is er door de bestaande regionale WLE-werking voor het SO een filosofisch gespreksleider uitgenodigd: Alex Klijn om te filosoferen over de fundamenteën van het vak en om de socratische methode aan te leren aan de aanwezige collega's. Leerkrachten BO worden verwelkomd door Griet Engelrelst, consultant-stafmedewerker Geuzenhuis.

Enkel de bestaande regionale WLE-werking in het Waasland (BO) komt pas op woensdag 4 mei samen in het CMD van Sint-Niklaas. Je bent welkom om 19:30. Enkel voor deze samenkomst is het niet nodig in te schrijven, je mailt rechtstreeks naar katja.veraert@uvv.be.

Wat mag je verwachten?

Op deze eerste verkennende samenkomst kan je bekijken welke zaken jullie willen bespreken of aanpakken. Jullie beslissen zelf of jullie nog willen samen komen en zo ja, met welke regelaar, op welk tijdstip en met welke inhoud. En dat kan allerlei zijn: ervaringen en ideeën uitwisselen, educatieve spelen uitproberen, lesmateriaal bespreken, brainstormen over hoe je best bepaalde problemen kan aanpakken, lesmateriaal maken over nieuwe thema's, gewoon gezellig keuvelen of filosoferen.

Info en inschrijving: www.nczedenleer.org. Vul het formulier in op DigiMores vóór 15 maart. Bij minder dan 7 inschrijvingen wordt de

bijeenkomst geannuleerd. Je wordt hiervan via e-mail op de hoogte gebracht. Eventueel kan je dan nog aansluiten bij de dichtstbijzijnde WLE samenkomst.

Locatie Gent: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

HVV Denderleeuw i.s.m. UPV

Donderdag 31 maart 2011, 14:00

Lezing over belang van drinken voor het lichaam

Dierik Verbeelen, hoogleraar geneeskunde en fysiologie VUB

Dikwijls wordt beweerd dat drinken goed is voor de gezondheid en de eliminatie van afvalstoffen uit het lichaam bevordert. De vraag is of dat wel klopt. Daarom wordt tijdens deze spreekbeurt dieper ingegaan op de manier waarop ons lichaam met water omgaat. Waarom we moeten drinken en hoeveel we moeten drinken.

Daarnaast bespreekt Verbeelen bijwerkingen van drinken, drinkgewoonten en dranken op lichaamsgewicht en algemene gezondheid.

Deelname: €3 ter plaatse te betalen, koffie inbegrepen.

Info en inschrijving: Marie-Thérèse De Schrijver - 053 66 99 66 - marietherese.deschrijver24@scarlet.be.

Locatie: 't Kasteeltje, Stationsstraat 7, 9470 Denderleeuw.

Vermeylenfonds i.s.m. Masereelfonds

Donderdag 31 maart 2011, 20:00

Voordracht 'Industrialisatie en arbeidersbeweging in Gent'

Joost Vandommele

Het Vermeylenfonds en het Masereelfonds willen jullie nog eens herinneren aan het belang van Gent als bakermat van de inter-

ationale arbeidersbeweging. Weinig Gentenaars en zelfs linkse Gentenaars realiseren zich de vooraanstaande rol die hun stad speelde in de (inter)nationale arbeidersbeweging.

Die rol wortelt in de Middeleeuwen maar werd plots opgegeven in 1584 door de Spaanse reactie. Reeds in de Oostenrijkse tijd begon de industriële heropstanding van Gent met de octrooipolitiek. De industriële spion Lieven Bauwens introduceerde in de Franse tijd de Engelse spitstechnologie. In 1830 herbergt Gent 3 van de 10 grootste Europese textielbedrijven. De textielindustrie ontwikkelt er een typisch uitgemergeld textielproletariaat dat in erbarmelijke omstandigheden (over)leeft en overigens aan lagere lonen werkt dan de Brusselse, Antwerpse of Waalse arbeiders... In 1857 komt in Gent een échte georganiseerde tegenreactie op gang met de oprichting van de eerste industrievakbonden van België! Ook het liberale en christelijke syndicalisme zagen het licht in Gent.

Het is niet toevallig dat Pierre De Geyter, de componist van *De Internationale* van Gent afkomstig is. Aan de hand van zijn levensverhaal kan je bovendien bewijzen dat de Noord-Franse textielindustrie en arbeidersbeweging van Gentse oorsprong is...

Edward Anseele drukte zijn stempel op een typisch Gents organisatorisch succesmodel voor de arbeidersbeweging, gesteund op sterke coöperatieën, dat in geheel de wereld navolging vond.

In deze reeks starten we met een voordracht met lichtbeelden over het ontstaan en de groei van de Gentse industrie in de 18de en 19de eeuw door Joost Vandommele.

In het kader van dit project organiseren we op zaterdag 7 mei een stadswandeling over het ontstaan van de Gentse arbeidersbeweging en Anseeles succesformule. Op 12 mei spreekt Patrick Viaene, voorzitter van het SIWE (Steunpunt voor Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed vzw) over het rode Gentse bouwkundig oeuvre (o.m. 'Ons Huis' en 'Feest-

paleis Vooruit") van architect Ferdinand Dierkens. In een volgende Geus hierover meer.

Toegang gratis

Info en inschrijving: VF - Fabjen Schotte - fabjen@vermeylenfonds.be - 09 223 02 88.

Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

VF Geraardsbergen (zone54)

Vrijdag 1 april 2011, 20:00

Socialisme open over de taalgrens

Rudy Demotte en Dirk Vander Maelen

Op vrijdag 1 april (géén grap!) volgt ons groot ideologisch debat met Waals minister-president Rudy Demotte en sp.a-volksvertegenwoordiger Dirk Vander Maelen, met als thema 'Socialisme open over de taalgrens'. Hoe is het beleid in Zuid-Oost-Vlaanderen en Noord-Henegouwen op elkaar afgestemd? De rode draad is socialisme en de gevolgen van communautaire politiek.

Gratis toegang

Info: Eva Menschaert - 0479 50 98 92 - zone54@gmail.com.

Locatie: Jeugdcentrum De Ressort, Geraardsbergen.

Vaste activiteit VC De Branderij

Bijeenkomst SOS Nuchterheid: zelfzorg bij verslaving
Elke donderdag om 19.30

SOS Nuchterheid is een vrijzinnigen humanistisch zelfzorg initiatief en is een lidvereniging van de Unie Vrijzinnige Verenigingen (UVV).

VC De Branderij, Zuidstraat 13, 9600 Ronse.

Info: de.branterij@skynet.be, 055 20 93 20

VC Geuzenhuis, Hujo, WLE, De Geus van Gent

Zaterdag 2 april 2011, 16:00
Geuzenrock

Het Geuzenhuis, Humanistische Jongeren, Werkgemeenschap Leraren Ethiek en café De Geus van Gent organiseren op zaterdag 2 april 2011 voor de eerste keer Geuzenrock, een festival voor jonge bands uit Gent.

Met dit festival willen wij het vrije en creatieve karakter benadrukken van de vrijzinnige gemeenschap. Ook willen wij de jongeren, die op punt staan een nieuw leven aan te gaan als student aan de universiteit of hogeschool, alvast kennis laten maken met het Geuzenhuis en de vrijzinnige gemeenschap.

In de programmering beperkten we ons niet alleen tot keiharde rock: alle genres waren welkom.

Er was maar één voorwaarde: minstens 1 van de bandleden volgt de lessen NCZ in het 6e secundair.

Met trots stellen we u het programma voor:

- 16:00** Stunned Ziggy
- 16:50** Nefert
- 17:40** Izie
- 18:30** Iperite
- 19:20** Gurp
- 20:10** Sios
- 21:00** Cockfish
- 21:50** La Barbe de Georges

We sluiten af met een gratis vat.

Supporters, ouders, broers en zussen, leerkrachten, vrienden en vriendinnen: iedereen is welkom om kennis te maken met de jonge geuzen van Gent!

Gratis toegang

Info: griet@geuzenhuis.be - 09 220 80 20 - www.geuzenhuis.be.

Locatie: café De Geus van Gent, Kantienberg 9, 9000 Gent.

Met dank aan de I.M.D. Oost-Vlaanderen.

OPROEP Humanistische Jongeren

Zondag 17 t.e.m. vrijdag 22 april 2011

Hujo paasvakantie: schrijf je nu al in!

Vermommingen, spektakel en sensatie. Beleef met Hujo de gekste week van je leven!

De vakanties van Hujo springen eruit door hun originele thema's. Elke periode staat helemaal in het teken van één bepaald onderwerp, met een heleboel aangepaste activiteiten waardoor je volop de kans krijgt om je helemaal in en uit te leven.

Hujo heeft een open manier van denken en elk kind is welkom bij Hujo. Voor iedereen is een plaatsje en respect voor jezelf en de anderen staan hoog in het vaandel. Deelnemers krijgen (ook) veel inspraak en mogen mee het verloop van de vakantie bepalen. Iedereen wordt gestimuleerd om zijn eigen zegje te doen.

6-9 jaar Toeters en bellen

10-12 jaar Circus Hujardino

13-15 jaar Le bal masqué compliqué

Prijs: €145 leden / €150 niet-leden. Verblijf: 6 dagen en 5 nachten, all-in. Maximum aantal deelnemers: 30.

Info en inschrijving (tot 1 april): www.hujo.be/vakantie.

Locatie: Boutershof, Sint-Truiden.

Vaste activiteiten VC Liedts

- Elke maandag om 20.00: yoga ingericht door het Willemsfonds (geen yoga tijdens krokusverlof)
- Elke dinsdag om 20.00: bijeenkomst SOS Nuchterheid
- Elke woensdag van 14.00 tot 16.00: Vrijzinnig humanistische bibliotheek, (en ook op afspraak) Uitgezonderd tijdens krokusverlof.
- Elke maandag om 14.00 en elke woensdag om 19.30: bridgewedstrijd. Organisatie: Liedts Bridge Club, Oudenaardse Grijsje Geuzen en Liedtskring

VC Liedtskasteel, Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde. Info: www.voc-oudenaarde.be, info@vcliedts.be, 055 30 10 30

Colofon

Hoofdredactie: Fred Braeckman
Eindredactie: Leentje Van Hoorde (De Geus),
Griet Engelrelst (nieuwsbrief)
Redactie: Kurt Beckers, Albert Comhaire,
Annette De Vos, Frederik Dezutter,
Philippe Juliam
Vormgeving: Gerbrich Reynaert
Druk: New Goff

Verantwoordelijke uitgever: Sven Jacobs
p/a Kantienberg 9, 9000 Gent

Werkten aan dit nummer mee:

Winnie Belpaeme, Mario Boulez, Ann Brus-
seel, Franky Bussche, Bart Caron, Sonja Egg-
erickx, Willem Elias, Pierre Martin Neirinckx,
Freddy Mortier, André Oyen, Renaat Ramon,
Frank Roels, Dany Vandenbossche, Norbert
Van Yperzeele

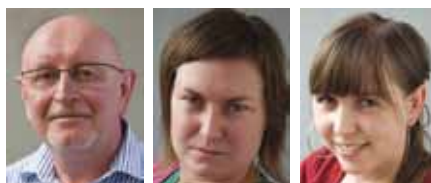
Coverfoto: ©Gerbrich Reynaert

De Geus is het tijdschrift van het Vrijzinnig
Centrum-Geuzenhuis vzw en de lidvereni-
gingen en wordt met de steun van de PIMD
verspreid over Oost-Vlaanderen.
Het VC-Geuzenhuis coördineert,
ondersteunt, bundelt de Gentse vrijzinnigen
in het Geuzenhuis – Kantienberg 9, 9000 Gent
09 220 80 20 – f09 222 70 73
admin@geuzenhuis.be – www.geuzenhuis.be
U kan de redactie bereiken via Leentje Van
Hoorde (leentje@geuzenhuis.be of 09 220
80 20)

De verantwoordelijkheid voor de gepubliceerde
artikels berust uitsluitend bij de auteurs. De
redactie behoudt zich het recht artikels in te
korten. Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag gereproduceerd of
overgenomen worden zonder de schriftelijke
toestemming van de redactie. Bij toestemming
is bronvermelding – De Geus, jaargang, nummer
en maand – steeds noodzakelijk.

Het magazine van De Geus verschijnt twee-
maandelijks (5 nummers). De nieuwsbrief van
De Geus verschijnt maandelijks (10 nummers).

Fred
Braeckman

Leentje
Van Hoorde

Griet
Engelrelst

Gerbrich
Reynaert

Annette
De Vos

Philippe
Juliam

Frederik
Dezutter

Albert
Comhaire

Kurt
Beckers

Lidmaatschappen

- **Kunst in het Geuzenhuis:** €12 op rekening
001-3067912-72 van Kunst in het Geuzen-
huis vzw met vermelding 'lid KIG'.
- **Grijze Geuzen:** €8 op rekening
001-1777562-16 van HVV Ledenrekening,
Lange Leemstraat 57, 2018 Antwerpen met
vermelding 'lid GG + naam afdeling (bv. lid
Gentse Grijze Geuzen)'.
- **Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging:**
€8 op rekening 001-1777562-16 van HVV
Ledenrekening, Lange Leemstraat 57, 2018
Antwerpen met vermelding 'lid HVV +
naam afdeling (bv. lid HVV Gent)'.

Abonnementen

- De Geus gratis bij elk van de
lidmaatschappen.
- De Geus zonder lidmaatschap: €13 op
rekening 001-1189338-97 van het VC-Geu-
zenhuis met vermelding
'abonnement Geus'.
Prijs per los nummer: €2.
- Het Vrije Woord: gratis bij lidmaatschap
HVV en GGG.

Combinaties van lidmaatschappen met of
zonder abonnementen zijn mogelijk.

Lidverenigingen VC-G

**De Cocon, dienst voor Gezinsbegeleiding
en begeleid zelfstandig wonen vzw**
info: 09 222 30 73 of 09 237 07 22
info@decocon.be – www.decocon.be

De Geus van Gent vzw
open van ma t.e.m. vr vanaf 16:00
za vanaf 19:00
info: www.geuzenhuis.be
09 220 78 25 – geusvangent@telenet.be

Feest Vrijzinnige Jeugd vzw
info: 09 220 80 20 – griet@geuzenhuis.be

Feniks vzw
Verzorgt waardige, humanistisch geïn-
spireerde plechtigheden bij belangrijke
levensmomenten.
info: PCMD, 09 233 52 26 – cmd.gent@uvu.be

Fonds Lucien De Coninck vzw
info: www.fondsluciendeconinck.be
secretariaatFLDC@telenet.be

Humanistisch Verbond Gent
info: R. Gheldof, 09 220 80 20
hvv.gent@geuzenhuis.be

Gentse Grijze Geuzen
info: R. Van Mol, 0479 54 22 54
ruanmol@hotmail.com

Kunst in het Geuzenhuis vzw
info: Leentje Van Hoorde, 09 220 80 20
leentje@geuzenhuis.be

Opvang – Oost-Vlaanderen vzw
Dienst voor pleegzorg
info: A. Roelands, 09 222 67 62
gent@opvang.be

SOS Nuchterheid vzw
In Gent, woensdag en vrijdag
(alcohol en andere verslavingen).
info: 09 330 35 25 (24u op 24u)
info@sosnuchterheid.org
www.sosnuchterheid.org

Vermeylenfonds Oost-Vlaanderen
info: 09 223 02 88
info@vermeylenfonds.be
www.vermeylenfonds.be

Willemsfonds Oost-Vlaanderen
info: 09 224 10 75
info@willemsfonds.be
www.willemsfonds.be

Werkgemeenschap Leraren Ethiek vzw
info: Mario Boulez, 0473 86 09 75
mario.boulez@nczeddenleer.org
www.nczeddenleer.org

Partners

**Humanistisch - Vrijzinnige Vereniging
Oost-Vlaanderen**
info: T. Dekempe, 09 222 29 48
hvv.ovl@geuzenhuis.be

**Provinciaal Centrum voor Morele
Dienstverlening**

Het centrum biedt hulp aan mensen met
morele problemen. U kan er terecht van
maandag tot en met vrijdag
van 9:00 tot 16:30
De hulpverlening is gratis!
info: PCMD - Sint-Antoniuskaai 2,
9000 Gent
09 233 52 26 – f09 233 74 65
cmd.gent@uvu.be

**Hubert zingt
zegt Damen**

RAMSES SHAFFY - WANNES VAN DE VELDE - BRAM VERMEULEN - e.a.

**ALS DE DOOD
VOOR
HET LEVEN**

Muzikanten:

**CARLO WILLEMS - LUDO MARIËN
DAGMAR FEYEN - PETER VERHAEGEN
HERMAN VANSPAUWEN**

Ensemble o.l.v. Carlo Willems